

OBRANA

obor státní služby č. 49

učební texty
k úřednické zkoušce

Podle ustanovení čl. 7 odst. 2 věty druhé služebního předpisu náměstka ministra vnitra pro státní službu č. 4 ze dne 5. listopadu 2019, kterým se stanoví Rámcová pravidla vzdělávání ve služebních úřadech, ústřední správní úřad, který je gestorem příslušného oboru státní služby, zpracuje studijní text k danému oboru státní služby v rozsahu odpovídajícím platným zkušebním otázkám pro zvláštní část úřednické zkoušky v tomto oboru státní služby. Ministerstvo obrany tedy předkládá uchazečům k přípravě na úřednickou zkoušku z oboru státní služby Obrana (č. 49 podle nařízení vlády č. 1/2019 Sb., o oborech státní služby) tento studijní text.

V Praze dne 31. srpna 2020

Vladimír Tetur
ředitel odboru řízení státní služby
sekce státního tajemníka Ministerstva obrany

NA ÚVOD K ÚŘEDNICKÉ ZKOUŠCE

Státní zaměstnanec je povinen úspěšně vykonat úřednickou zkoušku, přičemž služební úřad umožní státnímu zaměstnanci na jeho žádost vykonat úřednickou zkoušku nejpozději před uplynutím doby trvání služebního poměru na dobu určitou, nebo do 12 měsíců ode dne, kdy státní zaměstnanec začal vykonávat službu v jiném nebo dalším oboru služby.

Úřednická zkouška je tvořena částí obecnou a částí zvláštní.

Zvláštní část úřednické zkoušky se koná po úspěšném vykonání obecné části úřednické zkoušky, a to ústně před zkušební komisí. Účelem zvláštní části úřednické zkoušky je ověřit, zda státní zaměstnanec má potřebné vědomosti a schopnosti a je dostatečně odborně připraven pro další výkon služby v oboru služby, k jehož výkonu byl na služební místo zařazen nebo jmenován. Provedení zvláštní části úřednické zkoušky z oboru státní služby Obrana (č. 49 podle nařízení vlády č. 1/2019 Sb., o oborech státní služby) zabezpečuje Ministerstvo obrany.

Zkušební komise z oboru státní služby Obrana se zřizuje u Ministerstva obrany. U této komise se též konají úřednické zkoušky státních zaměstnanců vykonávajících službu v podřízených služebních úřadech (Úřadu pro obrannou standardizaci, katalogizaci a státní ověřování jakosti, krajská vojenská velitelství a újezdní úřady). Členy zkušební komise jmenuje a odvolává státní tajemník v Ministerstvu obrany. Zkušební komise má 3 členy, z nichž nejméně 2 jsou státními zaměstnanci. Členem zkušební komise nesmí být ten, u něhož lze s ohledem na jeho poměr ke zkoušenému pochybovat o jeho nepodjatosti. Služební orgán ve spolupráci s Ministerstvem vnitra a Ministerstvem obrany nejméně 21 dnů přede dnem konání úřednické zkoušky písemně vyrozumí státního zaměstnance o termínu a místě konání úřednické zkoušky; při stanovení termínu zkoušky se přihlíží k žádosti státního zaměstnance. Brání-li státnímu zaměstnanci ve vykonání úřednické zkoušky v určeném termínu překážka ve službě, stanoví se mu náhradní termín konání úřednické zkoušky.

Zkušební komise je usnášeníschopná za přítomnosti všech svých členů a usnesení přijímá většinou hlasů. Členové zkušební komise se při své činnosti v komisi neřídí příkazy představených ani jiných osob. Člen zkušební komise se nesmí zdržet hlasování. Usnesení zkušební komise zní:

- „vyhověl“ nebo
- „nevyhověl“.

O úspěšném vykonání úřednické zkoušky vystaví zkušební komise osvědčení, a to ve dvou stejnopisech. Jeden stejnopis osvědčení se předá státnímu zaměstnanci do vlastních rukou, druhý se založí do osobního spisu státního zaměstnance.

O neúspěšném vykonání úřednické zkoušky vystaví zkušební komise písemnou zprávu, a to ve dvou stejnopisech. Jeden stejnopis zprávy se předá státnímu zaměstnanci do vlastních rukou, druhý se založí do osobního spisu státního zaměstnance.

Jestliže státní zaměstnanec úřednickou zkoušku nevykonal úspěšně, umožní mu služební orgán její opakování na základě jeho písemné žádosti. Úřednickou zkoušku lze opakovat jen jednou.

Opakovaná úřednická zkouška může být konána nejdříve po uplynutí jednoho měsíce po neúspěšném vykonání úřednické zkoušky. Informování se realizuje stejným způsobem a ve stejných lhůtách jako při první zkoušce.

Členem zkušební komise při opakované úřednické zkoušce nesmí být ten, kdo byl jejím členem při úřednické zkoušce, kterou státní zaměstnanec nevykonal úspěšně.

Zkoušený koná zvláštní část úřednické zkoušky formou ústních odpovědí na tři zkušební otázky, které si vylosuje ze seznamu dvaceti zkušebních otázek. Zvláštní část úřednické zkoušky trvá zpravidla nejdéle 60 minut a zahrnuje přípravu, která trvá nejméně 15 minut, nejvíce však 30 minut; v případech zvláštního zřetele hodných je možné dobu přípravy prodloužit, a to zpravidla nejdéle na 60 minut.

Ministerstvo obrany vytvoří zkušební otázky v rozsahu obsahu mezinárodních smluv, právních předpisů, služebních předpisů, usnesení vlády, jiných dokumentů a požadavků uvedených v příloze č. 2 k vyhlášce č. 162/215 Sb., o podrobnostech úřednické zkoušky, případně i obsahu prováděcích předpisů k právním předpisům uvedeným v této příloze.

Zkoušený, který se ve zvláštní části úřednické zkoušky hodnotí výrokem „vyhověl“ alespoň u 2 ze 3 vylosovaných zkušebních otázek, se ve zvláštní části úřednické zkoušky celkově hodnotí výrokem „vyhověl“; v opačném případě se hodnotí výrokem „nevyhověl“.

Zkoušený se dále v obecné nebo zvláštní části úřednické zkoušky hodnotí výrokem „nevyhověl“, pokud

- v průběhu obecné nebo zvláštní části úřednické zkoušky použije nedovolenou pomůcku,
- od obecné nebo zvláštní části úřednické zkoušky odstoupí, nebo
- se k obecné nebo zvláštní části úřednické zkoušky bez řádné omluvy nedostaví.

Zkušební komise učiní o tom, že nastala uvedená skutečnost, záznam do protokolu o průběhu úřednické zkoušky.

Úřednická zkouška je vykonána úspěšně, jestliže je zkoušený hodnocen výrokem „vyhověl“ v obecné i zvláštní části úřednické zkoušky.

Zkoušený koná obecnou část a zvláštní část úřednické zkoušky v jednom dni v místě, kde zasedá zkušební komise; to neplatí, koná-li zkoušený pouze jednu část úřednické zkoušky proto, že zbývající část úřednické zkoušky již úspěšně vykonal, nebo vykonal-li zkoušku považovanou za rovnocennou obecné nebo zvláštní části úřednické zkoušky.

Zkoušený může při přípravě na zvláštní část úřednické zkoušky používat nekomentované úplné znění mezinárodní smlouvy, právního předpisu nebo služebního předpisu.

Zkušební komise vyhotoví o průběhu úřednické zkoušky zkoušeného protokol. Zkušební komise seznámí zkoušeného s hodnocením úřednické zkoušky nebo její části po jejím vykonání.

Právní úprava: zákon o státní službě

vyhláška č. 162/2015 Sb., o podrobnostech úřednické zkoušky

služební předpis náměstka ministra vnitra pro státní službu č. 4 ze dne 5. listopadu 2019, kterým se stanoví Rámcová pravidla vzdělávání ve služebních úřadech

**MEZINÁRODNÍ SMLOUVY, PRÁVNÍ PŘEDPISY, SLUŽEBNÍ PŘEDPISY,
USNESENÍ VLÁDY, JINÉ DOKUMENTY A POŽADAVKY PRO TVORBU
ZKUŠEBNÍCH OTÁZEK K ZVLÁŠTNÍ ČÁSTI ÚŘEDNICKÉ ZKOUŠKY**

Příloha č. 2 k vyhlášce č. 162/2015 Sb., o podrobnostech úřednické zkoušky:

OBOR STÁTNÍ SLUŽBY	POŽADOVANÝ ROZSAH ZNALOSTÍ
OBRANA	<ul style="list-style-type: none"> (1) Charta Spojených národů (2) Severoatlantická smlouva (3) Smlouva o Evropské unii (4) Závěrečný akt Konference o bezpečnosti a spolupráci v Evropě (5) Ženevské úmluvy na ochranu obětí války a dodatkové protokoly (6) Úmluva na ochranu kulturních statků za ozbrojeného konfliktu a protokoly k ní (7) Ústava ČR (8) ústavní zákon o bezpečnosti ČR (9) zákon o ozbrojených silách ČR (10) zákon o zajišťování obrany ČR (11) branný zákon (12) zákon o vojácích z povolání (13) zákon o válečných veteránech (14) zákon o zpravodajských službách ČR (15) zákon o Vojenském zpravodajství (16) zákon o Vojenské policii (17) zákon o obranné standardizaci, katalogizaci a státním ověřování jakosti výrobků a služeb určených k zajištění obrany státu a o změně živnostenského zákona (18) zákon o hranicích vojenských újezdů (19) zákon o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy ČR (20) správní řád (21) Bezpečnostní strategie ČR schválená vládou ČR (22) Obranná strategie ČR schválená vládou ČR

**OTÁZKY K ÚŘEDNICKÉ ZKOUŠCE Z OBORU STÁTNÍ SLUŽBY
OBRANA A POŽADOVANÝ ROZSAH ZNALOSTÍ**

Č.	OTÁZKA	POŽADOVANÝ ROZSAH ZNALOSTÍ
1	Bezpečnost	→ Ústava ČR → ústavní zákon o bezpečnosti ČR → Bezpečnostní strategie ČR schválená vládou ČR
2	Zajišťování obrany	→ ústavní zákon o bezpečnosti ČR → zákon o zajišťování obrany ČR → Obranná strategie ČR schválená vládou ČR
3	Bezpečnostní aspekty zapojení ČR do mezinárodních organizací	→ Charta Spojených národů → Severoatlantická smlouva → Smlouva o Evropské unii → Závěrečný akt Konference o bezpečnosti a spolupráci v Evropě → Ústava ČR
4	Právo ozbrojeného konfliktu	→ Ženevské úmluvy na ochranu obětí války a dodatkové protokoly → Úmluva na ochranu kulturních statků za ozbrojeného konfliktu a protokoly k ní
5	Ústavní aspekty obrany	→ Ústava ČR → ústavní zákon o bezpečnosti ČR
6	Stav ohrožení státu a válečný stav	→ Ústava ČR → ústavní zákon o bezpečnosti ČR
7	Ministerstvo obrany	→ zákon o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy ČR → zákon o ozbrojených silách ČR → zákon o zajišťování obrany ČR → zákon o vojácích z povolání
8	Generální štáb Armády ČR	→ zákon o ozbrojených silách ČR
9	Úřad pro obrannou standardizaci, katalogizaci a státní ověřování jakosti	→ zákon o obranné standardizaci, katalogizaci a státním ověřování jakosti výrobků a služeb určených k zajištění obrany státu a o změně živnostenského zákona
10	Krajské vojenské velitelství	→ zákon o branné povinnosti a jejím zajišťování (branný zákon)
11	Újezdní úřady a vojenské újezdy	→ zákon o zajišťování obrany ČR → zákon o zrušení vojenského újezdu Brdy, o stanovení hranic vojenských újezdů, o změně hranic krajů a o změně souvisejících zákonů (zákon o hranicích vojenských újezdů)
12	Ozbrojené síly ČR	→ ústavní zákon o bezpečnosti ČR → zákon o ozbrojených silách ČR
13	Vojenská policie	→ zákon o Vojenské policii a o změně některých zákonů (zákon o Vojenské policii)
14	Vojenské zpravodajství	→ zákon o zpravodajských službách ČR → zákon o Vojenském zpravodajství
15	Branná povinnost	→ ústavní zákon o bezpečnosti ČR → zákon o branné povinnosti a jejím zajišťování (branný zákon)

Č.	OTÁZKA	POŽADOVANÝ ROZSAH ZNALOSTÍ
16	Válečný veterán	→ zákon o válečných veteránech
17	Vojenský materiál	→ zákon o ozbrojených silách ČR
18	Obranná standardizace	→ zákon o obranné standardizaci, katalogizaci a státním ověřování jakosti výrobků a služeb určených k zajištění obrany státu a o změně živnostenského zákona
19	Katalogizace	→ zákon o obranné standardizaci, katalogizaci a státním ověřování jakosti výrobků a služeb určených k zajištění obrany státu a o změně živnostenského zákona
20	Státní ověřování jakosti	→ zákon o obranné standardizaci, katalogizaci a státním ověřování jakosti výrobků a služeb určených k zajištění obrany státu a o změně živnostenského zákona

UPŘESNĚNÍ MEZINÁRODNÍCH SMLUV A PRÁVNÍCH PŘEDPISŮ

Charta Spojených národů

- vyhláška ministra zahraničních věcí č. 30/1947 Sb., o chartě Spojených národů a statutu Mezinárodního soudního dvora, sjednaných dne 26. června 1945 na konferenci Spojených národů o mezinárodní organizaci, konané v San Francisku, ve znění vyhlášky č. 127/1965 Sb. a se zapracovanými změnami dle sdělení č. 36/1999 Sb.,

Severoatlantická smlouva

- sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 66/1999 Sb., o přístupu ČR k Severoatlantické smlouvě

Smlouva o Evropské unii (konsolidované znění z roku 2016)

- Úřední věstník Evropské unie svazek 59 ze dne 7. června 2016, 2016/C 202/01 - konsolidované znění Smlouvy o Evropské unii a Smlouvy o fungování Evropské unie, včetně jejich příloh a protokolů k nim, v nichž jsou zapracovány změny učiněné Lisabonskou smlouvou podepsanou dne 13. prosince 2007 v Lisabonu, která vstoupila v platnost dnem 1. prosince 2009

Závěrečný akt Konference o bezpečnosti a spolupráci v Evropě

Ženevská úmluva o zlepšení osudu raněných a nemocných příslušníků ozbrojených sil v poli, Ženevská úmluva o zlepšení osudu raněných, nemocných a trosečníků ozbrojených sil na moři, Ženevská úmluva o zacházení s válečnými zajatci, Ženevská úmluva o ochraně civilních osob za války

- vyhláška ministra zahraničních věcí č. 65/1954Sb., o Ženevských úmluvách ze dne 12. srpna 1949 na ochranu obětí války

Dodatkové protokoly I a II k Ženevským úmluvám z 12. srpna 1949 o ochraně obětí mezinárodních ozbrojených konfliktů a konfliktů nemajících mezinárodní charakter

- sdělení Federálního ministerstva zahraničních věcí č. 168/1991 Sb., o vázanosti České a Slovenské Federativní Republiky Dodatkovými protokoly I a II k Ženevským úmluvám z 12. srpna 1949 o ochraně obětí mezinárodních ozbrojených konfliktů a konfliktů nemajících me-

zinárodní charakter, přijatých v Ženevě dne 8. června 1977

Dodatkový protokol k Ženevským úmluvám z 12. srpna 1949 o přijetí dalšího rozeznávacího znaku (Protokol III)

- sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 85/2007 Sb. m. s., o sjednání Dodatkového protokolu k Ženevským úmluvám z 12. srpna 1949 o přijetí dalšího rozeznávacího znaku (Protokol III)

Haagská úmluva na ochranu kulturních statků za ozbrojeného konfliktu a Protokol k ní

- vyhláška ministra zahraničních věcí č. 94/1958 Sb., o Úmluvě na ochranu kulturních statků za ozbrojeného konfliktu a Protokolu k ní

Druhý protokol k Haagské úmluvě na ochranu kulturních statků za ozbrojeného konfliktu z roku 1954

- sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 71/2007 Sb. m. s., o sjednání Druhého protokolu k Haagské úmluvě na ochranu kulturních statků za ozbrojeného konfliktu z roku 1954

Zákon č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České socialistické republiky, ve znění pozdějších předpisů

Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava ČR, ve znění pozdějších předpisů

Ústavní zákon č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti ČR, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 153/1994 Sb., o zpravodajských službách, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 219/1999 Sb., o ozbrojených silách ČR, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 221/1999 Sb., o vojácích z povolání, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 222/1999 Sb., o zajišťování obrany ČR, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 309/2000 Sb., o obranné standardizaci, katalogizaci a státním ověřování jakosti výrobků a služeb určených k zajištění obrany státu

a o změně živnostenského zákona, ve znění zákona č. 413/2005 Sb. a zákona č. 250/2014 Sb.

Zákon č. 289/2005 Sb., o Vojenském zpravodajství, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 170/2002 Sb., o válečných veteránech, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 300/2013 Sb., o Vojenské policii a o změně některých zákonů (zákon o Vojenské policii), ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 15/2015 Sb., o zrušení vojenského újezdu Brdy, o stanovení hranic vojenských újezdů, o změně hranic krajů a o změně souvisejících zákonů (zákon o hranicích vojenských újezdů)

Zákon č. 585/2004 Sb., o branné povinnosti a jejím zajišťování (branný zákon), ve znění pozdějších předpisů

ZKRATKY

ČR.....	Česká republika
OSN.....	Organizace spojených národů
NATO.....	Organizace severoatlantické smlouvy
EU.....	Evropská unie
SZBP.....	Společná zahraniční a bezpečnostní politika
SBOP.....	Společná bezpečnostní a obranná politika
OBSE.....	Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě

Bezpečnost

1

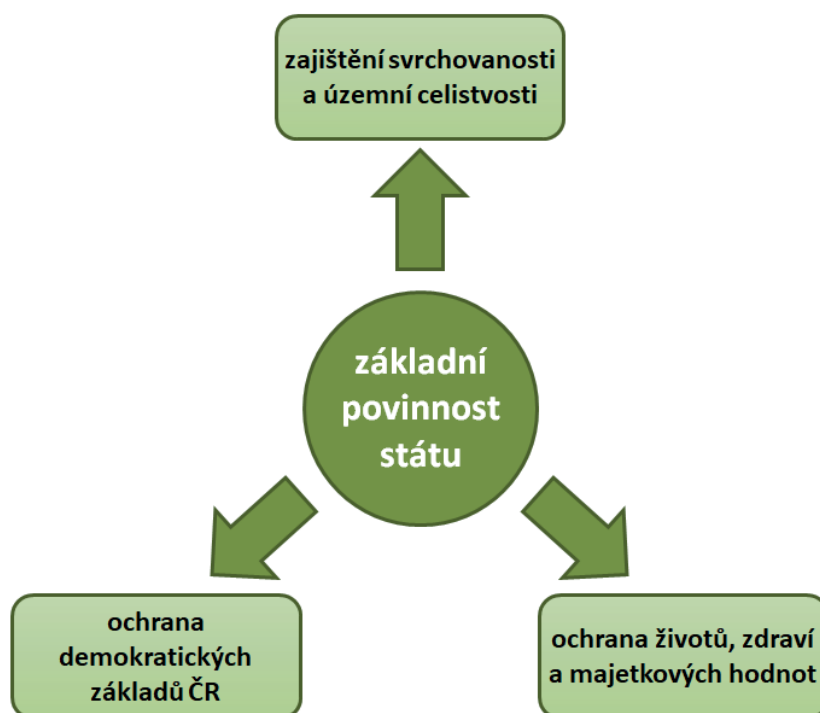
Právní úprava: ústavní zákon č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti ČR, ve znění zákona č. 300/2000 Sb.

právní a mimoprávní úprava

Mimoprávní úprava: usnesení vlády ČR ze dne 8. listopadu 2011 č. 665 o Bezpečnostní strategii ČR,

usnesení vlády ČR ze dne 4. února 2015 č. 79 o Bezpečnostní strategii ČR 2015 (pozn. aktualizace).

Zajištění bezpečnosti ČR upravuje zejména ústavní zákon č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti ČR, ve znění ústavního zákona č. 300/2000 Sb.

základní povinnost státu

Ústavní zákon o bezpečnosti zavazuje stát k ochraně nejzákladnějšího torza hodnot, které je ještě nezbytné, aby stát byl vůbec zachován a v důsledku jeho zachování po překonání krizového nebo jiného stavu mohla být chráněna práva další. Zatímco jiné standardy ochrany obsahují výjimky, popř. je lze za určitých krizových situací dočasně suspendovat, tak pro případ čl. 1 platí, že pod ochranný standard v něm definovaný klesnout nelze. **Článek 1 ústavního zákona o bezpečnosti ČR je tak poslední obrannou kótou před definitivní rezignací na zachování státu v jeho současné podobě.**

Základním dokumentem bezpečnostní politiky ČR je aktualizovaná **Bezpečnostní strategie ČR:**

Bezpečnostní strategie ČR

Jedná se o **základní koncepční dokument vlády ČR**, který

- 1) **specifikuje bezpečnostní zájmy ČR na základě bezpečnostních hrozeb a z nich plynoucích rizik,**
- 2) **stanovuje místo a úlohu správních úřadů, orgánů územní samosprávy, ozbrojených sil, ozbrojených bezpečnostních sborů, havarijních, záchranných aj. služeb ČR při naplňování její bezpečnostní politiky.**

Bezpečnostní strategie ČR stanovuje rovněž vojenskopolitické ambice ČR.

Bezpečnostní strategie ČR navazuje ve svých východiscích a ve vymezení bezpečnostních zájmů na Bezpečnostní strategii ČR z roku 2003 a aktualizuje Bezpečnostní strategii ČR z roku 2011.

Základní hodnotový a právní rámec pro tvorbu a uplatňování Bezpečnostní strategie ČR představuje:

- ústavní pořádek ČR, zejména Ústava ČR, Listina základních práv a svobod a ústavní zákon č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti ČR, v platném znění
- zákony navazující na ústavní pořádek ČR
- spojenecké a další mezinárodní závazky vycházející z členství ČR v NATO, EU, OSN a OBSE.

Obsah bezpečnostní strategie:

východiska bezpečnostní politiky

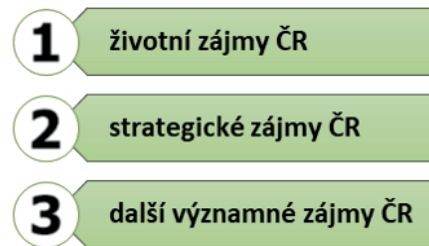
(1) **Východiska bezpečnostní politiky ČR**

formulují principy, na nichž je bezpečnostní politika ČR založena:

- prioritní úkol vlády a orgánů všech územních samosprávných celků = zajišťovat bezpečnost obyvatel, obranu svrchovanosti a územní celistvosti země a zachování náležitostí demokratického právního státu,
- institucionální nástroj pro dosažení těchto cílů = komplexní a funkční bezpečnostní systém, který se průběžně přizpůsobuje aktuální bezpečnostní situaci v ČR i ve světě,
- bezpečnost ČR je založena na principu zajištění bezpečnosti jednotlivce, ochrany jeho života, zdraví, svobody, lidské důstojnosti a majetku,
- žádoucí aktivní spolupráce občanů ČR, právnických a fyzických osob a orgánů veřejné správy na zajišťování bezpečnosti ČR,
- politická a hospodářská stabilita EU,
- proaktivní přístup bezpečnostní politiky ČR (úsilí o včasnou detekci hrozeb, jejich kvalitní analýzu a přijímání aktivních opatření), který vychází z principu nedělitelnosti bezpečnosti (bezpečnost ČR nelze oddělovat od bezpečnosti v euroatlantické oblasti, respektive od globální bezpečnostní situace),
- prioritou aktivního předcházení ozbrojeným konfliktům a preventivní diplomacie,
- aktivní účast v systému kolektivní obrany NATO.

- (2) **Bezpečnostní zájmy ČR** definují životní, strategické a další významné zájmy ČR (dle stupně důležitosti):

bezpečnostní zájmy

1. životní zájmy ČR

životní zájmy

- zajištění suverenity, územní celistvosti a politické nezávislosti ČR,
- zachování všech náležitostí demokratického právního státu včetně záruky a ochrany základních lidských práv a svobod obyvatel.

Pro jejich zajištění a obranu je ČR připravena využít všech legitimních přístupů a použít všechny dostupné prostředky.

2. strategické zájmy ČR

strategické zájmy

- bezpečnost a stabilita, především v euroatlantickém prostoru,
- prevence a zvládání místních a regionálních konfliktů a zmírňování jejich následků,
- zachování globální stabilizační role a zvýšení efektivnosti OSN,
- posilování soudržnosti a efektivnosti NATO a EU a zachování funkční a věrohodné transatlantické vazby,
- naplňování strategického partnerství mezi NATO a EU, včetně posilování jejich spolupráce při komplementárním rozvíjení obranných a bezpečnostních schopností,
- rozvíjení role OBSE v oblasti prevence ozbrojených konfliktů, demokrati- zace a posilování vzájemné důvěry a bezpečnosti,
- funkční a transparentní režim kontroly konvenčního zbrojení v Evropě,
- podpora a rozvoj regionální spolupráce,
- podpora mezinárodní stability prostřednictvím spolupráce s partnerský- mi zeměmi,
- podpora demokracie, základních svobod a principů právního státu,
- zajištění vnitřní bezpečnosti a ochrany obyvatelstva,
- zajištění ekonomické bezpečnosti ČR a posilování konkurenceschopnosti ekonomiky,
- zajištění energetické, surovinové a potravinové bezpečnosti ČR a ade- kvátní úrovně strategických rezerv,
- zajištění kybernetické bezpečnosti a obrany ČR,
- prevence a potlačování bezpečnostních hrozeb ovlivňujících bezpečnost ČR a jejich spojenců.

Naplňování strategických zájmů

- napomáhá ochraně životních zájmů,
- slouží k zajištění společenského rozvoje a prosperity ČR.

K jejich prosazování jsou voleny přístupy a prostředky přiměřené situaci.

3. další významné zájmy ČR

další významné zájmy

- snižování kriminality s důrazem na hospodářskou kriminalitu, organizo- vaný zločin, informační kriminalitu a boj s korupcí,
- posilování zpravodajské ochrany a obrany ČR,

- vytváření podmínek pro tolerantní občanskou společnost, potlačování extremismu a jeho příčin,
- zvyšování efektivity a profesionality státních institucí a soudnictví, a v této souvislosti posilování spolupráce veřejné správy s občany a podnikajícími fyzickými a právníckými osobami,
- rozvoj občanských sdružení a nevládních organizací působících v oblasti bezpečnosti,
- posilování veřejné informovanosti a aktivního podílu občanů na zajištění bezpečnosti,
- vědecko-technický rozvoj s důrazem na nové technologie s vysokou přidanou hodnotou inovace,
- rozvíjení technických a technologických schopností při zpracování a přenosu utajovaných a citlivých informací s důrazem na jejich ochranu a dostupnost,
- ochrana životního prostředí.

Účelem prosazování dalších významných zájmů je

- přispět k zajištění životních a strategických zájmů,
- zvyšovat odolnost společnosti vůči bezpečnostním hrozbám.

bezpečnostní prostředí

(3) Bezpečnostní prostředí identifikuje nejvýznamnější trendy, faktory a konkrétní hrozby v bezpečnostním prostředí, v němž ČR ochraňuje a prosazuje své zájmy

Strategický kontext bezpečnostního prostředí:

- dynamičnost bezpečnostního prostředí,
- snižování předvídatelnosti bezpečnostního prostředí,
- asymetrická povaha bezpečnostního prostředí,
- prolínání vnitřních a vnějších bezpečnostních hrozeb,
- rostoucí význam komplexního přístupu (kombinace vojenských a civilních nástrojů),
- zvyšování nároků na připravenost včasné a efektivně reagovat na nenadále hrozby,
- pravděpodobnost přímého ohrožení masivním vojenským útokem je nízká,
- nelze zcela vyloučit přímé ohrožení území některých členských zemí NATO a EU (zejm. hraniční části Evropy), přičemž toto ohrožení nemusí mít podobu tradiční vojenské povahy, ale nejednoznačnou podobu metod takzvaného hybridního válčení,
- hlavní zdroje hrozeb:
 - vyhrocené postoje vůči hodnotovým základům naší společnosti, ohrožující koncept demokratického právního státu a popírající základní lidská práva a svobody,
 - mocenské aspirace některých států, které v rostoucí míře přestávají respektovat mezinárodní uspořádání a základní principy mezinárodního práva.

Nejvýznamnější trendy a faktory bezpečnostního prostředí:

- rostoucí ambice některých aktérů, kteří jsou připraveni k prosazení svých zájmů použít i vojenskou sílu či hrozbu jejím použitím,
- zvyšující se závažnost nevojenských hrozeb (např. energetika, migrace, kybernetické útoky),
- negativní aspekty procesu globalizace (možnost zneužití provázanosti finančních trhů při absenci účinného systému mezinárodní regulace, zneužití informačních a komunikačních technologií a infrastruktury),

- změna relativní váhy jednotlivých aktérů, včetně možného oslabení postavení Evropy a USA,
- přetrvávající tendence států nadřazovat národní zájmy na úkor společných,
- snižování významu postavení států jako subjektů disponujících monopolem na použití síly a regulátorů klíčových ekonomických a informačních toků,
- bezpečnostní dopady demografických změn (rizika plynoucí ze stárnutí populace ve vyspělých zemích a nekontrolovatelné migrace),
- zvyšování pravděpodobnosti výskytu extremismu, kriminality, lokálních ozbrojených konfliktů a masové nekontrolovatelné migrace jako důsledek problémů spojených s chudobou, dlouhodobým sociálním vyloučením a nedostatkem základních potřeb a služeb,
- zvyšování závažnosti dopadů selhání kritické informační infrastruktury a významných informačních systémů,
- rostoucí závislost na dostupnosti přírodních zdrojů,
- obtížná predikce dopadů klimatických změn,
- nepřipravenost OSN na aktuální výzvy při udržování mezinárodního míru a bezpečnosti,
- hlavní úkoly NATO
 - zajišťování kolektivní obrany svých členů,
 - zvládání bezpečnostních krizí mimo své území,
 - budování kooperativní bezpečnosti s partnery,
- posilování Společné bezpečnostní a obranné politiky EU.

Bezpečnostní hrozby (hrozby pro bezpečnost ČR):

bezpečnostní hrozby

- oslabování mechanismu kooperativní bezpečnosti i politických a mezinárodněprávních závazků v oblasti bezpečnosti,
- nestabilita a regionální konflikty v euroatlantickém prostoru a jeho okolí,
- terorismus,
- šíření zbraní hromadného ničení a jejich nosičů,
- kybernetické útoky,
- negativní aspekty mezinárodní migrace,
- extremismus a nárůst interetnického a sociálního napětí,
- organizovaný zločin, zejména závažná hospodářská a finanční kriminalita, korupce, obchodování s lidmi a drogová kriminalita,
- ohrožení funkčnosti kritické infrastruktury,
- přerušování dodávek strategických surovin nebo energie,
- pohromy přírodního a antropogenního původu a jiné mimořádné události.

(4) Strategie prosazování bezpečnostních zájmů ČR vymezuje přístupy k ochraně bezpečnostních zájmů ČR a specifikuje multilaterální a národní nástroje jejich prosazování, včetně stručného popisu bezpečnostního systému ČR

strategie prosazování bezpečnostních zájmů ČR

- požadavek širokého přístupu k bezpečnosti ČR, který kombinuje jak nevojenské, tak i vojenské nástroje, a to jak na národní, tak i nadnárodní (multilaterální, bilaterální) úrovni
- požadavek zapojení občanů, právnických a fyzických osob a orgánů veřejné správy do zajištění bezpečnosti ČR,
- kolektivní rozměr zajištění obrany a bezpečnosti
 - účast v systému kolektivní obrany NATO opírajícím se o silnou transatlantickou vazbu,
 - zapojení do Společné zahraniční a bezpečnostní politiky EU a v jejím rámci do Společné bezpečnostní a obranné politiky a jejích misí,
 - vytváření podmínek pro aktivní účast ČR v misích NATO, EU a OSN při řešení celého spektra krizí,

- zapojení do OBSE, která hraje důležitou roli v předcházení konfliktům, v postkonfliktní obnově a v prohlubování stability a posilování kooperativního přístupu k řešení bezpečnostních otázek,
- obnovení a posílení efektivního režimu kontroly konvenčního zbrojení v Evropě,
- prosazování bezpečnostních zájmů ČR také prostřednictvím bilaterálních vztahů zejména se sousedními zeměmi a regionální spolupráce včetně Visegrádské skupiny,
- prioritou multilaterálních způsobů řešení mezinárodních otázek a bezpečnostních výzev, přičemž se klade důraz na předcházení ozbrojeným konfliktům a řešení bezpečnostních výzev diplomatickými, politickými a dalšími nenásilnými prostředky,
- připojení ČR k donucovacím prostředkům v souladu se závazky v rámci NATO a EU a s principy Charty OSN pokud selže prevence a úsilí o mírové řešení krizových situací,
- připravenost ČR podílet se i na případných donucovacích akcích mezinárodního společenství, podniknutých s cílem zabránit masivnímu porušování lidských práv a zejména genocidě a dalším zločinům proti lidskosti.

bezpečnostní systém

Bezpečnostní systém ČR

K zajištění svých bezpečnostních zájmů ČR vytváří a rozvíjí komplexní hierarchicky uspořádaný bezpečnostní systém, který je propojením roviny

- politické (vnitřní a zahraniční),
- vojenské,
- vnitřní bezpečnosti a ochrany obyvatel,
- hospodářské,
- finanční,
- legislativní,
- právní a
- sociální.

Bezpečnostní systém ČR plní funkci institucionálního rámce/nástroje při tvorbě a realizaci bezpečnostní politiky.

Základní funkcí bezpečnostního systému ČR je řízení a koordinace činnosti jednotlivých složek odpovědných za zajišťování bezpečnostních zájmů ČR.

Zajišťování bezpečnosti ČR nemůže být pouze záležitostí složek, které jsou k tomu výslovně určeny, ale svým právně stanoveným podílem k němu přispívají jak státní orgány a orgány územní samosprávy, tak i právnické a fyzické osoby.

struktura bezpečnostního systému

Struktura bezpečnostního systému:

- prezident republiky,
- Parlament ČR,
- vláda,
- Bezpečnostní rada státu a její pracovní orgány,
- ústřední správní úřady,
- krajské a obecní úřady,
- ozbrojené síly,
- ozbrojené bezpečnostní sbory,
- zpravodajské služby,
- záchranné sbory, záchranné služby a havarijní služby.

odpovědnost vlády

Za zajišťování bezpečnosti státu a za řízení a funkčnost celého bezpečnostního systému ČR je odpovědná vláda jako vrcholný orgán výkonné moci.

Zajišťování obrany

2

Právní úprava: zákon č. 222/1999 Sb., o zajišťování obrany ČR

Mimoprávní úprava: Obranná strategie ČR (usnesení vlády ze dne 13. března 2017 č. 194 o aktualizaci Obranné strategie ČR)

právní a mimoprávní úprava

OBRANA STÁTU

= souhrn opatření před vnějším napadením

k zajištění
svrchovanosti

k zajištění
územní celistvosti

k zajištění ochrany
života obyvatel
a jejich majetku

obrana státu

Obrana státu zahrnuje

- výstavbu účinného systému obrany státu,
- přípravu a použití odpovídajících sil a prostředků,
- účast v kolektivním obranném systému.

Za přípravu a zajišťování obrany státu odpovídá vláda.

Zákon o zajišťování obrany ČR stanovuje povinnosti státních orgánů, územních samosprávných celků a právnických a fyzických osob k zajišťování obrany ČR před vnějším napadením a odpovědnost za porušení těchto povinností.

Obranná strategie ČR

- vymezuje přístup vlády ČR k zajišťování obrany ČR,
- určuje způsob naplňování hlavních úkolů ozbrojených sil ČR a představuje základní zadání pro navazující plánovací proces.

Obranná strategie ČR

Východiska obranné politiky ČR

- výrazné zhoršení bezpečnostní situace v Evropě po roce 2012,
- nestabilita na jih a jihovýchod od Evropy,
- relativně nové hrozby související s informační válkou nebo organizovanými kybernetickými útoky,
- přijetí řady opatření NATO a EU, která napomáhají posílit bezpečnost jejich členů:
 - posílení Sil rychlé reakce NATO (*NATO Response Force, NRF*), včetně vytvoření Společného úkolového uskupení velmi vysoké pohotovosti (*Very High Readiness Joint Task Force, VJTF*),
 - vytvoření posílené předem vybrané vojenské přítomnosti na východě (*enhanced Forward Presence, eFP*) a jihovýchodě (*Tailored Forward Presence, tFP*) NATO,
- zahájení navyšování zdrojů ČR na obranu (jako důsledek výše uvedeného),
- členství země v NATO a EU jako podstata obranné politiky ČR

- přináší výhody kolektivního zajištění vlastní obrany a bezpečnosti, zároveň nás ale zavazuje k tomu, abychom adekvátně přispívali k rozvoji společné obrany ostatních členských států,
- nadále nízká pravděpodobnost přímého vojenského napadení území ČR
 - nelze však vyloučit, že bude bezprostředně ohrožena bezpečnost a územní celistvost některého členského státu NATO či EU takovým způsobem, který bude vyžadovat participaci ozbrojených sil ČR na kolektivních akcích k zajištění obrany takto ohroženého společenkého státu,
- ČR se dlouhodobě aktivně účastní a nadále bude účastnit mezinárodních misí a operací na podporu a udržení míru, záchranných a humanitárních akcí v zahraničí.

tři pilíře obrany

Tři pilíře obrany ČR

Obrana ČR je založena na třech pilířích, jimiž jsou: stát – ozbrojené síly – občan.

první pilíř

Prvním pilířem je odpovědný přístup státu k obraně ČR a spojeneckým závazkům.

(1) Obrana území ČR

Za zajišťování obrany území našeho státu, jeho demokratického systému, občanů a jejich práv a svobod je odpovědná vláda ČR. Obrana je zároveň záležitostí všech složek státní správy, územní samosprávy, právnických osob i občanů. Vláda ČR garantuje, že ozbrojené síly ČR splňují požadavky pro obranu suverenity a územní celistvosti státu v rámci kolektivní obrany NATO.

(2) Kolektivní obrana

K zajištění své obrany ČR naplňuje požadavky na schopnosti dobrovolně přijaté v rámci obranného plánování NATO a zabezpečuje kapacity pro přijetí a podporu sil spojenců na vlastním území.

(3) Systém obrany státu

Systém obrany státu je součástí bezpečnostního systému ČR, který je popsán v Bezpečnostní strategii ČR. Základní funkcí systému obrany státu je příprava, řízení, koordinace a zabezpečování činnosti příslušných orgánů, sil a prostředků při zajišťování obrany ČR, včetně včasné identifikace a predikce vývoje hrozeb a jejich vyhodnocení.

Jeho řízení zabezpečují

- prezident republiky,
- Parlament ČR,
- vláda se svými pracovními orgány,
- ministerstva a ostatní ústřední správní úřady.

Ministerstvo obrany zodpovídá za proces plánování obrany státu a koordinuje plnění plánovaných opatření.

Hlavním výkonným prvkem systému obrany státu jsou ozbrojené síly.

(4) Obranné plánování

Efektivní a účelná výstavba obranných schopností je zajištěna důsledným stanovením priorit v rámci obranného plánování ČR a obranného plánování NATO.

(5) Zdroje

Základním předpokladem pro efektivní zajištění obrany státu je existence dlouhodobě stabilního a dostatečného zdrojového rámce.

(6) Materiální zajištění obrany

Vláda ČR bude pokračovat v zajišťování infrastruktury potřebné k obraně státu, dostatečných zásob materiálu pro potřeby obrany a mobilizační rozvinutí ozbrojených sil včetně využití hospodářských opatření pro krizové stavy a tvorby a použití státních hmotných rezerv.

(7) Stabilita systému obrany

Vláda bude důsledně dbát na efektivitu vynakládaných prostředků pro zabezpečení obranschopnosti ČR a racionalitu organizačních struktur rezortu Ministerstva obrany. K zabezpečení stability doplňování vojenského personálu a zabezpečení dostatečné zálohy bude vláda ČR podporovat cílevědomě vedenou a účelnou spolupráci s právníckými i fyzickými osobami včetně škol a vzdělávacích institucí.

(8) Zpravodajství

Aktuální, nezávislé, vícezdrojové a maximálně objektivní zpravodajské informace jsou nezastupitelným prvkem plánování a rozvoje účinného systému obrany státu. Vytvářejí podmínky pro včasné varování před bezpečnostními hrozbami, prevenci jejich realizace a aktivaci systému obrany státu.

(9) Obranný průmysl

Obranný průmysl ČR představuje jeden ze základních stavebních kamenů bezpečnostní struktury státu. Cílem podpory rozvoje obranného průmyslu je zajištění co nejvyšší míry bezpečnosti dodávek vojenského materiálu a služeb k pořízení a udržení provozuschopnosti identifikovaných kritických zbraňových systémů a zabezpečení operačních potřeb ozbrojených sil ČR.

(10) Regionální spolupráce

ČR podporuje rozvoj bilaterální a multilaterální spolupráce v oblasti obrany zejména se sousedními zeměmi a v rámci regionálních formátů a aktivně k tomuto úsilí přispívá. Regionální obranná spolupráce je postavena na dvou hlavních pilířích: spolupráci se Spolkovou republikou Německo (SRN) a rozvoji obranné spolupráce v rámci Visegrádské skupiny.

Druhým pilířem jsou akceschopné ozbrojené síly.

druhý pilíř

Základním úkolem ozbrojených sil je připravovat se k obraně ČR a bránit ji proti vnějšímu napadení.

Pro vymezení cílového stavu, k němuž by ozbrojené síly měly směřovat, jsou stanoveny tyto politickovojenské ambice:

- při ozbrojeném konfliktu, kdy bude ohrožena svrchovanost a územní celistvost ČR, budou nasazeny **všechny síly a prostředky ozbrojených sil ČR včetně využití branné povinnosti (mobilizace)**,
- pro kolektivní obranu spojenců podle článku 5 Severoatlantické smlouvy poskytne ČR **pozemní a vzdušné síly předurčené k tomuto účelu v rámci obranného plánování NATO**, jejichž základ tvoří brigádní úko-

- lové uskupení na bázi mechanizované brigády, perspektivně těžkého typu, pro mezinárodní operace ke zvládnutí krizí poskytne ČR v závislosti na charakteru situace **brigádní úkolové uskupení pozemních sil bez rotace po dobu šesti měsíců**. V případě, že toto uskupení nebude nasazeno, bude ČR pro mezinárodní operace ke zvládnutí krizí schopna **souběžně nasadit dlouhodobě udržitelné praporní a rotní úkolové uskupení pozemních sil nebo komponent vzdušných sil s rotací**,
- ČR přispívá uskupeními do pohotovostních sil rychlé reakce NATO (*NATO Response Force, NRF*) nebo bojových uskupení EU (*EU Battle Groups*), nebo pro použití v rámci posílené předsunuté vojenské přítomnosti na východě Aliance (*enhanced Forward Presence, eFP*), a to v souhrnu do velikosti odpovídající **jednomu praporu**,
- ČR přispívá do misí OSN, a to zejména prostřednictvím vyčleňování sil do Systému připravenosti schopností pro mírové operace OSN (*UN Peace-keeping Capability Readiness System*),
- ČR je schopna přispívat i do dalších operací a misí specializovanými uskupeními či jednotlivci, a to například speciálními jednotkami a expertními týmy v oblasti výcviku a vojenského poradenství a personálem pro mezinárodní velitelské struktury NATO a EU. Je rovněž schopna vysílat své vzdušné síly za účelem ochrany vzdušného prostoru spojeneckých zemí v rámci NATO (*Air Policing*).

Při naplňování politickovojenských ambic budou zohledňovány následující principy:

Jeden soubor sil pro plnění jak vojenských úkolů, tak i pro podporu civilních orgánů v krizových situacích nevojenského charakteru.

Účelnost sil s ohledem na úkoly ozbrojených sil České republiky v rámci systému obrany České republiky a nejpravděpodobnější způsoby jejich použití při zachování schopnosti pružně reagovat v širším spektru činností.

Efektivita sil založená na plnění aliančních standardů, zejména s důrazem na jejich připravenost.

Modularita sil umožňující vytvářet na bázi organických jednotek úkolová uskupení odpovídající charakteru činnosti.

Nasaditelnost sil a jejich využitelnost pro plnění úkolů v mezinárodních operacích při současném zvyšování udržitelnosti nasazených jednotek.

Interoperabilita sil zajišťující součinnost se spojenci a plnění úkolů v aliančním integrovaném informačním prostředí.

Postupné budování válečných schopností, včetně pořízení dostatečného množství materiálu a skladových zásob pro úhradu běžných a válečných ztrát, zvyšování připravenosti záloh, smluvního zajištění dodávek a další opatření.

Kompetentní personál. Za účelem realizace stanovených úkolů budou vytvořeny podmínky k získání a udržení kvalifikovaného a motivovaného personálu. Nedílnou součástí budování válečných schopností je i cílevědomě vedená široká spolupráce s právníky i fyzickými osobami včetně škol a vzdělávacích institucí, a to nejen v programech osvětových, přípravě obyvatelstva v nezbytných formách a obsahu, ale i spočívající v přímé spolupráci na zaměstnávání ze služby, po splnění závazku, propuštěných vojáků a umožnění jejich aktivní účasti v rámci zálohy nebo aktivní zálohy.

Třetím a posledním pilířem je občanská povinnost k obraně státu.

Obrana státu je občanskou povinností a zároveň morálním závazkem. Zákonná povinnost občanů bránit svou vlast nezanikla ani s profesionalizací Armády ČR. Vláda posiluje vědomí o osobní odpovědnosti občanů k obraně státu.

Příprava občanů k obraně je dobrovolná a za stavu ohrožení státu nebo válečného stavu je povinná.

Jedním z opatření přechodu z mírového na válečný stav je mobilizace. ČR se na mobilizaci připravuje především koncepčně a udržuje zásoby pouze na nezbytné a minimální úrovni v souladu s principem odložené potřeby. Rozsah, obsah a časový plán opatření k přípravě a provedení mobilizace odpovídají vývoji bezpečnostní situace.

Účinným nástrojem pro naplnění práva občanů podílet se v době míru na zajišťování obrany ČR je institut aktivní zálohy, který zároveň propojuje ozbrojené síly ČR s veřejností. Příslušníci v aktivní záloze v případě potřeby slouží k doplňování početních stavů vybraných vojenských útvarů.

Systém obrany státu

systém obrany státu

Řídící strukturu systému obrany státu tvoří

- prezident republiky,
- Parlament ČR,
- vláda,
- Bezpečnostní rada státu a její pracovní orgány,
- ústřední správní úřady,
- krajské úřady,
- **obecní úřady.**

Prezident republiky je vrchním velitelem ozbrojených sil.

prezident republiky

Parlament ČR rozhoduje o vyhlášení stavu ohrožení státu nebo válečného stavu a vyslovuje souhlas s vysláním ozbrojených sil ČR mimo území ČR a s pobytem ozbrojených sil jiných států na území ČR, nejsou-li taková rozhodnutí vyhrazena vládě.

Parlament ČR

Vláda odpovídá za přípravu a zajišťování obrany státu. Vyslovuje souhlas s vysláním ozbrojených sil ČR mimo území ČR a s pobytem ozbrojených sil jiných států na území ČR, nejsou-li taková rozhodnutí vyhrazena Parlamentu ČR.

vláda

V souladu s ustanovením čl. 9 ústavního zákona o bezpečnosti byla zřízena **Bezpečnostní rada státu** jako pracovní orgán vlády.

Bezpečnostní rada státu

Základním úkolem Bezpečnostní rady státu je podílet se na tvorbě spolehlivého bezpečnostního systému státu, zabezpečovat koordinaci a kontrolu opatření k zajišťování bezpečnosti České republiky a mezinárodních závazků.

Její složení a činnost je dále upřesněna usneseními vlády.

Podle článku 9 ústavního zákona o bezpečnosti ČR Bezpečnostní radu státu tvoří předseda vlády a další členové vlády podle rozhodnutí vlády. Podle jejího statutu¹⁾ je místopředsedou Bezpečnostní rady státu 1. místopředseda vlády a ministr vnitra. Dalšími členy jsou

- ministr obrany,
- ministr zahraničních věcí,
- ministryně financí,
- ministr průmyslu a obchodu,
- ministr dopravy,

1) Příloha č. 1 k usnesení vlády ze dne 9. července 2014 č. 544 ve znění usnesení vlády ze dne 10. května 2017 č. 360, usnesení vlády ze dne 18. dubna 2018 č. 247, usnesení vlády ze dne 10. července 2018 č. 457 a usnesení vlády ze dne 24. října 2018 č. 692

- ministr zdravotnictví,
- ministr zemědělství.

Bezpečnostní rada státu v rozsahu pověření, které stanovila vláda, připravuje vládě návrhy opatření k zajišťování bezpečnosti ČR. Prezident republiky má právo účastnit se schůzí Bezpečnostní rady státu, vyžadovat od ní a jejích členů zprávy a projednávat s ní nebo jejími členy otázky, které patří do jejich působnosti.

V rámci Bezpečnostní rady státu působí šest stálých pracovních výborů BRS, a to

- 1) výbor pro koordinaci zahraniční bezpečnostní politiky (v gesci ministra zahraničních věcí),
- 2) výbor pro obranné plánování (v gesci ministra obrany),
- 3) výbor pro vnitřní bezpečnost (v gesci ministra vnitra),
- 4) výbor pro civilní nouzové plánování (v gesci ministra vnitra),
- 5) výbor pro zpravodajskou činnost (v gesci předsedy vlády),
- 6) výbor pro kybernetickou bezpečnost (v gesci předsedy vlády).

Ústřední krizový štáb

Pracovním orgánem Bezpečnostní rady státu je i **Ústřední krizový štáb** pro zabezpečení řešení krizových situací nebo jiných závažných situací týkajících se bezpečnostních zájmů České republiky:

- v gesci ministra obrany v případě vnějšího vojenského ohrožení České republiky, při plnění spojeneckých závazků v zahraničí a při účasti ozbrojených sil České republiky v mezinárodních operacích na obnovení míru a udržení míru,
- v gesci ministra vnitra v případě ostatních druhů ohrožení České republiky, při poskytování humanitární pomoci většího rozsahu do zahraničí a při zapojení České republiky do mezinárodních záchranných operací v případě havárií a živelních pohrom.

Ústřední správní úřady zpracovávají dílčí plány obrany, ve kterých plánují opatření k zajišťování obrany státu v okruhu své působnosti.

Krajské úřady zpracovávají dílčí plány obrany, ve kterých plánují opatření k zajišťování obrany státu v rámci svého správního území a stanovují z této oblasti úkoly obecním úřadům. Poradním orgánem pro přípravu na krizové situace na krajské úrovni je bezpečnostní rada kraje.

Výkonnými prvky systému obrany státu jsou **ozbrojené síly** (Armáda ČR, Vojenská kancelář prezidenta republiky a Hradní stráž), **ozbrojené bezpečnostní sbory** (Policie ČR, Vězeňská služba ČR a Celní správa ČR), **zpravodajské služby** (Bezpečnostní informační služba, Úřad pro zahraniční styky a informace a Vojenské zpravodajství).

fyzické a právnické osoby

Na zajišťování obrany státu se podílejí též právnické či fyzické osoby.

věcné prostředky

Věcné prostředky

Za stavu ohrožení státu nebo za válečného stavu stát a územní samosprávné celky plní úkoly k zajišťování obrany především vlastními věcnými prostředky. Věcné prostředky státu a územních samosprávných celků se k zajišťování obrany státu použijí v souladu se schválenými plány obrany. Nepostačují-li věcné prostředky státu, může obecní úřad obce s rozšířenou působností právnické nebo fyzické osobě, která má věcné prostředky potřebné k zajišťování obrany státu, uložit povinnost tyto prostředky pro obranu státu poskytnout. O povinnosti poskytnout věcné prostředky ve prospěch zajišťování obrany státu rozhoduje příslušný obecní úřad obce s rozšířenou působností dodávacím příkazem. O povinnosti poskytnout věcné prostředky pro potřeby ozbrojených sil rozhoduje příslušný obecní úřad obce s rozšířenou působností v souladu s návrhem příslušného krajského vojenského velitelství.

*Pracovní povinnost**pracovní povinnost*

Pracovní povinnost za stavu ohrožení státu nebo za válečného stavu může být uložena všem fyzickým osobám, nebyly-li od ní osvobozeny nebo nebyly-li povolány k mimořádné službě (vojenská činná služba vojáka na vojenském cvičení, vojáka, který vykonává službu v operačním nasazení nebo který je ve služebním poměru vojáka z povolání nebo vojáka v záloze na základě povolávacího rozkazu vydaného krajským vojenským velitelstvím nebo na základě mobilizační vyhlášky).

Pracovní povinnost se vykonává zejména v těch oborech práce, které jsou nevyhnutelné k zajišťování životně důležitých funkcí státu nebo k zabezpečení ozbrojených sil.

*Pracovní výpomoc**pracovní výpomoc*

Pracovní výpomocí za stavu ohrožení státu nebo za válečného stavu jsou povinny všechny fyzické osoby, nebyly-li od ní osvobozeny nebo nebyla-li jim uložena pracovní povinnost anebo nebyly-li povolány k mimořádné službě.

Fyzické osoby určené k pracovní výpomoci jsou povinny konat práce nad časový limit stanovený zvláštním právním předpisem, včetně prací v noci, ve dnech pracovního klidu a ve dnech státních svátků.

Bezpečnostní aspekty zapojení ČR do mezinárodních organizací

3

Právní úprava:	Charta OSN
	Severoatlantická smlouva
	Smlouva o EU
	Závěrečný akt Konference o bezpečnosti a spolupráci v Evropě

právní úprava

Organizace spojených národů (OSN)

OSN

OSN byla založena 24. října 1945 v San Franciscu (USA) na základě přijetí Charty OSN 50 státy včetně tehdejší Československé republiky a významné podpory Rockefellerova fondu. Nahradila Společnost národů, která jako garant kolektivní bezpečnosti a mírového řešení konfliktů neobstála. První Valné shromáždění OSN se konalo 10. ledna 1946 v Londýně.

Základním právním dokumentem je Charta OSN.

Charta OSN

Podle Charty Organizace spojených národů cílem této mezinárodní organizace je **udržovat mezinárodní mír a bezpečnost** a za tím účelem **konat účinná kolektivní opatření, aby se předešlo a odstranilo ohrožení míru a byly potlačeny útočné činy nebo jiná porušení míru** a aby pokojnými prostředky a ve shodě se zásadami spravedlnosti a mezinárodního práva bylo dosaženo úpravy nebo řešení těch mezinárodních sporů nebo situací, které by mohly vést k porušení míru.

OSN od svého vzniku již mnohokrát pomohla zabránit tomu, aby spory přerostly ve válečné konflikty, a přesvědčila zneprátelené strany, aby daly přednost jednacímu stolu před zbraněmi. Pokud již ozbrojený konflikt propukl, byla na místě, aby pomohla sjednat příměří a mír. Po dobu její historie bylo s podporou OSN ukončeno množství konfliktů a válek, často prostřednictvím rozhodnutí Rady bezpečnosti, základního orgánu OSN pro otázky mezinárodního míru a bezpečnosti.

V průběhu 90. let minulého století, po skončení studené války, vznikla v oblasti globální bezpečnosti zcela nová situace: války mezi státy ustoupily a většina konfliktů vznikala uvnitř států. Počátkem 21. století se pak objevily nové globální hrozby. Útoky na Spojené státy z 11. září 2001 se staly zřetelnou demonstrací nástupu mezinárodního terorismu a následující události jen zvýšily obavy z šíření jaderných a dalších nekonvenčních zbraní.

Také OSN přizpůsobila a posílila své tradiční nástroje činnosti. Do mírových operací zapojila ve větší míře regionální organizace a větší pozornost věnuje obnově míru po skončení konfliktu. Občanské války nastolily složité otázky, jako například schopnost reakce mezinárodního společenství nebo problematiku ochrany civilního

obyvatelstva. V reakci na vnitrostátní konflikty iniciovala Rada bezpečnosti komplexní mírové operace. V Salvadoru, Guatemale, Kambodži či v Mosambiku sehrála OSN klíčovou roli při ukončení konfliktu a následném národním usmíření. Jiné konflikty, například v Somálsku, Rwandě nebo v bývalé Jugoslávii, které se vyznačovaly etnickými spory a násilím, postavily mírovou činnost OSN do zcela nové situace. Rada bezpečnosti pak v letech 1995 až 1997 v důsledku problémů vyplývajících z těchto konfliktů neustavila žádnou novou mírovou operaci. Na konci 90. let se ale úloha OSN znovu ukázala jako velmi potřebná. Pokračující krize v Demokratické republice Kongo, Středoafričské republice, ve Východním Timoru, v Kosovu a v Sierra Leone vedly k ustavení pěti nových mírových operací OSN.

V roce 2000 byla dále ustavena Mise OSN v Etiopii a Eritrey (UNMEE) a Podpůrná mise OSN na Východním Timoru (UNMISSET). V roce 2002 a v roce následujícím byla ustavena Mise OSN v Libérii (UNMIL).

Zkušenosti z posledních let přiměly OSN, aby se zaměřila především na budování míru, tedy na podporu struktur, které posilují mír. Ukázalo se, že trvalého míru je možné dosáhnout jedině podporou ekonomického rozvoje, sociální spravedlnosti, respektu vůči lidským právům, dobrých způsobů správy a vládnutí a podporou demokracie. Žádná jiná instituce nemá tolik zkušeností z oblasti multilaterálních vztahů, potřebnou kompetenci, koordinační schopnosti a netěší se takové nestrannosti jako OSN. Kromě Východního Timoru a Kosova, kde probíhala činnost na podporu budování míru v rámci širších misí, zřídila OSN podpůrné úřady pro udržování míru ve Středoafričské republice, Guiney-Bissau, v Libérii a Tádžikistánu.

V procesu posilování míru a bezpečnosti zastává důležitou úlohu nejen Rada bezpečnosti, ale také Valné shromáždění a generální tajemník. OSN se angažuje v oblasti prevence konfliktů, obnovy míru, udržování, vynucování a budování míru. Tyto činnosti se musí překrývat nebo probíhat současně, jinak jsou neúčinné.

Rada bezpečnosti

Výkonným orgánem je **Rada bezpečnosti OSN**, jíž přísluší základní odpovědnost za udržení mezinárodního míru a bezpečnosti a jejíž rezoluce jsou právně závazné (viz ustanovení čl. 24 Charty OSN):

„Aby byla zajištěna rychlá a účinná akce Organizace spojených národů, svěřují její členové Radě bezpečnosti základní odpovědnost za udržování mezinárodního míru a bezpečnosti a jsou zajedno v tom, že Rada bezpečnosti, vykonávajíc své úkoly, jež vyplývají z této odpovědnosti, jedná jejich jménem.“

Dalšími hlavními orgány OSN jsou

- Ekonomická a sociální rada OSN,
- Poručenská rada OSN,
- Mezinárodní soudní dvůr,
- Sekretariát, v jehož čele stojí generální tajemník OSN.

Rada bezpečnosti OSN má patnáct členů, z nichž pět je stálých (Čína, Francie, Rusko, Spojené státy americké a Spojené království) a deset je voleno Valným shromážděním na období dvou let, a disponuje specifickými kompetencemi. Na této organizaci leží

hlavní odpovědnost za udržení míru a bezpečnosti a má proto rozhodovací pravomoc. Jako taková může vyzvat zúčastněné strany k tomu, aby akceptovaly provizorní opatření, která považuje za nezbytná, a může dále členským státům uložit provést opatření bez použití ozbrojených sil nebo rozhodnout o vojenské akci k udržení či znovunastolení mezinárodního míru a bezpečnosti.

Rada bezpečnosti zasedá stále a do její kompetence patří:

- 1) zachování míru ve světě,
- 2) řešení sporů,
- 3) úprava zbrojení,
- 4) používání sankcí vůči narušiteli,
- 5) podnikání vojenských akcí proti agresorovi,
- 6) navrhuje kandidáta na generálního tajemníka,
- 7) spolu s Valným shromážděním volí soudce mezinárodního soudního dvora,
- 8) předkládá zprávy o svojí činnosti valnému shromáždění.

Rada bezpečnosti jako jediný orgán může nařídit použití síly při řešení ohrožení míru.

Organizace severoatlantické smlouvy (NATO)

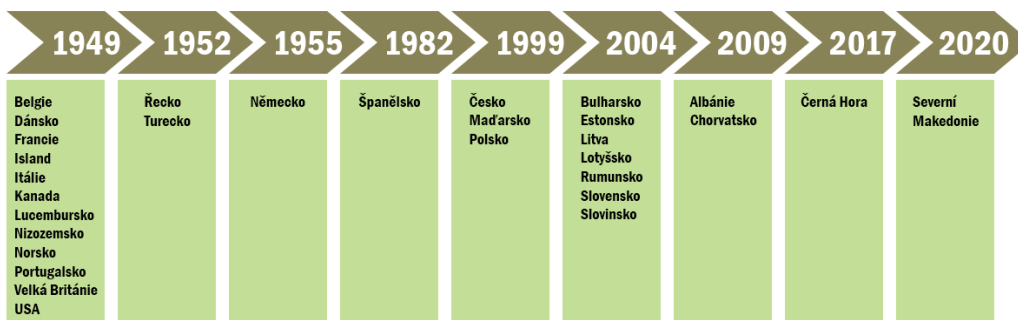
NATO

Organizace Severoatlantické smlouvy, či Severoatlantická aliance (North Atlantic Treaty Organization, NATO) je politicko-vojenskou aliancí založenou v roce 1949.

V roce 1990 po pádu komunistických režimů ve východní Evropě je podepsána Společná deklarace o neútočení a vzniká Severoatlantická rada pro spolupráci. Bruselský summit NATO o čtyři roky později přijímá program Partnerství za mír a nabízí svým někdejšími nepřátelům začlenění do svých struktur.

Mezi členské země NATO se tak postupně zařadila většina států bývalé Varšavské smlouvy, a to včetně ČR, která se připojila k Alianci v rámci čtvrtého rozšíření v roce 1999.

Základním dokumentem Aliance je **Severoatlantická smlouva**, která mj. obsahuje klíčový článek 5, na jehož základě smluvní strany považují ozbrojený útok proti jedné

nebo několika z nich za útok proti všem a zavazují se v takovém případě přispět na pomoc napadeným členům.

Současné aktivity Aliance lze obecně rozčlenit do tří hlavních pilířů:

- zajišťování kolektivní obrany svých členů,
- zvládání bezpečnostních krizí mimo své území,
- budování kooperativní bezpečnosti s partnery.

Cíl kolektivní obrany vychází z již zmiňovaného článku 5, který zajišťuje vnější bezpečnost členů Aliance a zároveň působí jako odstrašení případného nepřítele. Kolektivní obrana členských států také zahrnuje zachování demokracie a míru v oblasti severního Atlantiku. Evropsští spojenci, USA a Kanada vzájemně spolupracují

a konzultují v oblasti bezpečnosti a obrany, čímž pomáhají vytvářet jedinečnou transatlantickou vazbu, která je klíčovým faktorem pro zajištění bezpečnosti Evropy, včetně ČR.

Aliance spolupracuje také s nečlenskými státy, tzv. partnery - ve třech regionálních formátech: Radě Euro-atlantického partnerství (Euro-Atlantic Partnership Council, EAPC)/Partnerství pro mír (Partnership for Peace, PfP), Středomořském dialogu (Mediterranean Dialogue, MeD) a Istanbulské iniciativě spolupráce (Istanbul Cooperation Initiative, ICI). Specifické formáty spolupráce byly vytvořeny pro Rusko, Ukrajinu a Gruzii. Dále Aliance rozeznává tzv. globální partnery (Austrálie, Japonsko, Jižní Korea, Nový Zéland, Pákistán, Afghánistán, Irák a Mongolsko).

Aliance usiluje o mírové řešení konfliktů. V případě vzniku konfliktu však má Aliance potřebné vojenské schopnosti k zahájení operací na kolektivní obranu a na zvládnutí krizí, ať už sama nebo ve spolupráci s partnerskými zeměmi a mezinárodními organizacemi.

Kromě operací a misí se NATO se spojenci a partnery angažuje v mnoha dalších činnostech, jako jsou obranné a politické reformy, vojenské plánování a cvičení, vědecká spolupráce a výzkum, sdílení informací nebo humanitární pomoc.

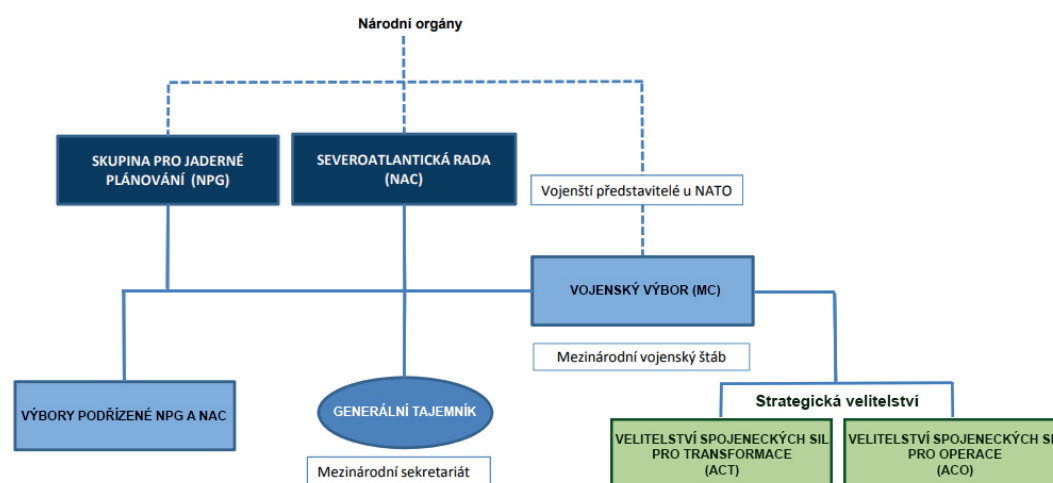
V současnosti čelí spojenci mnohem širšímu spektru bezpečnostních problémů než v minulosti. NATO v reakci na proměnu mezinárodní bezpečnostní situace rozšířilo své působení na aktuální hrozby, např. šíření zbraní hromadného ničení a technologií balistických raket, kybernetických útoků, energetické bezpečnosti či terorismu.

NATO je také společenstvím sdílených zájmů a hodnot, jimiž jsou demokracie, svoboda jednotlivce a vláda práva. Tomu odpovídá i vnitřní fungování Aliance. Hlasy všech členských zemí jsou si rovny, rozhodnutí v NATO musí být jednomyslná a konsenzuální. NATO má civilní ústředí a integrovanou vojenskou velitelskou strukturu.

struktura NATO

Struktura NATO

Hlavním politickým rozhodovacím orgánem NATO je **Severoatlantická rada** (*North*

Atlantic Council, NRC). Předsedou Rady je vždy generální tajemník NATO. Rada zasedá každý týden na úrovni velvyslanců členských zemí, pokud je to nutné, i častěji. Pravidelná zasedání Rady probíhají také na úrovni ministrů zahraničních věcí nebo obrany. Obvykle jednou za dva roky pořádá Aliance summit, na kterém hlavy států a vlád rozhodují o strategických otázkách a dalším směřování NATO. Pravidelná zasedání na různých úrovních se také konají se zástupci partnerských zemí NATO. Rozhodnutí musejí být přijata jednomyslně.

Generální tajemník NATO – nejvyšší politický (civilní) představitel NATO na mezinárodní scéně. Je zároveň předsedou Rady, Výboru pro plánování obrany a Skupiny pro jaderné plánování. Nemá ale reálnou rozhodovací pravomoc, v případě neshod může sloužit jako prostředník.

Skupina pro jaderné plánování – NPG činí rozhodnutí ohledně jaderných otázek a související politiky NATO. Jejich zasedání se účastní všechny členské země kromě Francie, byť se jedná o jadernou mocnost.

Hlavní výbory NATO – specifické skupiny, které jsou podřízené výše uvedeným orgánům a řeší specifické úkoly v politické, vojenské a ekonomické oblasti. Jedním z takových výborů je například Výbor pro civilní nouzové plánování (*Civil Emergency Planning Committee, CEPC*), který je hlavním poradním orgánem Severoatlantické rady pro oblast civilní připravenosti. Zabývá se ochranou civilní populace a využitím civilních zdrojů pro podporu cílů NATO. Poskytuje expertízu a civilní podporu jak ve vojenské oblasti, tak v případě civilních krizí (např. v oblasti ochrany proti zbraním hromadného ničení nebo reakce na katastrofy).

Mezinárodní sekretariát – je rozdělený do jednotlivých sekcí, které řeší politické záležitosti, obranu, infrastrukturu, logistiku, vědu, životní prostředí a finance.

Vojenské aspekty uvádí do praxe **Vojenský výbor NATO**, pod politickým dohledem Severoatlantické rady. Vojenský výbor je nejvyšším vojenským orgánem NATO a jeho rolí je jednak poskytovat vojenské poradenství a doporučení Severoatlantické radě a Skupině pro jaderné plánování, a jednak pod něj spadají obě alianční strategická velitelství. Členské země do Vojenského výboru vysílají své zástupce na pozice vojenských představitelů při NATO. Na úrovni stálých vojenských zástupců členských států se schází alespoň jednou týdně.

V čele Vojenského výboru stojí **předseda Vojenského výboru**, který je volen na tříleté funkční období. Jedná výlučně v mezinárodní funkci a jeho pravomoc pochází od Vojenského výboru, jemuž se zodpovídá za výkon svých povinností. Předseda Vojenského výboru je zároveň jeho mluvčím i představitelem. Z titulu své funkce má předseda výboru také významnou úlohu na veřejnosti jako vysoký vojenský mluvčí NATO ve styku se sdělovacími prostředky.

Vojenský výbor řídí dvě strategická velitelství NATO:

- **Velitelství spojeneckých sil pro operace** (*Allied Command Operations, ACO*), které sídlí nedaleko Monsu v Belgii, a
- **Velitelství spojeneckých sil pro transformaci** (*Allied Command Transformation, ACT*), jež se nachází v Norfolku ve státě Virginia v USA.

Mezinárodní vojenský štáb – pomocný orgán využívaný Vojenským výborem při řešení vojenských otázek.

Orgány stojícími formálně mimo NATO je **Parlamentní shromáždění NATO** (*NATO Parliamentary Assembly, NATO PA*). Parlamentní shromáždění NATO sestává z poslanců parlamentů všech členských států a 14 přidružených států. Nemá výkonnou moc, má pouze konzultativní charakter. Delegáti pracují v pěti výborech: ekonomickém, politickém, bezpečnostním a vědecko-technickém a ve zvláštní skupině pro středomořský dialog.

Dalším orgánem stojící formálně mimo NATO je **Rada NATO – Rusko** (*NATO-Russia Council, NRC*). V rámci NRC spolu členské státy a Rusko spolupracují jako rovní partneři, Rada tak slouží jako nástroj pro konzultace, spolupráci, hledání konsensu, společné rozhodování a společné akce.

Klíčovou částí Washingtonské smlouvy je článek 5, který zaručuje všem členským zemím kolektivní obranu v případě napadení. Tento bod byl míněn především jako

varování Sovětskému svazu před útokem na státy západní Evropy. V takovém případě by se totiž za napadené považovaly i Spojené státy, které tehdy jako jediné mohly na takový krok efektivně reagovat.

„Smluvní strany se dohodly, že ozbrojený útok proti jedné nebo více z nich v Evropě nebo Severní Americe bude považován za útok proti všem, a proto odsouhlasily, že dojde-li k takovému ozbrojenému útoku, každá z nich uplatní právo na individuální nebo kolektivní obranu, uznané článkem 51 Charty Spojených národů, pomůže smluvní straně nebo stranám takto napadeným tím, že neprodleně podnikne sama a v souladu s ostatními stranami takovou akci, jakou bude považovat za nutnou, včetně použití ozbrojené síly, s cílem obnovit a udržet bezpečnost severoatlantické oblasti.“

Po celou éru studené války si udržel článek 5 natolik odstrašující sílu, že nemusel být nikdy použit. Poprvé se na něj členské země NATO odvolaly po teroristických útocích na New York a Washington v září 2001, když se rozhodly pro invazi do Afghánistánu.

Přehled operací a misí NATO:

Název mise	Teritorium	Kdy
1. Sharp Guard	Bývalá Jugoslávie / Bosna a Hercegovina	1992–1996
2. Deny Flight	Bývalá Jugoslávie / Bosna a Hercegovina	1993–1995
3. IFOR	Bosna a Hercegovina	1995–1996
4. SFOR	Bosna a Hercegovina	1996–1998
5. SFOR II	Bosna a Hercegovina	1998–2004
6. Allied Force	Kosovo / Jugoslávie	1999
7. AFOR	Albánie	1999
8. KFOR	Srbsko/Kosovo	1999 - nyní
9. Essential Harvest	Severní Makedonie	2001
10. Amber Fox	Severní Makedonie	2001–2002
11. Allied Harmony	Severní Makedonie	2002–2003
12. Active Endeavour / Sea Guardian	Středomoří	2001 - nyní
13. Display Deterrence	Turecko	2003
14. ISAF	Afghánistán	2003–2014
15. NTIM	Irák	2004
16. NTM-I	Irák	2004–2011
17. Podpora Africké unii	Somálsko	2005 - nyní
18. Pomoc po hurikánu	Spojené státy americké	2005
19. Operace Pákistán	Pákistán	2005–2006
20. Ocean Shield	Adenský záliv	2009–2016
21. Unified Protector	Libye	2011
22. Resolute Support	Afghánistán	2015 - nyní

síly rychlé reakce

Síly rychlé reakce NATO (NATO Response Force, NRF) jsou speciální mnohonárodní jednotky, které slouží NATO, pokud je okamžitě nutné zasáhnout kdekoli na světě. Jednotky jsou připraveny vykonávat různé druhy misí, včetně civilní ochrany, mírových operací nebo použití síly. Síly rychlé reakce NATO se skládají jak z pozemního, námořního, tak i leteckého kontingentu. Dokonale vybavené, flexibilní, interoperabilní – NRF jsou jednotkami pro 21. století.

Dvě nejdůležitější vlastnosti NRF jsou:

- přizpůsobivé složení jednotek (konkrétní složení a výbava vysílaných sil bude vždy záviset na podmínkách dané operace; NATO bude v rámci NRF usilovat o operativní vysílání jednotek, jejichž nasazení bude nejefektivnější),

- schopnost se rychle dopravit a zasáhnout kdekoli na světě, a to v limitu od pěti do třiceti dní.

Evropská unie (EU)

EU

Evropská unie má svou vlastní zahraniční a bezpečnostní politiku, kterou již řadu let rozvíjí a díky níž Unie vystupuje v mezinárodních otázkách jednotně. To zajišťuje členským zemím EU mnohem větší vliv, než kdyby každý stát sledoval své vlastní zájmy zvlášť.

Lisabonská smlouva přijatá v roce 2009 tuto politickou oblast ještě posílila.

Na základě smlouvy vznikla funkce **vysokého představitele EU pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku**.

Kromě toho působí **Evropská služba pro vnější činnost** jako diplomatický sbor EU.

Cílem zahraniční a bezpečnostní politiky EU je

- 1) zachovávat mír a posilovat mezinárodní bezpečnost,
- 2) podporovat mezinárodní spolupráci,
- 3) rozvíjet a upevňovat demokracii,
- 4) zásady právního státu,
- 5) dodržování lidských práv a základních svobod.

Společná bezpečnostní a obranná politika (SBOP) byla založena v roce 1999. Do vstupu Lisabonské smlouvy v platnost se označovala jako Evropská bezpečnostní a obranná politika. Zahrnuje spolupráci v oblasti vojenství a zvládání krizí v rámci širší Společné zahraniční a bezpečnostní politiky (SZBP). V rámci politik si drží zvláštní postavení.

*Společná bezpečnostní
a obranná politika*

Tatáž Evropská rada také rozhodla o tom, že EU by měla mít kapacity pro autonomní akce. Tyto akce by se měly opírat o vlastní vojenské síly, prostředky pro jejich použití a připravenost je použít, aby EU byla schopna adekvátně odpovídat na mezinárodní krize, a to nezávisle na aktivitách NATO. V této souvislosti se hovoří o tzv. Helsinském hlavním cíli (vytvoření společných jednotek a relevantních struktur), zformulovaném na Evropské radě v Helsinkách v roce 1999. Bezpečnostní politika EU vychází ze schválené Evropské bezpečnostní strategie z prosince 2003, která si vytkla za cíl reagovat na v současnosti největší rizika pro EU. Těmi jsou: terorismus, šíření zbraní hromadného ničení, regionální konflikty, nefunkční státní správa v třetích zemích (korupce, zneužívání moci, slabé instituce apod.) a organizovaný zločin.

Založení SBOP bylo odpovědí na neschopnost evropských států vypořádat se s problémy ve svém bezprostředním okolí v průběhu 90. let, jako byla válka v Bosně po rozpadu Jugoslávie nebo etnické násilí v Kosovu. I přes zahraničně-politickou spolupráci Unii chyběly nástroje pro jiné než diplomatické zapojení v krizových situacích a členské státy se musely spoléhat na Severoatlantickou alianci. Angažmá NATO ale nebylo optimálním řešením, protože Spojené státy se po skončení studené války chtěly soustředit na, ze svého pohledu, důležitější regiony, jako například na Blízký východ, a vyžadovaly po evropských členech větší spoluúčast na zajišťování bezpečnosti ve svém okolí.

I přes snahy o posílení tzv. evropského pilíře uvnitř NATO se nakonec zahájení bezpečnostní spolupráce pod hlavičkou EU ukázalo jako nejpřijatelnější řešení. Od svého založení tak Evropská unie v rámci SBOP realizovala zahraniční vojenské a civilní operace, kromě svého bezprostředního okolí i v subsaharské Africe, na Blízkém a Středním východě nebo v Indonésii.

Přehled

Společná bezpečnostní a obranná politika (SBOP) je bezpečnostní a obranná politika pro EU. Je nedílnou součástí zahraniční politiky EU, společné zahraniční a bezpečnostní politiky (SZBP).

Rámcem SBOP je stanoven Smlouvou o Evropské unii (SEU). Článek 41 nastiňuje financování SZBP a SBOP a tato politika je podrobněji popsána v hlavě V oddílu 2 článkách 42 až 46 (Ustanovení o společné bezpečnostní a obranné politice), v protokolech 1, 10 a 11 a v prohlášeních 13 a 14. Konkrétní úloha Evropského parlamentu v oblastech SZBP a SBOP je popsána v článku 36 Smlouvy o EU.

Rozhodnutí týkající se SBOP přijímají Evropská rada a Rada Evropské unie (článek 42 Smlouvy o EU). Tato rozhodnutí jsou přijímána jednomyslně, s výjimkou záležitostí týkajících se Evropské obranné agentury (EDA, článek 45 Smlouvy o EU) a stálé strukturované spolupráce (PESCO, článek 46 Smlouvy o EU), kde se hlasuje kvalifikovanou většinou. Návrhy rozhodnutí obvykle předkládá vysoký představitel EU pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku, který rovněž zastává funkci místopředsedy Evropské komise.

Klíčové body SBOP

Země EU musí dát civilní a vojenské schopnosti k dispozici EU pro provádění SBOP.

SBOP zahrnuje progresivní utváření společné obranné politiky EU; to povede ke společné obraně, když tak jednomyslně rozhodne Evropská rada; politika EU nebude ovlivňovat specifický charakter bezpečnostní a obranné politiky některých zemí EU a bude respektovat povinnosti některých zemí EU v rámci NATO. V rámci Lisabonské smlouvy bylo vytvořeno ustanovení o vzájemné obraně, které je klíčovým prvkem SBOP.

Země EU přijmou opatření s cílem zlepšit své vojenské schopnosti.

Evropská obranná agentura (EDA) je orgánem, který pomáhá podporou těchto opatření. Ze své práce se zodpovídá Radě EU a tato práce se týká:

- stanovování cílů pro země EU v oblasti vojenských schopností,
- zavádění a správy programů zaměřených na dosažení stanovených cílů,
- harmonizace operačních potřeb zemí EU prostřednictvím koncepce „sdružování a sdílení“ vojenských schopností,
- řízení činností výzkumu v otázkách obrany (22 prioritních oblastí včetně elektronického hardwaru, systémů proti pozemním minám a fyzické ochrany),
- posilování výrobní a technologické základny odvětví obrany, a
- zajištění toho, aby vojenské výdaje byly účinnější.

Stálá strukturovaná spolupráce v oblasti obrany (Permanent Structure Cooperation, PESCO) (také přidaná do Lisabonské smlouvy - články 42 a 46 Smlouvy o Evropské unii) označuje hlubší formu spolupráce mezi zeměmi EU. V tomto rámci se země EU zavazují intenzivněji rozvíjet své obranné kapacity a poskytovat bojové jednotky pro plánované mise. EDA vyhodnocuje příspěvky a Rada schvaluje spolupráci.

Rada EU definuje cíle úkolů a podmínky pro jejich provádění. Provedení úkolu může delegovat zemi EU, která je k tomu ochotná a schopná. Země EU zodpovědné za provedení úkolů jednají ve spolupráci s vysokým představitelem pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku a musí pravidelně informovat Radu o dosaženém pokroku.

Politický a bezpečnostní výbor (obvykle označovaný francouzskou zkratkou COPS nebo PSC)

- nervový uzel celé SBOP,
- schází se na úrovni velvyslanců a funguje jako přípravný orgán pro Radu.

Mezi hlavní funkce patří sledování mezinárodní situace a pomoci při definování politiky v rámci společné zahraniční a bezpečnostní politiky.

Hlavním fórem pro rozhodování je pochopitelně **Rada pro vnější vztahy**, jejímiž členy jsou ministři zahraničí členských států. Ti se ale setkávají jen jednou do měsíce, což pro operativní rozhodování, které je při řízení probíhajících misí zapotřebí, pochopitelně nestačí. Každodenní rozhodnutí proto přijímá právě COPS. Jeho členy jsou zástupci členských států na úrovni velvyslanců, kteří sídlí nastálo v Bruselu. Mohou se proto scházet často – obvykle dvakrát týdně, v případě potřeby i častěji.

Velvyslanci v COPS jsou ovšem diplomaté, kterým většinou chybí odbornost v krizovém řízení. Proto mají pod sebou dva specializované výbory:

- **vojenský výbor Evropské unie** (EUMC) je nejvyšší vojenský orgán zřízený v rámci Rady a je složen z náčelníků generálních štábů členských států, kteří se scházejí a radí COPS v otázkách vojenství a využití vojenské síly v operacích,
- **výbor pro civilní aspekty řešení krizí** (CIVCOM) potom asistuje při civilních operacích.

Evropská unie se při implementaci SBOP převážně spoléhá na prostředky členských států – neexistuje například evropská armáda nebo evropský policejní sbor. Při plánování vojenských operací tak Unie využívá buď národní operační centra členských států, nebo plánovacího centra NATO (SHAPE).

Jediná stálá integrovaná vojenská struktura existující v rámci generálního sekretariátu Rady – **vojenský štáb EU** – slouží k dlouhodobějšímu strategickému plánování a včasnému varování.

Evropský parlament – odpovídá za otázky bezpečnostní a obranné politiky; v Evropském parlamentu funguje Podvýbor pro bezpečnost a obranu, který patří pod Výbor zahraničních věcí.

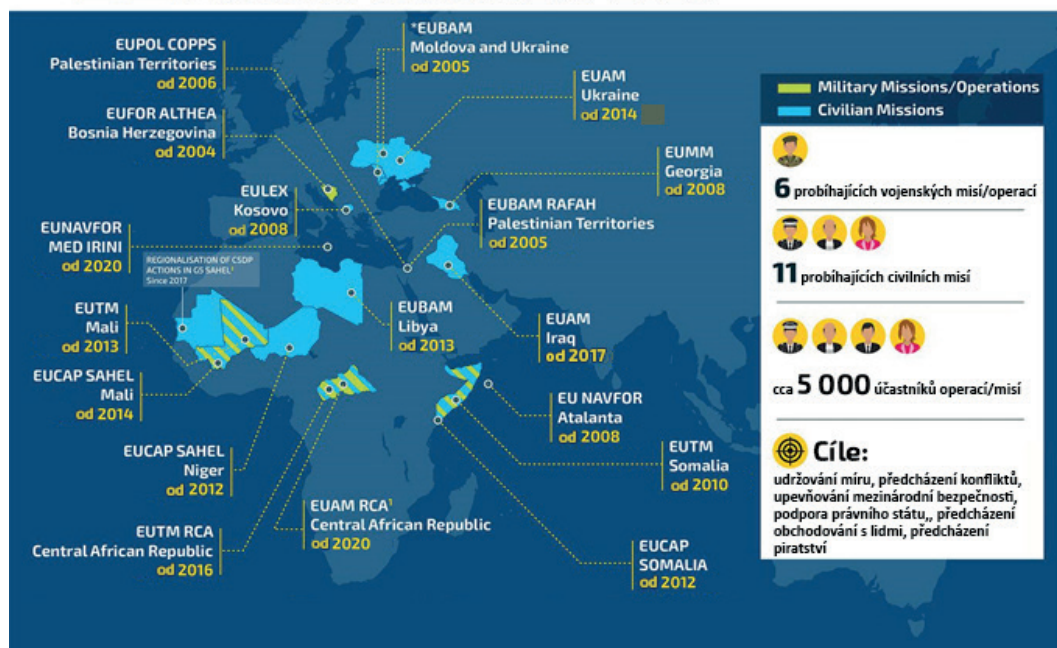
Evropská komise – politicky odpovídá za oblast SBOP Vysoká představitelka Unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku.

Evropská rada – v oblasti SBOP vymezuje zásady a obecné směry jejich dalšího rozvoje.

Zahraniční operace jsou vlajkovou lodí společné bezpečnostní a obranné politiky a nejviditelnějším nástrojem, jak Evropská unie zajišťuje svoji bezpečnost a přispívá ke stabilitě ve svém okolí. Stává se tak v těchto situacích:

- při společných operacích za účelem odzbrojení,
- při humanitárních a záchranných misích,
- při poradních a pomocných vojenských misích,
- za účelem předcházení konfliktům a udržování míru,
- při řešení krizí (např. budování míru a stabilizaci po ukončení konfliktů).

EVROPSKÁ UNIE MISE A OPERACE SBOP 2020

Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě

Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě (OBSE)

Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě (*Organization for Security and Co-operation in Europe, OSCE*), je mezinárodní bezpečnostní organizace vzniklá roku 1995 transformací Konference o bezpečnosti a spolupráci v Evropě (KBSE, též Helsinská konference). OBSE je největší regionální bezpečnostní organizací na světě.

Konference o bezpečnosti a spolupráci v Evropě

Předchůdce OBSE, **Konference o bezpečnosti a spolupráci v Evropě** (KBSE), byla tvořena systémem mezinárodních jednání a smluv, které měly za cíl zajistit mír a prohloubit spolupráci mezi evropskými státy.

První ze série jednání byla přípravná konference v Helsinkách v listopadu 1972, které se účastnili diplomatictí zastupitelé. Následná konference ministrů zahraničních věcí v Helsinkách byla uskutečněna v červenci 1973 a odstartovala vlastní proces jednání. Od září 1973 do června 1975 následovala konference expertů v Ženevě. V období do července 1975 probíhala jednání o podobě **Závěrečného aktu Konference o bezpečnosti a spolupráci v Evropě** (finsky *Helsingin päätösasiakirja*, anglicky *Final Act of the Conference on Security and Cooperation in Europe*). Závěrečný akt je výsledný dokument jednání Konference o bezpečnosti a spolupráci v Evropě (KBSE). Podepsali ho nejvyšší představitelé třiceti pěti států světa 1. srpna 1975 v Helsinkách. Je považován za jednu fázi snížení napětí studené války, ale také za diplomatické vítězství Sovětského svazu v jeho snaze o upevnění územních a politických zisků vyplývajících z druhé světové války.

Tento dokument byl 1. srpna 1975 v Helsinkách podepsán nejvyššími představiteli 33 evropských států, Kanady a USA, čímž skončila nejdůležitější fáze procesu KBSE. Závěrečný akt KBSE byl složen z pěti částí:

- 1) otázky bezpečnosti v Evropě,
- 2) spolupráce v oblasti ekonomiky, vědy a techniky,
- 3) bezpečnost a spolupráce států při Středozemním moři,
- 4) spolupráce v oblasti humanitární a
- 5) pokračování procesu KBSE.

Celý systém konferencí KBSE a výsledek procesu jednání znamenal posílení stability v Evropě rozdělené geopoliticky na západní a východní blok, KBSE jako taková znamenala významný mezník ve vývoji Studené války, a to nejen v Evropě a ve Středozezemním moři. Vliv KBSE zasáhl i do vnitropolitické situace zúčastněných států, v Československu byla produktem odezvy KBSE např. Charta 77. V souvislosti s kolapsem komunistických režimů ve státech východního bloku byla patrná potřeba změn i v rámci KBSE. Dne 21. listopadu 1990 byla podepsána pařížská smlouva, která započala s proměnou KBSE. Ta byla ukončena dne 1. ledna 1995 transformací KBSE na Organizaci pro bezpečnost a spolupráci v Evropě.

Ve svém regionu (Evropa, Střední Asie a Severní Amerika), je OBSE hlavním instrumentem včasného varování, prevence konfliktů, krizového managementu a post-konfliktní obnovy. Všechny účastnické státy mají stejný status a rozhodnutí jsou přijímána na principu konsensu. S OBSE spolupracuje šest států Středomoří, čtyř asijské země a Austrálie.

Nejvyšším orgánem OBSE je **Následná schůze**, která se koná nepravidelně, a scházejí se na ní nejvyšší představitelé členských států. Dalšími orgány jsou **Summit**, **Ministerská rada**, **Vysoká rada**, **Stálá rada** a **Fórum pro bezpečnostní spolupráci**. V době, kdy nezasedá Následná rada nebo Summit, řídí organizaci Výkonný předseda, který vždy pochází z předsednické země. Dalším subjektem je tzv. Trojka, která se skládá z představitelů předcházející, stávající a následující předsednické země.

orgány OBSE

Kromě toho jsou vytvořeny v rámci OBSE i výkonné struktury – **generální tajemník** a **sekretariát** sídlící ve Vídni, **Úřad pro demokratické instituce a lidská práva** se sídlem ve Varšavě, **Představitel pro svobodu tisku** se sídlem ve Vídni a **Vysoký zmocněnec pro národnostní menšiny** se sídlem v Haagu.

Za účelem posílení parlamentního zapojení do aktivit OBSE bylo ustaveno **Parlamentní shromáždění OBSE**, do kterého jsou zapojeny delegace parlamentů ze všech účastnických zemí.

Aktivity OBSE pokrývají tři dimenze bezpečnosti:

- **politicko-vojenskou,**
- **ekonomicko-environmentální,**
- **lidskoprávní.**

aktivity OBSE

Jednotlivé aktivity mají poměrně široký záběr - jedná se např. o následující oblasti: komplexní prevence a řešení konfliktů vč. postkonfliktní obnovy; vojenská spolupráce,

kontrola zbrojení, boj proti terorismu vč. jeho financování, policejní aktivity, kybernetická bezpečnost; ekonomické aktivity vč. boje proti korupci a praní špinavých peněz, environmentální aktivity vč. omezení environmentálních katastrof, správa přírodních zdrojů a „good governance“ v této oblasti, správa hranic; lidská práva vč. základních svobod jako např. svoboda vyjadřování, svoboda médií vč. bezpečnosti novinářů, boj proti obchodu s lidmi, vzdělávání, genderová rovnost, práva menšin, tolerance a nediskriminace; volby a jejich pozorování; dobrá správa věcí veřejných, právní stát aj.

Spolupráce v oblasti politicko-vojenské dimenze OBSE je primárně založena na dodržování závazků obsažených ve Smlouvě o konvenčních ozbrojených silách v Evropě, ve Smlouvě o otevřeném nebi a Vídeňském dokumentu 2011. Hlavním cílem první dimenze je zajistit vojenskou transparentnost a zlepšit vzájemnou důvěru mezi zúčastněnými státy. Klíčovým orgánem OBSE k zajištění dialogu mezi státy OBSE v otázkách budování důvěry a bezpečnosti je **Fórum pro bezpečnostní spolupráci**.

Právo ozbrojeného konfliktu

4

Právní úprava: níže uvedené prameny

právní úprava

Právo ozbrojeného konfliktu neboli mezinárodní humanitární právo (dříve byl užíván též termín válečné právo) představuje **část mezinárodního práva veřejného, které reguluje způsoby a prostředky vedení ozbrojených konfliktů.**

Účelem práva ozbrojeného konfliktu je zmírnit lidské utrpení provázející vedení ozbrojených konfliktů a chránit osoby, které se neúčastní nepřátelských akcí. Mezi tyto osoby patří jak osoby, které se nikdy neúčastnily nepřátelských akcí, tak osoby, které se takových akcí účastnily, avšak svoji účast na nich z různých důvodů ukončily (např. z důvodu zajetí, zranění atd.).

účel

Pravidla se uplatňují

uplatňování pravidel

- 1) zejména během **mezinárodních ozbrojených konfliktů**, za něž se považuje nejen válka mezi státy (vyhlášená či nikoliv), ale též boje národů proti koloniální nadvládě, rasistickému režimu nebo cizí okupaci,
- 2) méně během **vnitrostátních ozbrojených konfliktů** (občanských válek), kdy dochází ke střetu ozbrojených sil státu s dalšími organizovanými ozbrojenými skupinami (např. povstalci) či ke střetu těchto skupin mezi sebou,
- 3) v závislosti na okolnostech se právo ozbrojeného konfliktu může též uplatňovat **v mírových operacích** (zejména v operacích na vynucení míru),
- 4) některá opatření vyplývající z práva ozbrojeného konfliktu je navíc třeba realizovat již **v době míru** (např. příprava vojenského personálu či označování osob a objektů).

Právo ozbrojeného konfliktu se neuplatňuje za vnitřních nepokojů a napětí (např. vzpoury či omezené násilné akce) ani při potírání kriminální činnosti.

Základními prameny práva ozbrojeného konfliktu jsou mezinárodní smlouvy a obyčej (normy platné z důvodu jejich obyčejové povahy). Z mezinárodních smluv patří k nejvýznamnějším:

- Ženevské úmluvy z roku 1949 o ochraně obětí ozbrojených konfliktů
 - Ženevská úmluva o zlepšení osudu raněných a nemocných příslušníků ozbrojených sil v poli (První ženevská úmluva),
 - Ženevská úmluva o zlepšení osudu raněných, nemocných a trosečníků ozbrojených sil na moři (Druhá ženevská úmluva),
 - Ženevská úmluva o zacházení s válečnými zajatci (Třetí ženevská úmluva),
 - Ženevská úmluva o ochraně civilních osob za války (Čtvrtá ženevská úmluva).
- Dodatkové protokoly z roku 1977 přijaté k Ženevským úmluvám z roku 1949
 - Dodatkový protokol o ochraně obětí mezinárodních ozbrojených konfliktů (Protokol I),
 - Dodatkový protokol o ochraně obětí nemezinárodních ozbrojených konfliktů (Protokol II).

Ženevské úmluvy

*dodatkové protokoly
k Ženevským úmluvám*

- Haagské úmluvy*
- Haagská úmluva na ochranu kulturních statků za ozbrojeného konfliktu z roku 1954 a její dva dodatkové protokoly,
 - Úmluva o zákazu vývoje, výroby a skladování bakteriologických (biologických a toxinových) zbraní a o jejich likvidaci z roku 1972,
 - Úmluva o zákazu nebo omezení používání určitých druhů konvenčních zbraní, které mohou způsobit nadměrné utrpení nebo mít nerozlišující účinky a 5 protokolů k této Úmluvě,
 - Úmluva o zákazu vývoje, výroby, skladování a užívání chemických zbraní a o jejich likvidaci,
 - Úmluva o kazetové munici z roku 2008.

základní zásady

Právo ozbrojeného konfliktu se řídí řadou základních principů (zásad). Jedná se o zásadu rozlišování, lidskosti, vojenské nezbytnosti a přiměřenosti.

zásada rozlišování

Zásada rozlišování požaduje, aby strany v konfliktu při vedení vojenských operací vždy rozlišovaly mezi komatanty (osoby, které mají právo účastnit se boje a za tuto účast nemohou být stíhány, avšak jsou legitimním cílem vojenských akcí) a civilisty (osoby, které se do bojů nemohou zapojit a na které se nesmí úmyslně útočit), a dále mezi vojenskými a civilními objekty. V souladu s touto zásadou jsou povoleny vojenské akce pouze na vojenské cíle.

zásada lidskosti

Zásada lidskosti zakazuje určité způsoby a prostředky vedení boje, které nevedou k vyřazení protivníka, ale k působení nadměrných a zbytečných útrap protivníka.

zásada vojenské nezbytnosti

Zásada vojenské nezbytnosti požaduje, aby bylo používáno pouze takové množství a druh síly, který je nezbytný k přemožení protivníka.

zásada přiměřenosti

Zásada přiměřenosti zakazuje takové útoky, u nichž se dá očekávat, že mohou způsobit nadměrné ztráty na životech chráněných osob nebo jejich zranění či mohou způsobit poškození chráněných objektů převyšující předpokládanou konkrétní a přímou vojenskou výhodu.

Všechny tyto zásady je nutné uplatňovat v každé vojenské operaci a při každé akci, neboť základní zásady se vzájemně prolínají a doplňují.

Příslušníci ozbrojených sil ČR jsou povinni dodržovat právo ozbrojeného konfliktu. Tato povinnost vyplývá nejen z mezinárodních právních závazků ČR, ale též ze zákonů ČR a z vojenských řádů ozbrojených sil ČR.

odpovědnost

Za porušení práva ozbrojeného konfliktu odpovídá jednotlivec, ale i stát, jehož zástupci (např. příslušníci ozbrojených sil) se škodlivého jednání dopustili. Zatímco odpovědnost státu může ústit v povinnost odškodnění (reparace), uvedení do původního stavu (restituce) či omluvy (satisfakce), odpovědnost jednotlivce (vojáka) je trestní či kázeňská.

Každý stát je povinen stíhat porušení práva ozbrojeného konfliktu anebo jejich stíhání umožnit. Příslušníci ozbrojených sil ČR jsou primárně stíháni českými orgány činnými v trestním řízení, a to na základě trestního zákona ČR. Tento zákon umožňuje stíhat činy spáchané na území ČR i činy spáchané v zahraničí. Pro případ, že by si nárok na stíhání trestné činnosti vojáků ČR v zahraničí činil též jiný stát, ČR sjednává tzv. statusové dohody (SOFA). Tyto dohody zpravidla zaručují výlučnou či přednostní jurisdikci orgánů ČR, pokud jde o činy spáchané v souvislosti se zahraničním nasazením ozbrojených sil ČR.

Za porušení práva ozbrojeného konfliktu svými podřízenými odpovídá též velitel, a to jak přímo nadřízený tak i další velitelé v řetězci velení. To platí i v případech, kdy příslušný velitel pouze zanedbal kontrolu činnosti jemu podřízených vojáků, nebo o porušení práva ozbrojeného konfliktu věděl (nebo měl a mohl vědět) a nezabránil jí. Rozkaz nadřízeného není omluvou pro porušení práva ozbrojeného konfliktu – každý voják je

povinen odmítnout rozkaz, jehož splněním by se dopustil trestného činu. Každý voják je též povinen oznámit porušení práva ozbrojeného konfliktu, o kterém se dozvěděl.

Porušením práva nicméně není jednání v nutné obraně (*jednání, které jinak má znaky trestného činu, ale kterým někdo odvrací přímo hrozící nebo trvajících útok; podmínkou nicméně je, aby taková obrana nebyla zcela zjevně nepřiměřená způsobu daného útoku*).

Stejně tak není porušením práva jednání v krajní nouzi (*jednání, které jinak má znaky trestného činu, avšak tímto jednáním osoba pouze odvrací přímo hrozící nebezpečí – vůči životům, zdraví či majetku např. požár; to ale platí pouze za předpokladu, že škoda způsobená jednáním v krajní nouzi není stejná nebo větší než škoda hrozící anebo pokud toto nebezpečí bylo možno za daných okolností odvrátit jinak*).

Ústavní aspekty obrany

5

Právní úprava: ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava ČR, ve znění ústavního zákona č. 300/2000 Sb.,

ústavní zákon č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti ČR

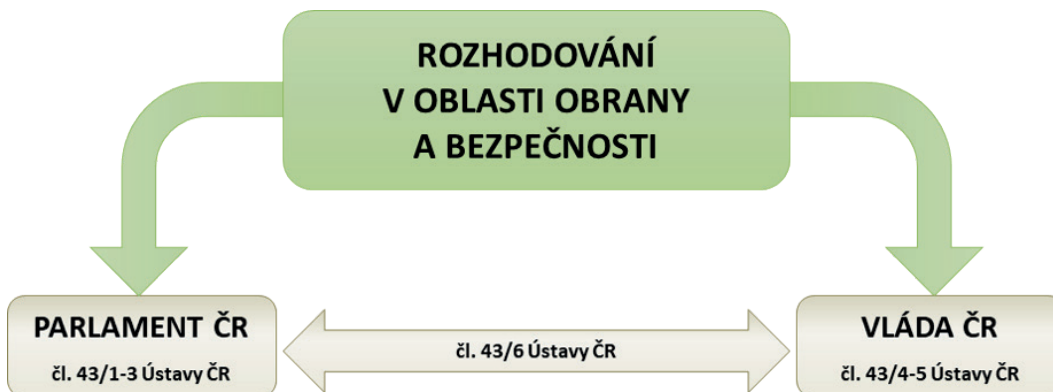
Doporučená literatura: PAVLÍČEK, Václav. *Ústavní právo a státověda*. 2. podstatně rozšířené a doplněné vydání. Praha: Linde, 2008. Vysokoškolské právnické učebnice. ISBN 978-80-7201-694-5.

právní úprava

doporučená literatura

Svrchovanost (suverenita) státu vyžaduje schopnost státu ubránit svou vlastní existenci. Vztah k obraně státu je součástí požadavků demokratického charakteru státu, v němž je suverénem lid. Bezpečnost státu a jeho občanů je také nezbytným předpokladem, aby občané mohli užívat na území státu svých práv a svobod.

Zpočátku Ústava ČR upravila vztahy v oblasti obrany a bezpečnosti nedostatečně, proto byl přijat ústavní zákon o bezpečnosti a následně i ústavní zákon č. 300/2000 Sb., kterým se mění ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění ústavního zákona č. 347/1997 Sb., a ústavní zákon č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti České republiky.

rozhodování v oblasti obrany a bezpečnosti

V oblasti bezpečnosti a obrany je rozhodování rozděleno mezi Parlament a vládu. Rozhodovací pravomoci Parlamentu a vlády jsou obsaženy v čl. 43 Ústavy ČR.

Obecně platí, že o záležitostech bezpečnosti a obrany ČR **rozhoduje primárně Parlament**. V zájmu větší flexibility při rozhodování jsou však některé pravomoci svěřeny vládě, která může v případě potřeby rozhodnout rychleji než Parlament. Parlament si však i v těchto případech ponechává kontrolní funkci.

Podle čl. 43 odst. 1 Ústavy ČR Parlament rozhoduje o **vyhlášení válečného stavu**, je-li ČR napadena, nebo pokud je třeba plnit mezinárodní smluvní závazky o společné obraně proti napadení (takový závazek je obsažen např. v článku 5 Severoatlantické smlouvy).

vyhlášení válečného stavu

Obdobně závažným rozhodnutím, které má významné dopady na suverenitu ČR, a proto je podle čl. 43 odst. 2 Ústavy ČR vyhrazeno Parlamentu, je rozhodnutí o **účasti**

účast v obranných systémech mezinárodní organizace

ČR v obranných systémech mezinárodní organizace, jíž je ČR členem (takovým obranným systémem je např. integrovaný systém protivzdušné a protiraketové obrany NATO, NATINAMDS).

*souhlas Parlamentu ČR
s vysláním a pobytem*

Dále podle čl. 43 odst. 3 Ústavy ČR je Parlament ČR oprávněn vyslovit **souhlas s vysláním ozbrojených sil ČR mimo území ČR, a s pobytem (přijetím) ozbrojených sil jiných států na území ČR**, pokud tato rozhodnutí nejsou vyhrazena vládě. Ústava ČR zde zohledňuje potřebu rozhodovat o vyslání či o pobytu ozbrojených sil v určitých případech operativně.

*souhlas vlády s vysláním
a pobytem*

Vláda ČR je podle čl. 43 odst. 4 Ústavy ČR oprávněna rozhodovat o **vyslání ozbrojených sil ČR do zahraničí anebo o pobytu ozbrojených sil cizích států v ČR**, avšak nejdéle na dobu 60 dnů a pouze v těchto případech:

- 1) plnění závazků z mezinárodních smluv o společné obraně proti napadení,
- 2) účast na mírových operacích podle rozhodnutí mezinárodní organizace, jíž je ČR členem, a to se souhlasem přijímacího státu,
- 3) účast na záchranných pracích při živelních pohromách, průmyslových nebo ekologických haváriích.

*průjezd, přelet, vojenská
cvičení*

V čl. 43 odst. 5 Ústavy ČR je dále stanoveno, že vláda ČR rozhoduje o **průjezdu cizích ozbrojených sil přes území ČR či o jejich přeletu nad územím ČR, jakož i o účasti ozbrojených sil ČR na vojenských cvičeních mimo území ČR a o účasti ozbrojených sil jiných států na vojenských cvičeních na území ČR**.

V případech, kdy rozhoduje vláda podle ustanovení čl. 43 odst. 4 a 5 Ústavy ČR je kontrolní funkce Parlamentu zajištěna tím, že se vládě v čl. 43 odst. 6 Ústavy ČR ukládá povinnost neprodleně o přijatých rozhodnutích informovat Parlament (tedy jak Poslaneckou sněmovnu, tak Senát). Parlament má v případě nesouhlasu s rozhodnutím vlády pravomoc takové rozhodnutí zrušit.

Stav ohrožení státu a válečný stav

6

Právní úprava: ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava ČR,
ústavní zákon č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti ČR,
zákon č. 222/1999 Sb., o zajišťování obrany ČR.

právní úprava

Ústava ČR upravuje pouze jeden krizový stav – válečný stav (čl. 39 odst. 3 a čl. 43 odst. 1).

krizové stavy

Ústavní zákon o bezpečnosti ČR upravuje **tři krizové stavy**:

- nouzový stav,
- stav ohrožení státu nebo
- válečný stav.

Krizový stav může být vyhlášen podle **intenzity, územního rozsahu a charakteru situace**, pokud je

vyhlášení krizového stavu

- **bezprostředně ohrožena**
 - svrchovanost,
 - územní celistvost,
 - demokratické základy ČR,
- **ve značném rozsahu ohrožen**
 - vnitřní pořádek a bezpečnost,
 - životy a zdraví,
 - majetkové hodnoty nebo
 - životní prostředí,
- **je-li třeba plnit mezinárodní závazky o společné obraně.**

Stav ohrožení státu je jak vojenským, tak nevojenským krizovým stavem.

stav ohrožení státu

Důvod: bezprostřední ohrožení svrchovanosti státu nebo územní celistvosti státu anebo jeho demokratických základů.

Subjekt: Parlament ČR na návrh vlády; v době, kdy je Poslanecká sněmovna rozpuštěna, přísluší Senátu rozhodnout o vyhlášení stavu ohrožení státu.

Pro jaké území: pro omezené nebo pro celé území státu.

Jakým rozhodnutím: usnesení o vyhlášení stavu ohrožení státu; rozhodnutí o stavu ohrožení státu se zveřejňuje v hromadných sdělovacích prostředcích a je vyhlašováno stejně jako zákon; účinnost nabývá okamžikem, který je v rozhodnutí stanoven.

Kvórum: souhlas nadpoloviční většiny všech poslanců a souhlasu nadpoloviční většiny všech senátorů.

Válečný stav je stav vzniklý mezi zneprátenými stranami (státy nebo jinými subjekty mezinárodního práva) vypuknutím ozbrojeného konfliktu, a to bez ohledu na to zda byla vypovězena válka.

válečný stav

Důvod:	je-li ČR napadena, nebo je-li třeba plnit mezinárodní smluvní závazky o společné obraně proti napadení (čl. 43 odst. 1 Ústavy ČR).
Subjekt:	Parlament ČR; v době, kdy je Poslanecká sněmovna rozpuštěna, přísluší Senátu rozhodnout o vyhlášení válečného stavu.
Pro jaké území:	celé území ČR.
Jakým rozhodnutím:	usnesení o vyhlášení válečného stavu; rozhodnutí o válečném stavu se zveřejňuje v hromadných sdělovacích prostředcích a je vyhlášováno stejně jako zákon; účinnost nabývá okamžikem, který je v rozhodnutí stanoven.
Kvórum:	souhlas nadpoloviční většiny všech poslanců a nadpoloviční většiny všech senátorů (čl. 39 odst. 3 Ústavy ČR).

legislativní proces

Vláda může požadovat, aby Parlament ČR během stavu ohrožení státu nebo válečného stavu projednal vládní návrh zákona ve zkráceném jednání.

O takovém návrhu se Poslanecká sněmovna usnese do 72 hodin od jeho podání a Senát do 24 hodin od jeho postoupení Poslaneckou sněmovnou. Jestliže se Senát v této lhůtě nevyjádří, platí, že je návrh zákona přijat.

Po dobu stavu ohrožení státu nebo válečného stavu prezident republiky nemá právo vracet zákon přijatý ve zkráceném jednání.

Ve zkráceném jednání nemůže vláda předložit návrh ústavního zákona.

konání voleb

Pokud podmínky na území ČR v průběhu stavu ohrožení státu nebo válečného stavu neumožní konat volby ve lhůtách, které jsou stanoveny pro pravidelná volební období, lze zákonem lhůty prodloužit, nejdéle však o šest měsíců.

Další aspekty stavu ohrožení státu nebo válečného stavu*věcné prostředky**Věcné prostředky*

Za stavu ohrožení státu nebo za válečného stavu stát a územní samosprávné celky plní úkoly k zajišťování obrany především vlastními věcnými prostředky. Věcné prostředky státu a územních samosprávných celků se k zajišťování obrany státu použijí v souladu se schválenými plány obrany. Nepostačují-li věcné prostředky státu, může obecní úřad obce s rozšířenou působností právnické nebo fyzické osobě, která má věcné prostředky potřebné k zajišťování obrany státu, uložit povinnost tyto prostředky pro obranu státu poskytnout. O povinnosti poskytnout věcné prostředky ve prospěch zajišťování obrany státu rozhoduje příslušný obecní úřad obce s rozšířenou působností dodávacím příkazem. O povinnosti poskytnout věcné prostředky pro potřeby ozbrojených sil rozhoduje příslušný obecní úřad obce s rozšířenou působností v souladu s návrhem příslušného krajského vojenského velitelství.

*pracovní povinnost**Pracovní povinnost*

Pracovní povinnost za stavu ohrožení státu nebo za válečného stavu může být uložena všem fyzickým osobám, nebyly-li od ní osvobozeny nebo nebyly-li povolány k mimořádné službě (vojenská činná služba vojáka na vojenském cvičení, vojáka, který vykonává službu v operačním nasazení nebo který je ve služebním poměru vojáka z povolání nebo vojáka v záloze na základě povolávacího rozkazu vydaného krajským vojenským velitelstvím nebo na základě mobilizační vyhlášky)

Pracovní povinnost se vykonává zejména v těch oborech práce, které jsou nevyhnutelné k zajišťování životně důležitých funkcí státu nebo k zabezpečení ozbrojených sil.

Pracovní výpomoc

pracovní výpomoc

Pracovní výpomocí za stavu ohrožení státu nebo za válečného stavu jsou povinny všechny fyzické osoby, nebyly-li od ní osvobozeny nebo nebyla-li jim uložena pracovní povinnost anebo nebyly-li povolány k mimořádné službě.

Fyzické osoby určené k pracovní výpomoci jsou povinny konat práce nad časový limit stanovený zvláštním právním předpisem, včetně prací v noci, ve dnech pracovního klidu a ve dnech státních svátků.

Příprava občanů k obraně státu

příprava občanů k obraně státu

Za stavu ohrožení státu nebo válečného stavu je příprava občanů k obraně státu povinná.

Vyvlastnění

vyvlastnění

Za stavu ohrožení státu nebo za válečného stavu lze výjimečně vyvlastnit ve zkráceném řízení nezbytné nemovité a movité věci a práva k nim pro účely zajišťování obrany státu, nelze-li je získat jinak. Vyvlastnění lze uskutečnit pouze za náhradu.

Omezení práv a svobod

omezení práv a svobod

K zajištění obrany státu za stavu ohrožení státu nebo za válečného stavu se v nezbytně nutné míře omezuje svoboda pohybu a pobytu a právo pokojně se shromažďovat. Omezení svobody pohybu a pobytu spočívá v povinnosti uposlechnout

- a) zákaz vstupu do vyznačených prostor,
- b) příkaz zdržovat se v místě trvalého pobytu nebo pobývat v příkázaném místě,
- c) zákaz vycházení z budov nebo staveb určených k ochraně obyvatel.

Výdaje na obranu státu

výdaje na obranu

Výdaje spojené s přípravou k obraně státu a s obranou státu za stavu ohrožení státu a za válečného stavu hradí stát.

Ministerstvo obrany

7

Právní úprava: ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava ČR,
zákon č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy ČR,
zákon č. 222/1999 Sb., o zajišťování obrany ČR,
zákon č. 219/1999 Sb., o ozbrojených silách ČR.

právní úprava

Ministerstvo obrany České republiky bylo zřízeno zákonem č. 548/1992 Sb., o některých dalších opatřeních v soustavě ústředních orgánů státní správy České republiky a o zřízení Kanceláře prezidenta České republiky, a to s účinností od 8. prosince 1992. Podle tohoto zákona bylo Ministerstvo obrany ústředním orgánem státní správy pro civilní ochranu obyvatelstva.

Dnem 1. ledna 1993 nabývá účinnosti zákon č. 21/1993 Sb., kterým se mění a doplňuje zákon České národní rady č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České socialistické republiky, ve znění pozdějších předpisů, a kterým se provádějí další opatření v soustavě ústředních orgánů státní správy České republiky, který mění postavení a působnost Ministerstva obrany.

Základem existence Ministerstva obrany je ustanovení čl. 79 odst. 1 Ústavy ČR, který stanoví, že ministerstva a jiné správní úřady lze zřídit a jejich působnost stanovit pouze zákonem.

ústavní základ

Tímto zákonem je zákon č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy ČR, ve znění pozdějších předpisů (tzv. kompetenční zákon). Ministerstvo obrany je tedy ústředním správním úřadem, jehož působnost je stanovena zákonem č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy ČR, ve znění pozdějších předpisů, tzv. kompetenčním zákonem.

kompetenční zákon

V souladu se základní zásadou právního státu, podle které státní moc slouží všem občanům a lze ji uplatňovat jen v případech, v mezích a způsoby, které stanoví zákon nelze působnost, tedy vymezení okruhu veřejných úkolů, které má Ministerstvo obrany plnit, rozšiřovat jiným způsobem než zákonem.

*princip enumerativnosti
veřejnoprávních pretenzí*

Východiskem pro vymezení působnosti Ministerstva obrany je ústavní zákon o bezpečnosti ČR. Tento ústavní zákon definuje základní povinnost státu jako povinnosti zajistit svrchovanost a územní celistvost ČR, ochranu jejích demokratických základů a ochranu životů, zdraví a majetkových hodnot. Uvedený ústavní zákon stanoví, že bezpečnost ČR zajišťují ozbrojené síly, ozbrojené bezpečnostní sbory, záchranné sbory a havarijní služby. Zmiňovaný ústavní zákon stanoví rovněž povinnost státních orgánů, orgánů územních samosprávních celků a právnických a fyzických osob podílet se v rozsahu a za podmínek stanovených zákonem na zajišťování bezpečnosti ČR.

*základní oblasti působnosti
dle kompetenčního zákona*

Ze zákona č. 2/1969 Sb. vyplývají pro Ministerstvo obrany **tři základní oblasti působnosti:**

- 1) zabezpečování obrany ČR,**
- 2) řízení Armády ČR,**
- 3) správa vojenských újezdů.**

Ministerstvo obrany:

- se podílí na zpracování návrhu vojenské obranné politiky státu,
- připravuje koncepci operační přípravy státního území,
- navrhuje potřebná opatření k zajištění obrany státu vládě ČR, Radě obrany ČR a prezidentu ČR,
- koordinuje činnost ústředních orgánů, správních orgánů a orgánů samosprávy a právnických osob důležitých pro obranu státu při přípravě k obraně,
- řídí Vojenské zpravodajství,
- zabezpečuje nedotknutelnost vzdušného prostoru ČR,
- organizuje a provádí opatření k mobilizaci Armády ČR, k vedení evidence občanů podléhajících branné povinnosti a k vedení evidence věcných prostředků, které budou za branné pohotovosti poskytnuty pro potřeby Armády ČR,
- povolává občany ČR k plnění branné povinnosti.

Ministerstvo obrany dále:

- v rámci evropských bezpečnostních struktur organizuje součinnost s armádami jiných států,
- vykonává státní dozor nad radiační ochranou ve vojenských objektech.

*působnost dle zákona
o zajišťování obrany*

Podle ustanovení § 6 zákona o zajišťování obrany ČR Ministerstvo obrany rovněž:

- navrhuje vládě základní opatření k přípravě a organizování obrany státu; k tomu zejména zpracovává obranné koncepce a požadavky na zabezpečení obrany státu,
- odpovídá za proces plánování obrany státu a koordinuje jeho přípravu; k tomu může vyžadovat od příslušných ministerstev, jiných správních úřadů a územních samosprávných celků podkladové materiály; ministerstvo využívá údaje z registrů a evidencí v rozsahu údajů stanovených tímto zákonem a osobní údaje vedené u příslušných ministerstev, jiných správních úřadů a územních samosprávných celků podle zvláštních právních předpisů; ministerstva, jiné správní úřady a územní samosprávné celky jsou povinny požadavkům vyhovět, a to bezúplatně,
- odpovídá za plánování a zabezpečení operační přípravy státního území, doplňování ozbrojených sil a mobilizaci ozbrojených sil; k tomu může vyžadovat od příslušných ministerstev, jiných správních úřadů a územních samosprávných celků součinnost; ministerstva, jiné správní úřady a územní samosprávné celky jsou povinny požadavkům vyhovět,
- vede soubornou evidenci věcných prostředků a soubornou evidenci o fyzických osobách určených k pracovní povinnosti nebo pracovní výpomoci určených k zabezpečení ozbrojených sil navazující na evidenci vedenou krajskými vojenskými velitelstvími,
- přezkoušuje prostřednictvím svých orgánů přípravu mobilizace ozbrojených sil; k tomu jsou pracovníci, které pověřilo ministerstvo, oprávněni vstupovat do objektů kontrolovaných subjektů,
- prověřuje opatření pro zabezpečení obrany státu v rozsahu stanoveném vládou,
- řídí přípravu občanů k obraně státu a provádí vzdělávací, výchovnou a osvětovou činnost v této oblasti; rozsah přípravy občanů k obraně státu

a provádí vzdělávací, výchovnou a osvětovou činnost v této oblasti je součástí plánů obrany,

- uplatňuje stanovisko k politice územního rozvoje a územně plánovací dokumentaci z hlediska zájmů obrany ČR,
- vede soubornou evidenci objektů důležitých pro obranu státu a objektů, které mohou být za stavu ohrožení státu nebo za válečného stavu napadeny. Ministerstvo obrany také koordinuje vzájemnou spolupráci a výměnu informací ústředních správních úřadů, správních úřadů, orgánů krajů a orgánů obcí při plnění úkolů zajišťování obrany státu.

Ministerstvo obrany:

- stanoví a realizuje opatření k rozvoji Armády ČR,
- zřizuje a ruší vojenské útvary, vojenská zařízení a vojenské záchranné útvary,
- provádí kontrolu Armády ČR,
- provádí státní odborný dozor nad určenými technickými zařízeními a bezpečností jejich provozu,
- zřizuje vojenská vyznamenání,
- vytváří podmínky pro příslušníky ozbrojených sil k výkonu státní sportovní reprezentace.

Ministr obrany k zabezpečení úkolů Armády ČR **vydává rozkazy, které jsou závazné pro vojáky v činné službě.**

rozkaz

Ministerstvo obrany je **nadřízeným orgánem újezdních úřadů**, které v rozsahu úkolů, které stanoví právní předpisy, vykonávají státní správu na území vojenských újezdů a jako vojenské orgány plní úkoly při zajišťování obrany státu.

Kompetenční zákon stanoví zásady činnosti ústředních správních orgánů, které jsou tedy i základními zásadami pro činnost Ministerstva obrany (blíže viz část třetí zákona č. 2/1969 Sb. – např. plní v okruhu své působnosti úkoly stanovené v zákonech a v jiných obecně závazných právních předpisech a úkoly vyplývající z členství ČR v Evropské unii a v ostatních integračních seskupeních a mezinárodních organizacích, pokud jsou pro ČR závazné, zpracovává koncepce rozvoje svěřeného odvětví a řešení stěžejních otázek, které předkládá vládě ČR, připravuje návrhy zákonů a jiných právních předpisů týkajících se věcí, které patří do jeho působnosti, apod.).

Součástí Ministerstva obrany je Generální štáb Armády České republiky, který zabezpečuje velení armádě a který se v rozsahu své působnosti podílí na plnění úkolů stanovených ministerstvu zvláštním právním předpisem.

Generální štáb AČR jako součást ministerstva

*Vojenské zpravodajství
jako součást ministerstva*

Podle ustanovení § 3 písm. c) zákona č. 153/1994 Sb., o zpravodajských službách ČR, ve znění zákona č. 290/2005 Sb., **je součástí Ministerstva obrany i Vojenské zpravodajství**. Toto ustanovení zákona však naráží na ustanovení § 16 odst. 2 písm. e) kompetenčního zákona, podle kterého Ministerstvo obrany řídí Vojenské zpravodajství.

*Vojenská policie jako
součást ministerstva*

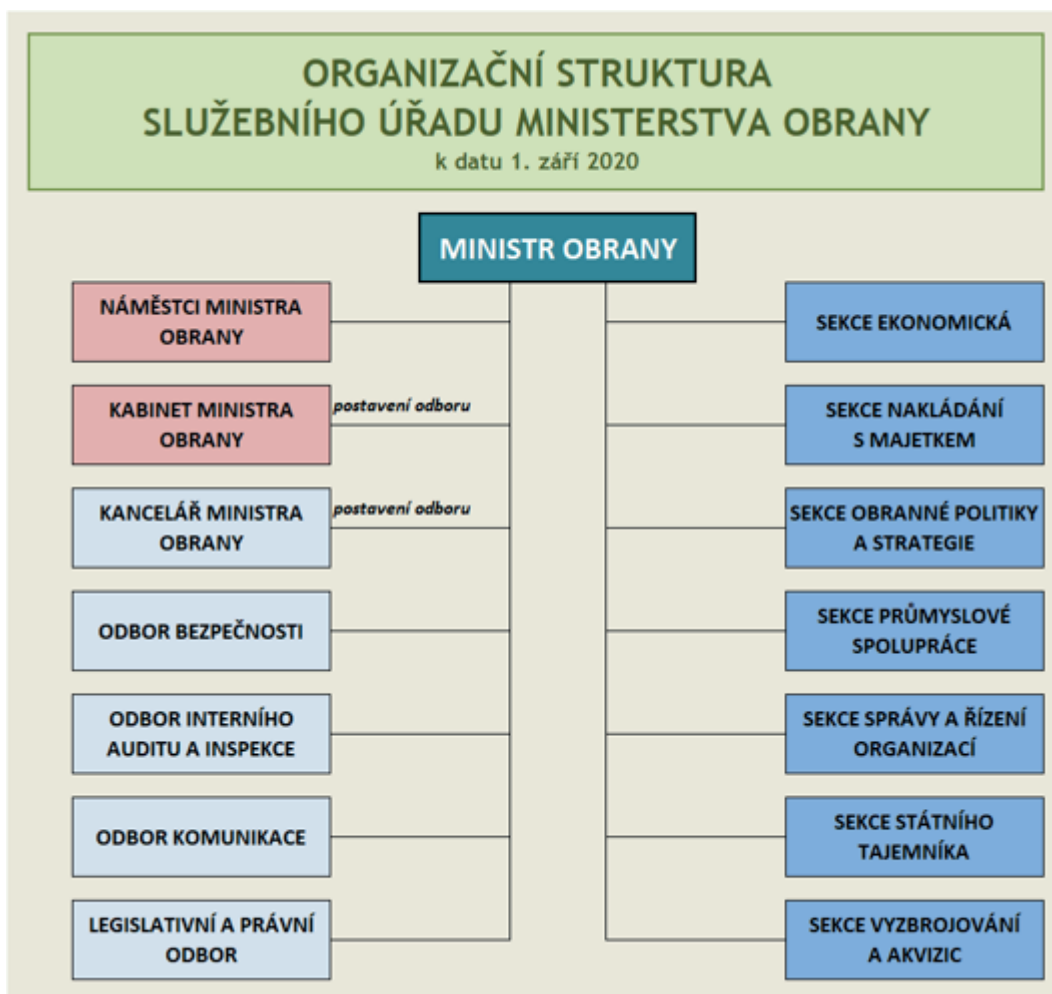
Podle ustanovení § 1 zákona č. 300/2013 Sb., o Vojenské policii, **je součástí Ministerstva obrany Vojenská policie**.

Podle ustanovení § 2 odst. 2 zákona o státní službě však se zákon o státní službě nevztahuje na zaměstnance zařazeného v Generálním štábu Armády ČR, Vojenské policii a Vojenském zpravodajství.

*správní (služební) úřady
v působnosti ministerstva*

Ministerstvu obrany je podřízeno 19 služebních (služebních) úřadů:

Struktura Ministerstva obrany jako služebního úřadu (nikoliv správního):*struktura služebního úřadu
ministerstva*

GENEZE PŮSOBNOSTI MINISTERSTVA OBRANY ČR OD JEHO ZŘÍZENÍ					
od 8. 12. 1992 do 31. 12. 1992	od 1. 1. 1993 do 31. 12. 1993	od 1. 1. 1994 do 31. 12. 2000	od 1. 1. 2001 do 30. 6. 2002	od 1. 7. 2002 do 31. 7. 2005	od 1. 8. 2005 do 30. 6. 2006
zákon č. 548/1992 Sb.	zákon č. 21/1993 Sb.	zákon č. 285/1993 Sb.	zákon č. 239/2000 Sb.	zákon č. 13/2002 Sb.	zákon č. 290/2005 Sb.
Ministerstvo obrany je dříve dříve ním orgánem státní správy pro civilní ochranu obyvatelstva	(1) Ministerstvo obrany je ústředním orgánem státní správy zejména pro a) zabezpečování obrany ČR b) řízení Armády ČR c) civilní ochranu d) vojenské soudnictví e) správu vojenských těšť a újezdů				
	(2) Ministerstvo obrany jako orgán pro zabezpečování obrany a) se podílí na zpracování návrhu vojenské obranné politiky státu b) připravuje koncepci operační přípravy státního území c) navrhuje potřebná opatření k zajištění obrany státu vládě ČR, Radě obrany ČR a prezidentu ČR d) koordinuje činnost ústředních orgánů, správních orgánů a orgánů samosprávy a právnických osob dležitých pro obranu státu při přípravě k obraně e) řídí vojenskou zpravodajskou službu a vojenské obranné zpravodajství				
	f) zabezpečuje nedotknutelnost vzdušného prostoru ČR g) organizuje a provádí opatření k mobilizaci Armády ČR, k vedení evidence občanů podléhajících branné povinnosti a k vedení evidence věcných prostředků, které budou za branné pohotovosti poskytnuty pro potřeby Armády ČR h) povolává občany ČR k plnění branné povinnosti				
	(3) Ministerstvo obrany v rámci evropských bezpečnostních struktur organizuje součinnost s armádami jiných států				
				(4) Ministerstvo obrany vykonává státní dozor nad radiací ochranou ve vojenských objektech	
				(5) Práva a povinnosti z pracovněprávních vztahů ve věcech státní správy na úseku civilní ochrany přecházejí z Ministerstva obrany na Ministerstvo vnitra dnem nabytí účinnosti zákona o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů	
					(4) Práva a povinnosti z pracovněprávních vztahů ve věcech státní správy na úseku civilní ochrany přecházejí z Ministerstva obrany na Ministerstvo vnitra dnem nabytí účinnosti zákona o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů

Generální štáb Armády České republiky

8

Právní úprava: zákon č. 219/1999 Sb., o ozbrojených silách ČR

právní úprava

Ministerstvo obrany, a to včetně Generálního štábu Armády ČR, je ústředním orgánem státní správy zejména pro zabezpečování obrany ČR, řízení Armády ČR, správu vojenských újezdů.

Generální štáb Armády ČR je tedy **součástí Ministerstva obrany jako správního úřadu, nikoliv však jako služebního úřadu.**

součást Ministerstva obrany

Generální štáb Armády ČR **zabezpečuje velení Armádě ČR a v rozsahu své působnosti se podílí na plnění úkolů, které ministerstvu stanoví právní předpis.**

hlavní úkol

Na zabezpečování obrany ČR a řízení armády se podílí jak služební úřad Ministerstva obrany, tak i Generální štáb Armády ČR. Správu vojenských újezdů vykonává primárně Generální štáb Armády ČR jako součást Ministerstva obrany. V oblasti státní služby však újezdní úřady jsou podřízené i podřazené Ministerstvu obrany.

Vláda stanoví na návrh ministra **systemizaci Generálního štábu Armády ČR** na příslušný kalendářní rok, a to v tomto rozsahu:

systemizace

- 1) počet systemizovaných míst vojáků klasifikovaných hodnostmi,
- 2) počet systemizovaných míst zaměstnanců v pracovním poměru, kteří nejsou vedoucími zaměstnanci, klasifikovaných platovými třídami,
- 3) počet systemizovaných míst vedoucích zaměstnanců v pracovním poměru klasifikovaných platovými třídami,
- 4) objem prostředků na platy vojáků a
- 5) objem prostředků na platy zaměstnanců v pracovním poměru.

Není-li systemizace Generálního štábu Armády ČR schválena do 31. prosince, použije se pro následující kalendářní rok dosavadní systemizace.

Organizační strukturu Generálního štábu Armády ČR schvaluje ministr na základě návrhu připraveného náčelníkem Generálního štábu v souladu se systemizací Generálního štábu Armády ČR schválenou vládou.

schvalování organizační struktury

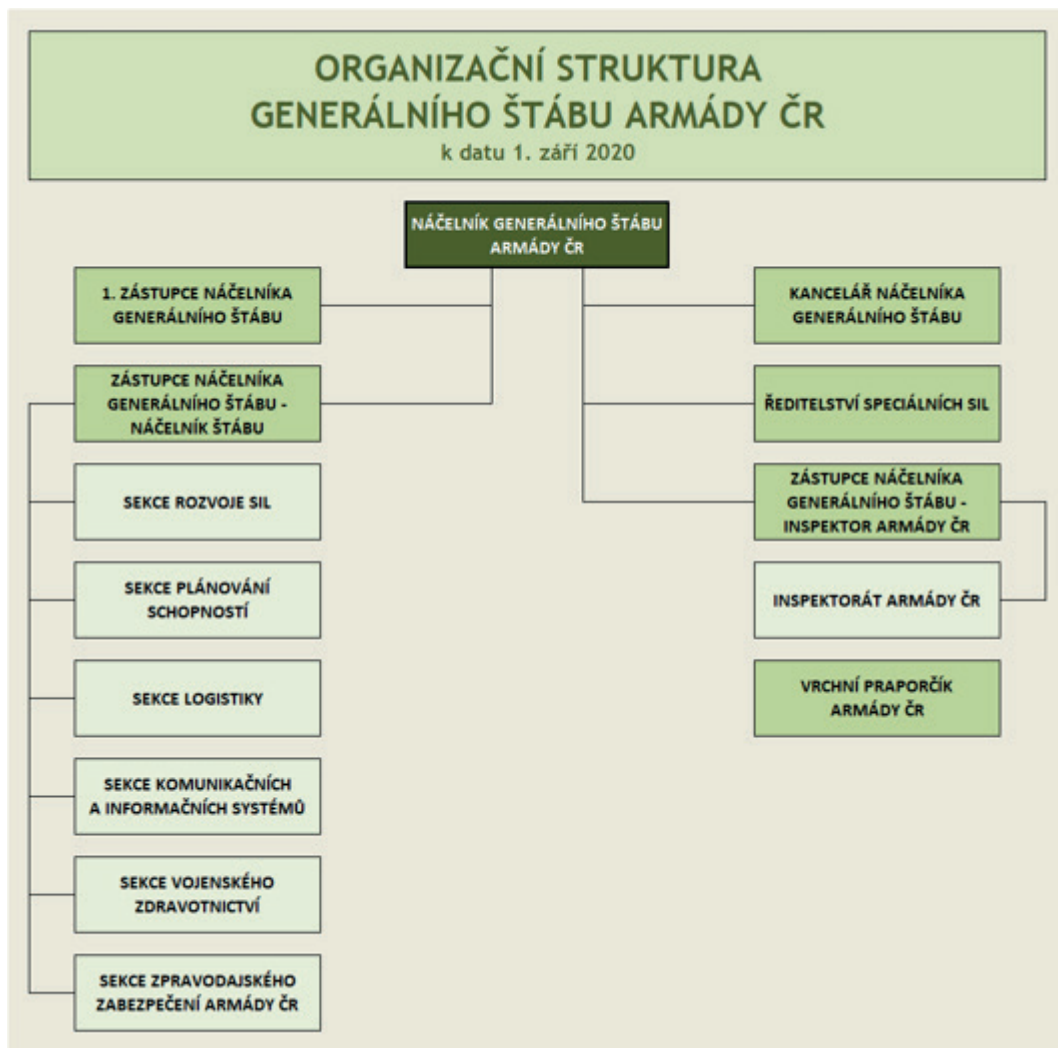
Podle ustanovení § 2 odst. 2 zákona o státní službě se zákon o státní službě nevztahuje na zaměstnance zařazeného v Generálním štábu Armády ČR. Dochází tak ke kuriózní situaci, kdy na správním rozhodování v prvním stupni na úseku zajišťování obrany v újezdních úřadech participují státní zaměstnanci a ve druhém stupni zaměstnanci v pracovním poměru.

Ministru obrany je podřízen **náčelník Generálního štábu Armády ČR**, který stojí v čele Generálního štábu Armády ČR. Náčelníka Generálního štábu jmenuje prezident na návrh vlády a po projednání ve výboru Poslanecké sněmovny příslušném ve věci obrany. Prezident ho také na návrh vlády odvolává.

náčelník Generálního štábu Armády ČR

struktura od 1. ledna 2020

Struktura Generálního štábu Armády ČR od 1. ledna 2020 je následující:

Úřad pro obrannou standardizaci, katalogizaci a státní ověřování jakosti

9

Právní úprava: zákon č. 309/2000 Sb., o obranné standardizaci, katalogizaci a státním ověřování jakosti výrobků a služeb určených k zajištění obrany státu a o změně živnostenského zákona

právní úprava

V souvislosti se vstupem ČR do NATO přijala vláda několik rozhodnutí k opatřením, která souvisejí s integrací ČR do NATO, a uložila vytvořit potřebné právní předpoklady pro přistoupení ke standardizačním dohodám NATO, jejich promítnutí do našeho právního řádu, pro tvorbu, schvalování a vydávání českých obranných standardů, zavedení systému katalogizace výrobků v návaznosti na kodifikační systém NATO a pro státní ověřování jakosti u výrobků a služeb pořizovaných k zajištění obrany České republiky, členských států NATO a jiných států a společných aliančních projektů, které realizují čeští dodavatelé.

Dále vláda přijala, jako dočasné opatření do přijetí této právní úpravy, **usnesení k zabezpečení úkolů, které souvisejí s přistoupením České republiky ke standardizačním dohodám NATO**. Vláda souhlasila s přistoupením České republiky ke standardizačním dohodám NATO a uložila ministru obrany zabezpečit ve své působnosti přístup ke standardizačním dohodám NATO, jejichž obsah nepřesahuje věcně působnost Ministerstva obrany a informovat příslušné orgány NATO o způsobu jejich promítnutí do našeho právního řádu.

Vzhledem k tomu, že v našem právním řádu dosud problematika obranné standardizace, tj. přistoupení ke standardizačním dohodám, tvorba a vydávání českých obranných standardů, katalogizace výrobků, s výjimkou léčiv a zdravotnických prostředků, ani státní ověřování jakosti není upravena, byl schválen v roce 2000 **zákon o obranné standardizaci, katalogizaci a státním ověřování jakosti**, který vytvoří pro zajištění těchto činností právní rámec.

Úřad pro obrannou standardizaci, katalogizaci a státní ověřování jakosti (dále jen „úřad“) je **správním úřadem s celostátní působností** zřízený zákonem o obranné standardizaci, katalogizaci a státním ověřování jakosti výrobků a služeb určených k zajištění obrany státu a o změně živnostenského zákona.

správní úřad s celostátní působností

Úřad je **podřízen Ministerstvu obrany**.

podřízenost

V čele úřadu stojí **ředitel**, kterým je státní zaměstnanec.

ředitel

Úřad stanovuje koncepci, strategické cíle, tvorbu a řízení obranné standardizace, katalogizace a státního ověřování jakosti výrobků a služeb určených k zajištění obrany státu. Na jednotlivých úsecích činnosti je orgánem pro tvorbu a realizaci standardizační politiky, pro řízení jednotného systému katalogizace a pro výstavbu a řízení systému státního ověřování jakosti výrobků a služeb.

působnost

spolupráce

Úřad při plnění svých úkolů podle tohoto zákona spolupracuje zejména **s ostatními ministerstvy, jinými správními úřady, kraji, a s příslušnými orgány NATO, obdobnými úřady nebo orgány členských států NATO a obdobnými úřady nebo orgány jiných států**. Úřad spolupracuje s Českým institutem pro akreditaci, Úřadem pro technickou normalizaci, metrologii a státní zkušebnictví, Českou agenturou pro standardizaci.

V působnosti úřadu je podle zákona o obranné standardizaci, katalogizaci a státním ověřování jakosti výrobků a služeb určených k zajištění obrany státu a o změně živnostenského zákona:

*působnost na úseku
obrné standardizace*

1) obranná standardizace

- přistupování ČR ke standardizačním dohodám NATO (umožňuje zavedení stejné nebo podobné výzbroje, munice a jiného materiálu a stejných nebo podobných způsobů činnosti v oblasti operační – vliv na vojenskou praxi pro vypracování doktrín, taktik, technik, postupů, výcviku, hlášení, map, logistické – výzbrojně technické a administrativní – terminologie, financí, lidských zdrojů, vojenských hodnot),
- tvorba českého obranného standardu (stanovuje požadavky na výrobky a služby nebo na postupy při činnostech v oblasti operační, logistické a administrativní, které slouží k zajištění obrany státu),

*působnost na úseku
katalogizace*

2) katalogizace

- zabezpečení katalogizace výrobků pro Ministerstvo obrany, ostatní ministerstva, jiné správní úřady a kraje v souladu s principy Kodifikačního systému NATO (*NATO Codification System* – souhrn pravidel a metod používaných k pojmenování, klasifikaci, identifikaci, popsání a přiřazení skladového čísla NATO – *NATO Stock Number*),
- řízení Jednotného systému katalogizace v rámci informačních systémů,

*působnost na úseku
státního ověřování jakosti*

3) státní ověřování jakosti

- nezávislá státní kontrola prováděná u výrobce (dodavatele),
- ověření, zda produkty splňují požadavky smlouvy (technické zadání),
- využití pro produkty určené k zajištění obrany a bezpečnosti státu (nejen vnitrostátní),
- realizace pro ministerstva, jiné správní úřady, kraje, partnerské zahraniční úřady a orgány,
- hlavní činnosti:
 - odborný dozor nad jakostí – provádí se v průběhu celé výroby produktu,
 - konečná kontrola – provede se po vyrobení produktu (osvědčení o jakosti a kompletnosti),
 - audit jakosti – zaměřené na systém, procesy, produkty (osvědčení o shodě systému jakosti s požadavky odběratele).

Krajské vojenské velitelství

10

Právní úprava: zákon č. 585/2004 Sb., o branné povinnosti a jejím zajišťování (branný zákon)

právní úprava

Krajská vojenská velitelství jsou **vojenským správním úřadem** vykonávajícím ve svém územním obvodu **státní správu a současně plní úkoly obrany státu** podle zvláštních právních předpisů, zejména zákona č. 585/2004 Sb., o branné povinnosti a jejím zajišťování (branný zákon).

dichotomie krajského vojenského velitelství

V čele krajského vojenského velitelství je **ředitel**, kterým je voják z povolání; o jeho služebním zařazení rozhoduje ministr obrany.

ředitel

Místní příslušnost krajských vojenských velitelství se řídí místem pobytu fyzických osob nebo sídlem právnických osob.

místní příslušnost

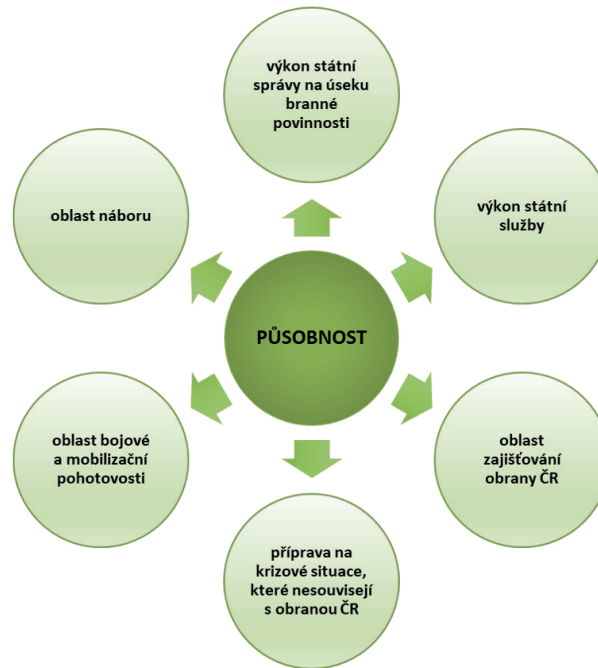
Názvy, sídla a územní obvody krajských vojenských velitelství jsou stanoveny v příloze č. 1 k brannému zákonu.

názvy, sídla a územní obvody

NÁZEV	SÍDLO	ÚZEMNÍ OBVOD
Krajské vojenské velitelství hlavní město Praha	Praha	území hlavního města Prahy
Krajské vojenské velitelství Praha	Praha	území Středočeského kraje
Krajské vojenské velitelství České Budějovice	České Budějovice	území Jihočeského kraje
Krajské vojenské velitelství Plzeň	Plzeň	území Plzeňského kraje
Krajské vojenské velitelství Karlovy Vary	Karlovy Vary	území Karlovarského kraje
Krajské vojenské velitelství Ústí nad Labem	Ústí nad Labem	území Ústeckého kraje
Krajské vojenské velitelství Liberec	Liberec	území Libereckého kraje
Krajské vojenské velitelství Hradec Králové	Hradec Králové	území Královéhradeckého kraje
Krajské vojenské velitelství Pardubice	Pardubice	území Pardubického kraje
Krajské vojenské velitelství Jihlava	Jihlava	území Kraje Vysočina
Krajské vojenské velitelství Brno	Brno	území Jihomoravského kraje
Krajské vojenské velitelství Olomouc	Olomouc	území Olomouckého kraje
Krajské vojenské velitelství Ostrava	Ostrava	území Moravskoslezského kraje
Krajské vojenské velitelství Zlín	Zlín	území Zlínského kraje

Krajská vojenská velitelství, kromě toho, že jsou správními úřady, jsou podle ustanovení § 9 odst. 3 branného zákona i vojenskými orgány pro plnění úkolů obrany státu.

působnost

Krajská vojenská velitelství plní zejména tyto **veřejné úkoly**:působnost na úseku
branné povinnostiKrajské vojenské velitelství při výkonu státní správy na úseku **branné povinnosti**:

- řeší žádosti státních občanů České republiky o dobrovolné převzetí výkonu branné povinnosti,
- řeší žádosti osob o dobrovolné převzetí branné povinnosti,
- vydává rozhodnutí o schopnosti osob vykonávat vojenskou činnou službu,
- povolává vojáky v záloze k výkonu vojenské činné služby,
- povolává vojáky v záloze k přezkumnému řízení,
- předvolává osoby k úkonům správního řízení, je-li jejich osobní účast nutná,
- uzavírá dohody o zařazení vojáků do aktivní zálohy a vede o nich přehled,
- vede vojenskou evidenci podle branného zákona,
- poskytuje žadatelům informace podle zákona o svobodném přístupu k informacím,
- organizuje odvodní řízení,
- rozhoduje o žádostech o zproštění výkonu mimořádné služby a vede evidenci vojáků v záloze, kteří byli zproštěni výkonu mimořádné služby,
- přijímá prohlášení o odmítnutí výkonu mimořádné služby vojáků v záloze z důvodu svědomí nebo náboženského vyznání.

působnost na úseku
zajišťování obranyKrajské vojenské velitelství v oblasti **zajišťování obrany**:

- vyhodnocuje obranu územního obvodu,
- realizuje opatření operační přípravy státního území, vede dokumentaci pro zvláštní práce (plánování, výstavbu, údržbu a kontrolu zvláštních staveb a souhrn ženijních opatření, která realizují v režimu utajení ozbrojené síly České republiky) a obranu územního obvodu,
- zpracovává dokumentaci ke střežení objektů důležitých pro obranu ČR,
- vydává úkoly k zabezpečení obrany územního obvodu, řídí a podporuje činnosti při plnění těchto úkolů,
- spolupracuje s příslušnými orgány veřejné správy při zpracování podkladů pro tvorbu plánu obrany.

Krajské vojenské velitelství při **přípravě na krizové situace, které nesouvisejí se zajišťováním obrany České republiky, při zajišťování ochrany státních hranic, vnitřního pořádku a bezpečnosti:**

- podílí se na zajišťování potřeb bezpečnostní rady kraje nebo krizového štábu kraje,
- vede přehled o možnostech vyčlenění sil a prostředků Armády ČR ve prospěch integrovaného záchranného systému od vojenských útvarů a vojenských zařízení, které jsou dislokované v územním obvodu,
- v součinnosti se složkami integrovaného záchranného systému plánuje a organizuje opatření k poskytování podpory vojenskými útvary a vojenskými zařízeními k eliminaci nevojenských ohrožení,
- podílí se na koordinaci příhraniční spolupráce,
- organizuje v územním obvodu vyčleněné síly a prostředky vojenských útvarů a vojenských zařízení k plnění úkolů Policie ČR,
- řídí úkolové uskupení jednotek Armády ČR, které je nasazeno v územním obvodu, k součinnosti se složkami integrovaného záchranného systému nebo k plnění úkolů Policie ČR, bylo-li tím pověřeno.

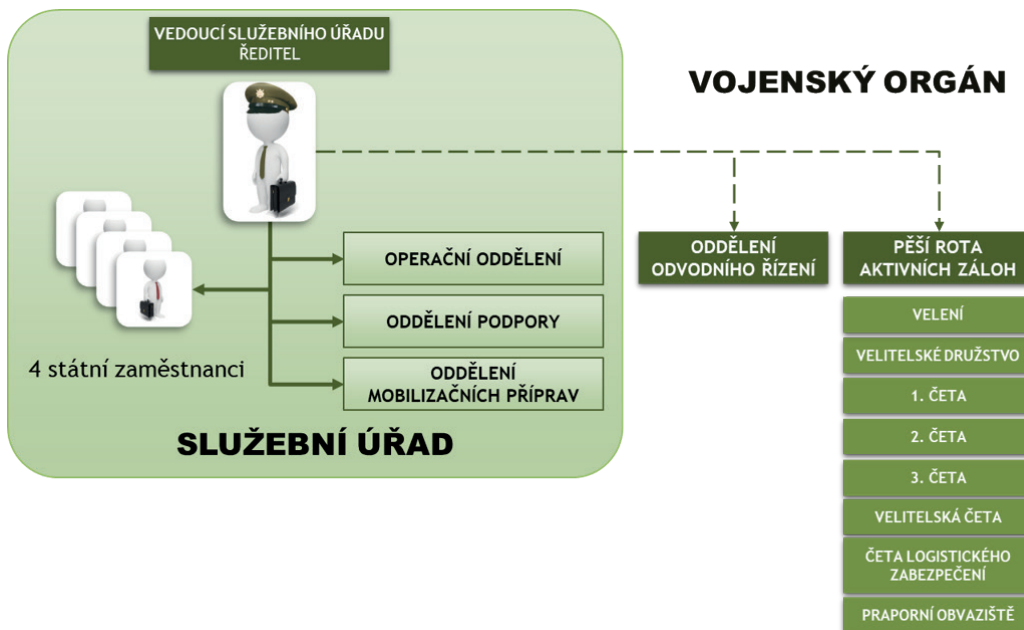
působnost při přípravě na krizové situace, při zajišťování státních hranic, vnitřního pořádku a bezpečnosti

Krajská vojenská velitelství jsou podřízena Ministerstvu obrany, a to konkrétně Generálnímu štábu Armády ČR (řediteli sekce plánování schopností Ministerstva obrany). V oblasti státní služby jsou podřízena státnímu tajemníkovi v Ministerstvu obrany.

podřízenost

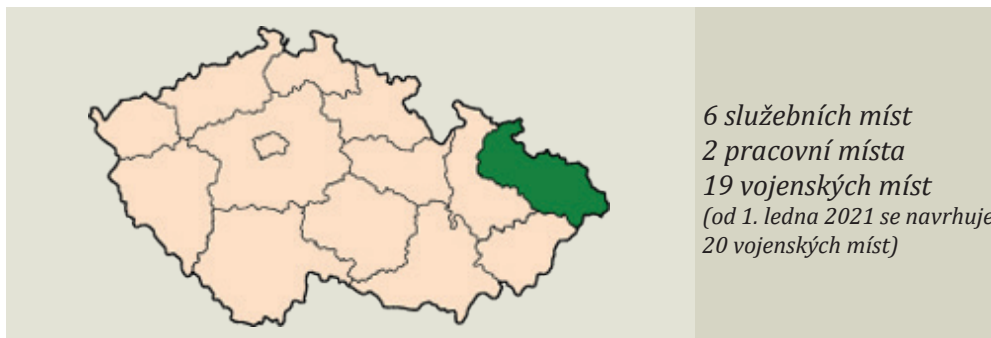
Struktura krajského vojenského velitelství:

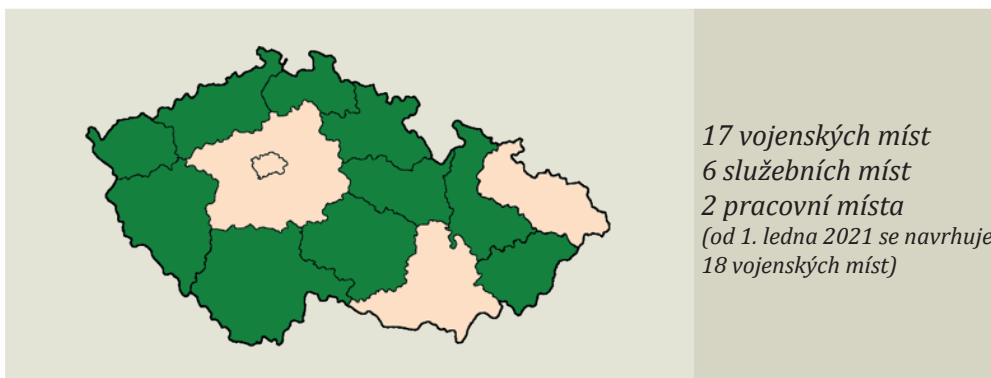
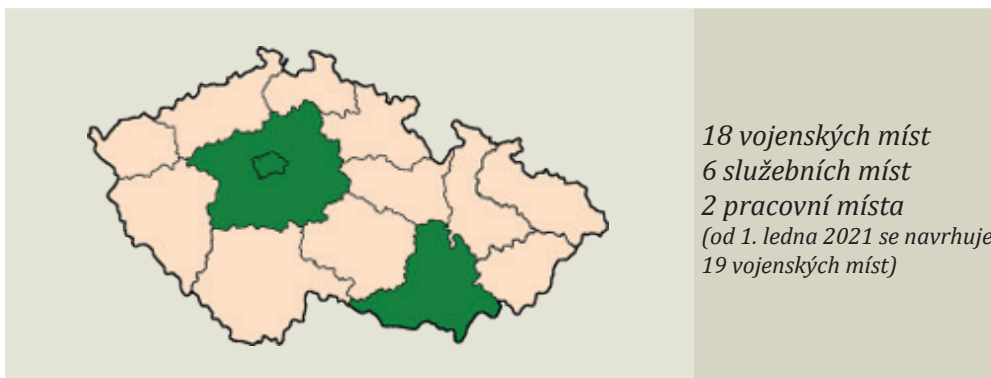
struktura

Počet míst ve služebních úřadech krajských vojenských velitelství:

počet míst

Újezdni úřad

11

Právní úprava: zákon č. 222/1999 Sb., zákon o zajišťování obrany ČR,
zákon č. 15/2015 Sb., o zrušení vojenského újezdu Brdy,
o stanovení hranic vojenských újezdů, o změně hranic
krajů a o změně souvisejících zákonů (zákon o hranicích
vojenských újezdů).

právní úprava

Postavení, správu a působnost újezdních úřadů upravuje zákon o zajišťování obrany ČR. Vymezení území vojenských újezdů či sídla újezdních úřadů pak vymezuje zákon č. 15/2015 Sb., o zrušení vojenského újezdu Brdy, o stanovení hranic vojenských újezdů, o změně hranic krajů a o změně souvisejících zákonů (zákon o hranicích vojenských újezdů).

Vojenský újezd je **vymezená část území státu určená**

- **k zajišťování obrany státu a**
- **k výcviku ozbrojených sil.**

vojenský újezd

Vojenský újezd tvoří **územní správní jednotku.**

Státní správu na území vojenského újezdu vykonává správní úřad s názvem **újezdni úřad**. Újezdni úřad je současně **vojenským orgánem**, který plní úkoly při zajišťování obrany státu. Je podřízen Ministerstvu obrany.

újezdni úřad

Do 31. prosince 2015 se na území ČR nacházelo **pět vojenských újezdů a újezdních úřadů**:

- 1) Újezdni úřad vojenského újezdu Boletice,
- 2) Újezdni úřad vojenského újezdu Brdy,
- 3) Újezdni úřad vojenského újezdu Březina,
- 4) Újezdni úřad vojenského újezdu Hradiště a
- 5) Újezdni úřad vojenského újezdu Libavá.

Uplynutím 31. prosince 2015 byly zrušeny vojenský újezd Brdy a Újezdni úřad vojenského újezdu Brdy.

Od 1. ledna 2016 v působnosti Ministerstva obrany působí **čtyři újezdni úřady**:

- 1) Újezdni úřad Boletice se sídlem v Kájově,
- 2) Újezdni úřad Březina se sídlem ve Vyškově
- 3) Újezdni úřad Hradiště se sídlem v Karlových Varech,
- 4) Újezdni úřad Libavá se sídlem ve Městě Libavá.

újezdni úřady od 1. ledna 2016

Výdaje na činnost újezdního úřadu se hradí z rozpočtu Ministerstva obrany.

V čele újezdního úřadu je **přednosta**, kterým je voják z povolání.

přednosta újezdního úřadu

Újezdni úřady jsou **podřízeny Generálnímu štábu Armády ČR** (řediteli sekce plánování schopností). V oblasti státní služby jsou újezdni úřady podřízeny státnímu tajemníkovi.

podřízenost

věcná působnost

Újezdni úřad za účelem zajišťování obrany státu, výcviku ozbrojených sil a vojenského a hospodářského využití území újezdu:

- 1) pořizuje územní plán vojenského újezdu,
- 2) koordinuje využívání území vojenského újezdu k vojenské a hospodářské činnosti mezi cvičícími jednotkami ozbrojených sil a osobami provozujícími hospodářskou činnost,
- 3) zabezpečuje podmínky pro výcvik ozbrojených sil v polních podmínkách,
- 4) povoluje vstup na území vojenského újezdu,
- 5) stanovuje režimová a bezpečnostní opatření na území vojenského újezdu, kontroluje a vyžaduje jejich dodržování,
- 6) projednává přestupek na úseku obrany spočívající v úmyslném narušení režimu ochrany a vstupu do vojenského objektu, který je vymezený zvláštním předpisem,
- 7) pečuje o trvalé označení územních hranic vojenského újezdu, odpovídá za vyznačení hranic vojenského újezdu v terénu a za vyznačení bezpečnostních a ochranných pásem na území vojenského újezdu,
- 8) zabezpečuje správu účelových komunikací,
- 9) stanovuje místní a přechodnou úpravu provozu na účelových komunikacích z moci úřední,
- 10) stanovuje opatření k zabezpečení čistoty a veřejného pořádku, k požární ochraně, k ochraně přírody a krajiny, k zásobování vodou, k čištění odpadních vod a k jejímu odvádění a
- 11) zabezpečuje součinnost a koordinaci s ostatními orgány státní správy, s orgány krajů a obcí.

Újezdni úřad
Boletice

Újezdni úřad
Březina

Újezdni úřad
Hradiště

Újezdni úřad
Libavá

majetek

Majetek na území vojenského újezdu, s výjimkou vneseného majetku, smí být jen ve vlastnictví státu.

Z důvodů veřejného zájmu a hospodářského využití území vojenského újezdu mohou podnikatelskou činnost na území vojenského újezdu provozovat jen právnické osoby zřízené nebo založené státem. Funkci zřizovatele nebo zakladatele právnické osoby, pokud jím není Ministerstvo obrany, může vykonávat i jiné ministerstvo pouze po předchozím souhlasu Ministerstva obrany.

Provozování podnikatelské činnosti nesmí omezovat plnění úkolů k zajišťování obrany státu a výcviku ozbrojených sil a nesmí narušovat bezpečnostní a režimová opatření stanovená újezdním úřadem.

provozování podnikatelské činnosti

Z důvodu veřejného zájmu může Ministerstvo obrany na území vojenského újezdu povolit fyzickým nebo právnickým osobám jen výstavbu a provozování veřejně prospěšné stavby, zejména pro dopravní infrastrukturu nebo technickou infrastrukturu. Provozování veřejně prospěšné stavby a s ní provozně souvisejících zařízení technického vybavení, opravy a údržba veřejně prospěšné stavby a s ní provozně souvisejících zařízení technického vybavení nesmí omezovat plnění úkolů k zajišťování obrany státu a výcviku ozbrojených sil a nesmí narušovat bezpečnostní a režimová opatření stanovená újezdním úřadem.

Na území vojenského újezdu se nelze přihlásit k trvalému pobytu.

Vstup na území vojenského újezdu bez povolení je zakázán. Újezdní úřad může vydat povolení ke vstupu na území vojenského újezdu. Újezdní úřad při vydání povolení ke vstupu na území vojenského újezdu zabezpečí seznámení osob, kterým takové povolení bylo vydáno, s platnými režimovými a bezpečnostními opatřeními. Osoby, kterým byl povolen vstup na území vojenského újezdu, jsou povinny se před vstupem na území vojenského újezdu seznámit s aktuálními režimovými a bezpečnostními opatřeními a dodržovat je. Újezdní úřad vyhláší aktuální režimová a bezpečnostní opatření vyvěšením na úřední desce újezdního úřadu nejméně 24 hodin předem a po celou dobu jejich platnosti. Vydané povolení ke vstupu na území vojenského újezdu může újezdní úřad kdykoli odejmout.

povolení ke vstupu a ke vjezdu

Struktura újezdního úřadu je jednoduchá:

struktura

Ozbrojené síly

12

Právní úprava: ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava ČR,
zákon č. 219/1999 Sb., o ozbrojených silách ČR

právní úprava

Postavení, úkoly a členění ozbrojených sil ČR, jejich řízení, přípravu a vybavení vojenským materiálem upravuje **zákon č. 219/1999 Sb., o ozbrojených silách ČR**.

Základním úkolem ozbrojených sil je připravovat se k obraně ČR a bránit ji proti vnějšímu napadení. Ozbrojené síly plní též úkoly, které vyplývají z mezinárodních smluvních závazků ČR o společné obraně proti napadení. Ozbrojené síly spolupracují s cizími ozbrojenými silami na základě mezinárodních smluv, podílejí se na činnostech ve prospěch míru a bezpečnosti, a to zejména účastí na operacích na podporu a udržení míru, záchranných a humanitárních akcích.

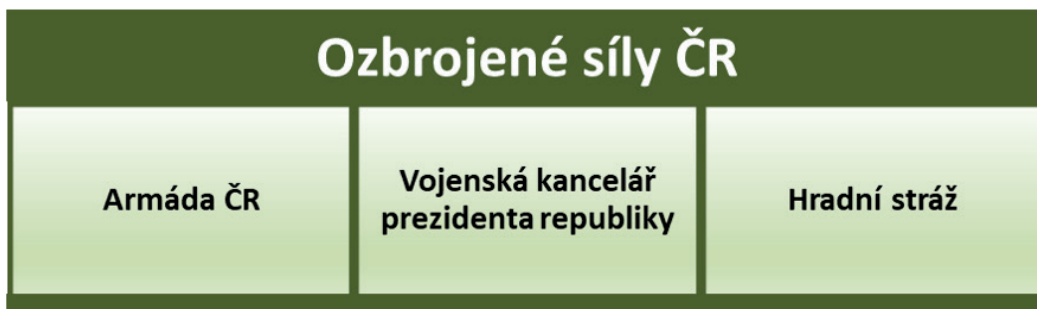
základní úkol

Činnost ozbrojených sil kontrolují ústavní orgány a orgány, kterým tuto kontrolu svěřuje zvláštní právní předpis (např. Nejvyšší kontrolní úřad).

civilní kontrola ozbrojených sil

Členění ozbrojených sil:

členění

Vrchním velitelem ozbrojených sil je prezident republiky.

vrchní velitel

Prezident republiky

- schvaluje základní vojenské řády,
- jmenuje a odvolává náčelníka Generálního štábu Armády ČR na návrh vlády a po projednání ve výboru Poslanecké sněmovny příslušném ve věci obrany,
- jmenuje a odvolává náčelníka Vojenské kanceláře prezidenta republiky,
- jmenuje a povyšuje generály,
- propůjčuje čestné nebo historické názvy vojenským útvarům a vojenským zařízením,
- propůjčuje bojové prapory vojenským útvarům a vojenským zařízením,
- spolu s ministrem obrany je originárním služebním orgánem v ozbrojených silách.

Armáda ČR je základem ozbrojených sil a je **určena k obraně státu proti vnějšímu napadení**.

Armáda ČR

Dále ji lze použít:

- ke střežení objektů důležitých pro obranu státu,
- k plnění úkolů Policie ČR, pokud síly a prostředky Policie ČR nebudou

dostatečné k zajištění vnitřního pořádku a bezpečnosti, a to na dobu nezbytně nutnou,

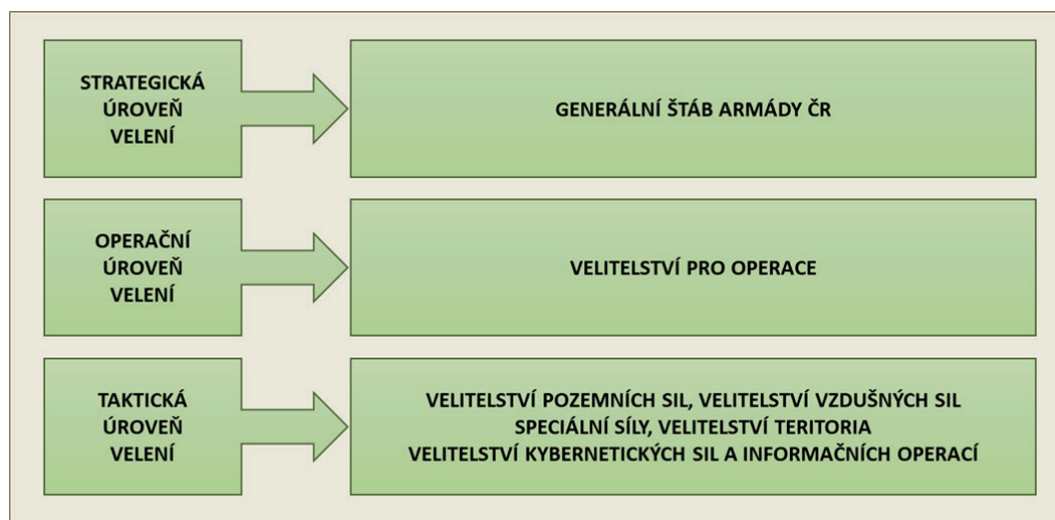
- k záchranným pracím při pohromách nebo při jiných závažných situacích ohrožujících životy, zdraví, značné majetkové hodnoty nebo životní prostředí nebo k likvidaci následků pohromy,
- k odstranění jiného hrozícího nebezpečí za použití vojenské techniky,
- k letecké dopravě ústavních činitelů,
- k zabezpečení letecké zdravotnické dopravy,
- k zabezpečení dopravy pro vlastní potřeby,
- k poskytování leteckých služeb,
- k zabezpečování dopravy na základě rozhodnutí vlády,
- k zabezpečení kulturních, vzdělávacích, sportovních a společenských akcí,
- k plnění humanitárních úkolů civilní ochrany.

velení

Velení Armádě ČR zabezpečuje Generální štáb Armády ČR, v jehož čele je náčelník Generálního štábu Armády ČR.

struktura velení a řízení

Struktura velení a řízení Armády ČR:

koncepční dokument

Armáda ČR je podle **Koncepce výstavby Armády ČR 2030** tvořena svazky a útvary pozemních, vzdušných, speciálních, kybernetických a teritoriálních sil.

pozemní síly

Pozemní síly jsou tvořeny mechanizovaným, výsadkovým, ženíjním a chemickým vojskem, dělostřelectvem, logistikou a silami a prostředky zpravodajského zabezpečení. Hlavním úkolem pozemních sil bude příprava sil a prostředků k zajištění obrany ČR a k plnění mezinárodních závazků.

vzdušné síly

Vzdušné síly jsou tvořeny taktickým, vrtulníkovým a dopravním letectvem, vojskem pozemní protivzdušné obrany, silami a prostředky velení, řízení a průzkumu, službou řízení letového provozu, leteckou radionavigační službou a prostředky zpravodajského zabezpečení. Hlavním úkolem vzdušných sil bude i nadále zajištění nedotknutelnosti vzdušného prostoru ČR. Vzdušné síly budou schopny a připraveny chránit určené objekty důležité pro obranu státu a podporovat činnost ostatních druhů sil AČR a spojeneckých sil. Budou schopny detekce, sledování, identifikace a působení proti širokému spektru vzdušných a pozemních cílů za všech podmínek i za pokročilého elektromagnetického rušení.

speciální síly

Speciální síly budou rozvíjeny s cílem udržet a rozvíjet svou strategickou relevanci při podpoře prosazování ochrany a obrany zájmů ČR. Budou schopny samostatného nasazení i společného působení s ostatními druhy sil Armády ČR, bezpečnostními sbory ČR a spojeneckými silami, s nimiž budou udržovat doktrinární a technologickou interoperabilitu.

Kybernetické síly budou monitorovat, plánovat a vést operace v kybernetickém prostoru a informačním prostředí na taktické úrovni a podporovat plánování a řízení strategické komunikace. KS budou mít schopnost podporovat vedení informačních operací na operační a strategické úrovni a vést plné spektrum psychologických operací a civilně vojenské spolupráce. Budou chránit vlastní část kybernetického prostoru, získávat informace v kybernetickém prostoru a informačně v něm působit. Ve spolupráci s Vojenským zpravodajstvím budou vést kybernetické operace na operační úrovni.

kybernetické síly

Teritoriální síly budou tvořeny velitelstvím teritoria a krajskými vojenskými velitelstvími jako vojenskými územními prvky pro zabezpečení a řešení otázek obrany a ochrany teritoria. Budou mít schopnost plánovat, řídit a provádět přípravu aktivních záloh v podřízenosti krajských vojenských velitelství, bránit a chránit objekty důležité pro obranu státu, realizovat jednotlivá vybraná opatření operační přípravy státního území, podílet se na zajištění podpory spojeneckých vojsk na území ČR (ochrana sil, komunikačních/dopravních uzlů a koridorů).

teritoriální síly

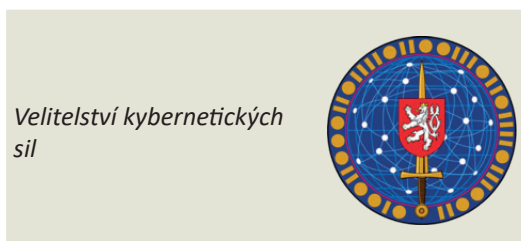
Použití Armády ČR k záchranným pracím a k likvidaci následků pohromy je dočasné organizované nasazení vojenských útvarů a vojenských zařízení s potřebným vojenským materiálem pod velením příslušného velitele nebo náčelníka, k němuž dochází, pokud příslušné správní úřady, orgány územní samosprávy nebo požární ochrana nemohou zajistit záchranné práce nebo likvidaci následků pohromy vlastními silami.

jiné použití Armády ČR

Armáda ČR může být použita **k podpoře civilních orgánů na území státu v rámci integrovaného záchranného systému** a je připravena i **k posílení Policie ČR** v souvislosti s potřebou zajistit vnitřní pořádek a bezpečnost.

V současnosti jsou Generálnímu štábu Armády ČR podřízena tato velitelství:

podřízená velitelství

Vojenská policie

13

Právní úprava: zákon č. 300/2013 Sb., o Vojenské policii,
vyhláška č. 301/2013 Sb., o stanovení způsobu zevního označení Vojenské policie a vojenských policistů, vzoru služebního průkazu a barevného provedení a označení dopravních a speciálních prostředků Vojenské policie.

právní úprava

Pavel Mates zařazuje Vojenskou policii mezi ostatní veřejné sbory, mezi které dále patří Policie ČR, Celní správa, Vězeňská služba, Hasičský záchranný sbor, zpravodajské služby a obecní policie. Je však potřeba připomenout, že na rozdíl od typicky obdobného veřejného sboru, tj. Policie ČR, je její působnost zákonem o Vojenské policii zúžena.

Postavení Vojenské policie spočívá v jejím plnění veřejných úkolů policejní ochrany:

Vojenská policie je podle zákona o Vojenské policii **součástí Ministerstva obrany**, je tedy opět kuriózní, že součástí ústředního správního úřadu je ozbrojený sbor.

policejní ochrana

V čele Vojenské policie stojí **náčelník Vojenské policie**, kterého jmenuje a odvolává ministr obrany po projednání v příslušném výboru Poslanecké sněmovny Parlamentu (příslušným výborem je v současné době Výbor pro obranu). Náčelník Vojenské policie, který odborně řídí a kontroluje Vojenskou policii, je přímo podřízen ministru obrany. Za značný nedostatek lze považovat to, že zákon nestanovuje odpovědnost náčelníka Vojenské policie (komu je odpovědný), ani úpravu, kdo řídí Vojenskou policii po stránce organizační, finanční, či personální.

náčelník Vojenské policie

Organizační strukturu Vojenské policie stanoví ministr obrany po projednání v příslušném výboru Poslanecké sněmovny Parlamentu (příslušný výbor – vizte výše).

organizační struktura

Vojenská policie je založena na **územním principu** v posádkách Praha, Tábor a Olomouc. V Praze je dislokováno Hlavní velitelství Vojenské policie a Velitelství

ochranné služby Vojenské policie, V Táboře a Olomouci pak Velitelství Vojenské policie Tábor a Velitelství Vojenské policie Olomouc.

Podle odbornosti se Vojenská policie vnitřně člení na:

- kriminální službu,
- dopravní a pořádkovou službu, a
- ochrannou a podpůrnou službu.

Dále jsou v rámci Vojenské policie zřízena specializovaná pracoviště odpovídající za:

- kriminalistickou techniku a provádění expertíz,
- informační činnost,
- informační bezpečnost a technologie,
- přípravu a vzdělávání vojenských policistů, a
- logistické zabezpečení.

Působnost Vojenské policie je nutno členit na věcnou (jaké úkoly plní), územní (kde úkoly plní) a osobní (vůči komu je oprávněna uplatňovat své pravomoci). Osobní působnost je částečně kombinovaná také s působností územní (resp. místní) – viz níže.

věcná působnost

Vojenská policie plní tyto úkoly policejní ochrany:

- a) odhaluje trestné činy a zjišťuje jejich pachatele a činí opatření k předcházení trestné činnosti,
- b) působí v řízení o trestných činech jako policejní orgán a šetří přestupky,
- c) pátrá po hledaných nebo pohřešovaných vojácích a po ztraceném nebo odcizeném vojenském materiálu nebo po dalších věcech v majetku státu, s nímž je příslušné hospodařit Ministerstvo obrany, zpravidla ve spolupráci s Policií ČR,
- d) podílí se na ochraně vojenského materiálu a ostatního majetku státu, s nímž je příslušné hospodařit Ministerstvo obrany,
- e) dohlíží na zabezpečování kázně v chráněných objektech a na dodržování kázně vojáků na veřejnosti,
- f) zajišťuje ochranu vojenských objektů určených ministrem obrany a dohlíží na zajišťování režimu vstupu a vjezdu do vojenských objektů,
- g) dohlíží nad bezpečností provozu vozidel ozbrojených sil a nad bezpečností provozu ostatních dopravních prostředků v chráněných objektech,
- h) řídí provoz vozidel na pozemních komunikacích při pohybu vozidel ozbrojených sil na pozemních komunikacích,
- i) vykonává dohled nad výcvikem a zdokonalováním odborné způsobilosti řidičů vozidel ozbrojených sil a provádí zkoušky odborné způsobilosti žadatelů o řidičská oprávnění,
- j) schvaluje technickou způsobilost vojenských vozidel,
- k) zajišťuje ochranu a doprovod ministra obrany a jím určených osob,
- l) podílí se na zajišťování ochrany oficiálních delegací ČR a občanů ČR v místech nasazení ozbrojených sil mimo území ČR,
- m) zajišťuje ochranu vyčleněných vojenských dopravních letadel pro přepravu ústavních činitelů a ostatních osob využívajících přepravu vojenskými dopravními letadly a vojenských objektů určených pro odbavení a prostor určených ke vzletu a přistání vojenských dopravních letadel,
- n) zajišťuje na vyžádání bezpečnostním doprovodem ochranu vojenské letecké dopravy a přepravy,
- o) vede evidence a statistiky potřebné k plnění svých úkolů, zejména evidenci vozidel ozbrojených sil a evidenci případů Vojenské policie.

Vojenská policie dále plní úkoly, pokud tak stanoví jiný právní předpis nebo mezinárodní smlouva, která je součástí právního řádu (dále jen „mezinárodní smlouva“).

Vojenská policie působí na území ČR a při plnění úkolů policejní ochrany ozbrojených sil na území jiných států, nestanoví-li zákon o Vojenské policii nebo jiný právní předpis jinak.

územní působnost

Vojenská policie působí vůči:

osobní působnost

- a) vojákům v činné službě,
- b) osobám, které se nacházejí ve vojenských objektech a v prostoru, kde ozbrojené síly plní své úkoly nebo kde se koná vojenské cvičení nebo kde je zajišťována bezpečnost chráněné osoby,
- c) osobám, které jsou podezřelé, že spáchaly nebo páchají trestné činy nebo přestupky proti vojákům ve vojenském objektu nebo prostoru, kde ozbrojené síly plní své úkoly nebo kde se koná vojenské cvičení, nebo trestné činy nebo přestupky spolu s vojáky nebo proti vojenskému objektu, vojenskému materiálu nebo ostatnímu majetku státu, s nímž je příslušné hospodařit Ministerstvo obrany, pokud zákon o Vojenské policii nestanoví jinak.

I když je územní působnost Vojenské policie stanovena nejen na území ČR, může být ještě omezena dalšími podmínkami, jako např. územím vojenského objektu, prostorem vojenského cvičení atd. Stejně tak osobní působnost vůči třetím osobám je omezena např. tím, že se může jednat jen o osoby podezřelé, že spáchaly trestný čin ve vojenském objektu, prostoru cvičení či proti vojákovi nebo naopak společně s vojákem.

Oprávnění a povinnosti

Z hlediska oprávnění a povinností je nezbytné rozlišovat

- oprávnění a povinnosti Vojenské policie jako veřejného ozbrojeného sboru,
- oprávnění a povinnosti vojenského policisty při výkonu služby.

Oprávnění a povinnosti Vojenské policie lze členit na

*oprávnění a povinnosti
Vojenské policie*

- oprávnění k držení a používání nebezpečných látek a věcí,
- oprávnění při dohledu nad bezpečností provozu vozidel,
- oprávnění zpracovávat osobní údaje, a to v rozsahu nezbytném pro plnění stanovených úkolů (k tomu provozuje svůj vlastní informační systém, který je z hlediska kybernetické bezpečnosti zařazen mezi významné informační systémy),
- povinnost poskytovat zpracované informace zpravodajským službám ČR, Generální inspekci bezpečnostních sborů, Policii ČR, Ministerstvu obrany, Vězeňské službě ČR a Celní správě ČR včetně informací zpracovávaných v jejich evidencích, které získala při plnění svých úkolů, je-li to nezbytné pro plnění úkolů v rámci jejich působnosti.

Povinnosti vojenského policisty:

*povinnosti vojenského
policisty*

- povinnost dbát cti, vážnosti a důstojnosti osob i své vlastní a nepřipustit, aby osobám v souvislosti s touto činností vznikla bezdůvodná újma a aby zásah do jejich práv a svobod překročil míru nezbytnou k dosažení účelu plněného úkolu,
- povinnost poučít osobu dotčenou úkonem, který provádí v rámci své pravomoci, o důvodech provedení úkonu, a jde-li o úkon spojený se zásahem do práv nebo svobod osoby, také o jejich právech a povinnostech,
- povinnost provést úkon, a to i v době mimo službu, pokud to dovoluje jeho zdravotní stav nebo není pod vlivem léků nebo jiných látek, které snižují jeho schopnost jednat, popřípadě vyrozumět o nutnosti provést úkon nejbližší útvar Vojenské policie nebo nejbližší útvar Policie České republiky,

- povinnost při provádění úkonu prokázat svou příslušnost k Vojenské policii, pokud to povaha a okolnosti úkonu dovolují,
- zachovávat mlčenlivost o skutečnostech, se kterými se seznámil při plnění úkolů Vojenské policie nebo v souvislosti s nimi a které v zájmu zabezpečení úkolů Vojenské policie nebo v zájmu osob vyžadují, aby zůstaly utajeny před nepovolanými osobami; tato povinnost trvá i po skončení služebního zařazení ve Vojenské policii.

oprávnění vojenského
policisty

Oprávnění vojenského policisty:

- požadovat vysvětlení,
- požadovat prokázání totožnosti,
- zajistit osobu,
- omezit volný pohyb osoby (připoutat),
- vyzvat osobu k vydání zbraně,
- přesvědčit se prohlídkou, zda osoba nemá u sebe zbraň, a tuto zbraň jí odebrat,
- umístit do policejní cely (zřízené pro tento účel u útvaru Policie České republiky) zajištěnou nebo zadržanou osobu,
- zakázat vstup na určená místa,
- související s bezpečností chráněného objektu,
- zastavit a provést prohlídku dopravního prostředku,
- související se zajištěním bezpečnosti chráněných osob,
- související s ochranou letecké dopravy,
- provádět zkoušky odborné způsobilosti k řízení motorových vozidel vojáků v činné službě,
- související s šetřením přestupků,
- při předcházení a odhalování trestné činnosti,
- použít při zákroku donucovací prostředek a zbraň, k jejichž použití byl vycvičen.

prokazování příslušnosti
k Vojenské policii

Svou příslušnost k Vojenské policii prokazuje vojenský policista **označením a služebním průkazem**. Výjimečně, podle konkrétních okolností, prokazuje vojenský policista příslušnost k Vojenské policii **ústním prohlášením** „Vojenská policie“.

Symbol Vojenské policie tvoří granát se šlehajícími plameny, který je umístěn i ve znaku Vojenské policie. Vojenský policista je zevně označen rukávovým znakem a odznakem Vojenské policie.

Vozidla Vojenské policie jsou zpravidla označena **znakem Vojenské policie a zeleným pruhem** s nápisem „VOJENSKÁ POLICIE“. Obdobně je označována i speciální technika Vojenské policie.

Na rozdíl od ozbrojených sil, Vojenského zpravodajství či Policie ČR zákon o Vojenské policii výslovně nestanoví, že by ve Vojenské policii byli zaměstnáváni také zaměstnanci podle zákoníku práce. V praxi tomu tak ale je, ovšem tito zaměstnanci nedisponují právy ani nemají povinnosti vojenského policisty (kterým může být pouze voják) vyplývajícími ze zákona o Vojenské policii. Nicméně se na ně nevztahuje ani zákon o státní službě (vizte ustanovení § 2 odst. 2 zákona o státní službě) a jejich práva a povinnosti vyplývají pouze ze zákoníku práce.

Vojenské zpravodajství

14

Právní úprava: zákon č. 153/1994 Sb., o zpravodajských službách ČR,
zákon č. 289/2005 Sb., o Vojenském zpravodajství.

právní úprava

zpravodajské služby v ČR

Zpravodajské služby a jejich postavení

V ČR působí tři zpravodajské služby:

- dvě civilní zpravodajské služby
 - Bezpečnostní informační služba,
 - Úřad pro zahraniční styky a informace,
- jedna vojenská zpravodajská služba
 - Vojenské zpravodajství.

Vojenské zpravodajství působí podle ustanovení § 3 písm. c) zákona o zpravodajských službách ČR jako **součást Ministerstva obrany**.

Postavení, působnost, koordinaci, spolupráci a kontrolu zpravodajských služeb upravuje **zákon o zpravodajských službách ČR**. Dále pak postavení příslušníků Vojenského zpravodajství, specifické prostředky získávání informací, vedení evidencí a kontrolu upravuje zákon o Vojenském zpravodajství.

Podle ustanovení § 2 zákona o zpravodajských službách ČR jsou zpravodajské služby **státní orgány pro získávání, shromažďování a vyhodnocování informací důležitých pro ochranu ústavního zřízení, významných ekonomických zájmů, bezpečnost a obranu ČR**.

Odpovědnost za činnost zpravodajských služeb

Za činnost zpravodajských služeb odpovídá a koordinuje ji vláda.

odpovědnost za činnost zpravodajských služeb

poskytování informací

Poskytování informací zpravodajskými službami:

- prezidentu republiky a vládě – poskytují zprávu o činnosti jednou ročně a kdykoli na jejich vyžádání,
- prezidentu republiky, předsedovi vlády a členům vlády - poskytují informace o zjištěních, která nesou odkladu, a to bezprostředně,
- státním orgánům a policejním orgánům – poskytují informace o zjištěních, která náleží do oboru jejich působnosti (pokud by poskytnutí neohrozilo důležitý zájem sledovaný příslušnou zpravodajskou službou).

ukládání úkolů

Ukládání úkolů zpravodajským službám:

- vláda
 - ukládá zpravodajským službám úkoly v mezích působnosti těchto služeb,
- prezident republiky
 - ukládá zpravodajským službám úkoly v mezích působnosti těchto služeb, a to s vědomím vlády.

Úkoly musí vždy odpovídat zákonem stanovené působnosti, služby nemohou být úkolovány k jinému cíli a obsahu.

Podávání zpráv, předávání informací a ukládání úkolů se u Vojenského zpravodajství realizuje prostřednictvím ministra obrany; při předávání informací se tak může stát i jen s vědomím ministra obrany.

spolupráce

Zpravodajské služby navzájem spolupracují na základě dohod uzavíraných se souhlasem vlády. Spolupráci se zpravodajskými službami cizí moci mohou zpravodajské služby uskutečňovat pouze se souhlasem vlády.

postavení

Vojenské zpravodajství je **jednotná ozbrojená zpravodajská služba ČR**.

působnost

Vojenské zpravodajství zabezpečuje informace

- a) mající původ v zahraničí, důležité pro obranu a bezpečnost ČR,
- b) o zpravodajských službách cizí moci v oblasti obrany,
- c) o záměrech a činnostech namířených proti zabezpečování obrany ČR,
- d) o záměrech a činnostech ohrožujících utajované skutečnosti v oblasti obrany ČR.

Vojenské zpravodajství plní další úkoly, pokud tak stanoví zvláštní zákon nebo mezinárodní smlouva, jíž je ČR vázána.

vnitřní organizace

Vymezení vnitřní organizace Vojenského zpravodajství a bližší vymezení jeho činnosti upravuje **statut Vojenského zpravodajství**, který schvaluje vláda.

V čele Vojenského zpravodajství stojí **ředitel**, kterého jmenuje, po projednání ve výboru Poslanecké sněmovny Parlamentu příslušném ve věcech bezpečnosti, ministr obrany se souhlasem vlády. Z výkonu své funkce je ředitel Vojenského zpravodajství odpovědný ministru obrany, který ho též se souhlasem vlády odvolává.

příslušníci Vojenského zpravodajství

Úkoly Vojenského zpravodajství plní **příslušníci Vojenského zpravodajství**, kteří jsou ve služebním poměru podle zákona o vojácích z povolání, a zaměstnanci v pracovním poměru zařazení ve Vojenském zpravodajství, kteří se na plnění úkolů Vojenského zpravodajství podílejí v rozsahu, který určuje statut Vojenského zpravodajství.

Příslušníci Vojenského zpravodajství prokazují svou příslušnost k Vojenskému zpravodajství **služebním průkazem s evidenčním číslem a ústním prohlášením** „Vojenské zpravodajství“. Příslušníci Vojenského zpravodajství ve služebním poměru vojáka z povolání jsou **oprávněni držet a nosit služební střelnou zbraň a použít ji v případě nutné obrany nebo krajní nouze**.

Specifickými prostředky získávání informací se rozumějí

- 1) zpravodajské prostředky a
- 2) využívání osob jednajících ve prospěch Vojenského zpravodajství.

specifické prostředky

Vojenské zpravodajství je oprávněno v oboru své působnosti používat **zpravodajské prostředky**, kterými jsou

zpravodajské prostředky

- a) zpravodajská technika,
- b) krycí doklady,
- c) krycí prostředky,
- d) sledování osob a věcí.

Vojenské zpravodajství je povinno zabezpečit ochranu zpravodajských prostředků před vyzrazením, zneužitím, poškozením, zničením, ztrátou a odcizením.

Zpravodajskou technikou se rozumějí technické prostředky a zařízení, zejména elektronické, fototechnické, chemické, fyzikálně-chemické, radiotechnické, optické, mechanické anebo jejich soubory, používané utajovaným způsobem, pokud je jimi zasahováno do základních práv a svobod při

- a) vyhledávání, otevírání, zkoumání nebo vyhodnocování dopravovaných zásilek,
- b) odposlouchávání, popřípadě zaznamenávání telekomunikačního, radiokomunikačního nebo jiného obdobného provozu, popřípadě zjišťování údajů o tomto provozu,
- c) pořizování obrazových, zvukových nebo jiných záznamů,
- d) vyhledávání použití technických prostředků, které by mohly znemožnit nebo znesnadnit plnění úkolů v rámci působnosti Vojenského zpravodajství,
- e) identifikaci osob nebo předmětů, popřípadě při zjišťování jejich pohybu za použití zabezpečovací a nástrahové techniky.

Vojenské zpravodajství může zpravodajskou techniku použít jen **po předchozím písemném povolení předsedy senátu vrchního soudu** příslušného podle sídla Ministerstva obrany a za předpokladu, že by odhalování nebo dokumentování činností, pro něž má být použita, bylo jiným způsobem neúčinné nebo podstatně ztížené anebo v daném případě nemožné.

Použití zpravodajské techniky nesmí překročit rozsah povolení soudce a nesmí zasahovat do práv a svobod nad nezbytně nutnou míru.

Soudce o žádosti o povolení k použití zpravodajské techniky rozhodne bezodkladně.

Použití zpravodajské techniky lze povolit jen na nezbytně nutnou dobu, nejdéle však na dobu tří měsíců; tuto dobu lze na základě nové žádosti prodloužit, vždy však nejvýše o další tři měsíce.

Soudce vydá současně s rozhodnutím o povolení k použití zpravodajské techniky výpis z tohoto rozhodnutí, který obsahuje nejnutnější identifikační údaje a výrok, zda při jejím použití může být zasahováno do práva nedotknutelnosti obydlí; výpis neobsahuje odůvodnění.

Zamítne-li soudce žádost o povolení k použití zpravodajské techniky, obsahuje rozhodnutí odůvodnění zamítnutí.

Proti rozhodnutí o povolení nebo zamítnutí žádosti o povolení použití zpravodajské techniky není přípustný opravný prostředek.

Soudce je oprávněn požadovat od Vojenského zpravodajství informace k posouzení, zda důvody pro používání zpravodajské techniky trvají. Zjistí-li soudce, že důvody používání zpravodajské techniky pominuly, povolení k jejímu použití odejme.

Vojenské zpravodajství bezodkladně písemně informuje soudce o ukončení používání zpravodajské techniky.

O použití sledování osob a věcí a o jeho dokumentaci rozhoduje na žádost ředitele Vojenského zpravodajství ministr obrany.

kontrola

Činnost Vojenského zpravodajství podléhá kontrole vlády a Parlamentu ČR. Kontrolu činnosti Vojenského zpravodajství vykonává Poslanecká sněmovna, která k tomuto účelu zřizuje zvláštní kontrolní orgán. Kontrolní orgán se skládá ze sedmi členů. Členem kontrolního orgánu může být pouze poslanec Poslanecké sněmovny.

Členové kontrolního orgánu mohou vstupovat v doprovodu ředitele Vojenského zpravodajství nebo jím pověřeného příslušníka Vojenského zpravodajství do objektů Vojenského zpravodajství.

Ředitel Vojenského zpravodajství předkládá kontrolnímu orgánu

- a) statut Vojenského zpravodajství,
- b) návrh rozpočtu Vojenského zpravodajství,
- c) písemná zadání úkolů uložených vládou nebo prezidentem republiky,
- d) podklady potřebné ke kontrole plnění rozpočtu Vojenského zpravodajství,
- e) vnitřní předpisy Vojenského zpravodajství.

Ředitel Vojenského zpravodajství předkládá kontrolnímu orgánu na jeho požádání

- a) zprávu o činnosti Vojenského zpravodajství,
- b) zprávu o použití zpravodajských prostředků, vyjma zpravodajských prostředků použitých při zabezpečování informací majících původ v zahraničí, a to pouze ve věcech a v případech, ve kterých Vojenské zpravodajství svou činnost již ukončilo,
- c) souhrnnou informaci obsahující zaměření a počet případů a věcí, v nichž je Vojenské zpravodajství činné, vyjma případů a věcí při zabezpečování informací majících původ v zahraničí,
- d) počet případů, ve kterých byla podána žádost o poskytnutí zprávy bankou nebo pobočkou zahraniční banky o záležitostech týkajících se klienta, které jsou předmětem bankovního tajemství,
- e) zprávu o využívání žádostí o poskytnutí zprávy bankou nebo pobočkou zahraniční banky o záležitostech týkajících se klienta, které jsou předmětem bankovního tajemství, a to pouze ve věcech a případech, ve kterých Vojenské zpravodajství svou činnost již ukončilo.

Kontrolní orgán není oprávněn zasahovat do personálních pravomocí vedoucích příslušníků Vojenského zpravodajství a nahrazovat jejich řídicí činnost.

Kontrolní orgán je oprávněn požadovat od ředitele Vojenského zpravodajství potřebná vysvětlení a písemné podklady, má-li za to, že

- a) činnost Vojenského zpravodajství nezákonně omezuje nebo poškozují práva a svobody osob, nebo
- b) došlo k vyzrazení utajovaných skutečností z činnosti Vojenského zpravodajství.

Každé porušení zákona příslušníky Vojenského zpravodajství, které kontrolní orgán zjistí při své činnosti, je povinen oznámit ministru obrany, řediteli Vojenského zpravodajství a nejvyššímu státnímu zástupci.

Příslušníci Vojenského zpravodajství a každý, kdo plní úkoly zákona o Vojenském zpravodajství, jsou povinni zachovávat mlčenlivost o skutečnostech, se kterými se seznámili při plnění úkolů Vojenského zpravodajství nebo v souvislosti s nimi. Na žádost orgánů činných v trestním řízení může ministr obrany tyto osoby zprostit v potřebném rozsahu mlčenlivosti.

Branná povinnost

15

Právní úprava: ústavní zákon č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti ČR,
zákon č. 585/2004 Sb., o branné povinnosti a jejím zajišťování (branný zákon).

právní úprava

Ozbrojené síly jsou podle ustanovení čl. 4 ústavního zákona o bezpečnosti ČR doplňovány **na základě branné povinnosti**.

doplňování ozbrojených sil

Rozsah branné povinnosti, úkoly a doplňování ozbrojených sil stanoví branný zákon, a to tak, aby byla zajištěna civilní kontrola ozbrojených sil. Problematika branné povinnosti je tedy upravena zákonem č. 585/2004 Sb., o branné povinnosti a jejím zajišťování (branný zákon). Branný zákon podrobně upravuje brannou povinnost, možnosti dobrovolného převzetí branné povinnosti nebo jejího výkonu, procesy spojené se zajišťováním branné povinnosti, a zřizuje vojenské správní úřady nebo správní orgány pro zajišťování branné povinnosti.

Branná povinnost je povinnost státního občana ČR plnit úkoly ozbrojených sil ČR.

pojem

Branné povinnosti podléhají všichni občané ČR bez rozdílu pohlaví od osmnácti do šedesáti let věku.

rozsah

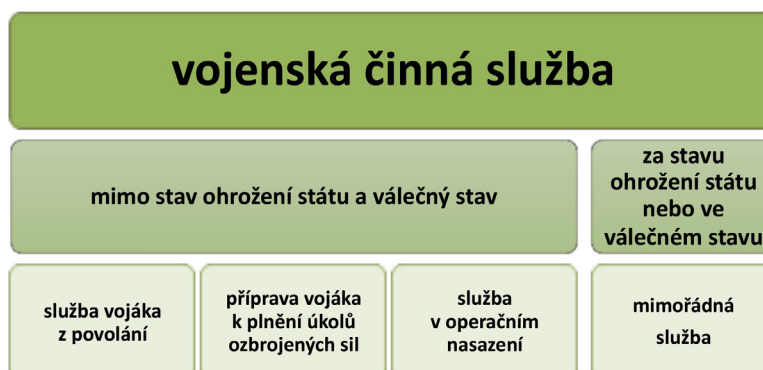
Branná povinnost zahrnuje povinnost občana

obsah

- podrobit se odvodnímu řízení, v rámci kterého se posuzuje zdravotní stav a osobnostní způsobilost občana k výkonu vojenské činné služby,
- vykonávat vojenskou činnou službu
 - mimo stav ohrožení státu nebo mimo válečný stav na základě **dobrovolného** převzetí výkonu branné povinnosti
 - za stavu ohrožení státu nebo válečného stavu **povinně** formou mimořádné služby,
- a plnit další povinnosti stanovené branným zákonem.

Vojenská činná služba je upravena v § 1 odst. 2 a 3 branného zákona. Občan se stává vojákem dnem nabytí právní moci rozhodnutí o schopnosti občana vykonávat vojenskou činnou službu. Voják, který vykonává vojenskou činnou službu, je vojákem v činné službě.

vojenská činná služba

Pro doplňování ozbrojených sil je určena záloha ozbrojených sil, jejíž částí je aktivní záloha. Voják, který nevykonává vojenskou činnou službu a má brannou povinnost, je vojákem v záloze. Voják v záloze se předurčí pro doplnění ozbrojených sil podle potřeb ozbrojených sil.

Je tedy třeba odlišovat:

*dobrovolné převzetí
branné povinnosti*

Dobrovolné převzetí branné povinnosti

DOBROVOLNÉ PŘEVZETÍ
BRANNÉ POVINNOSTI

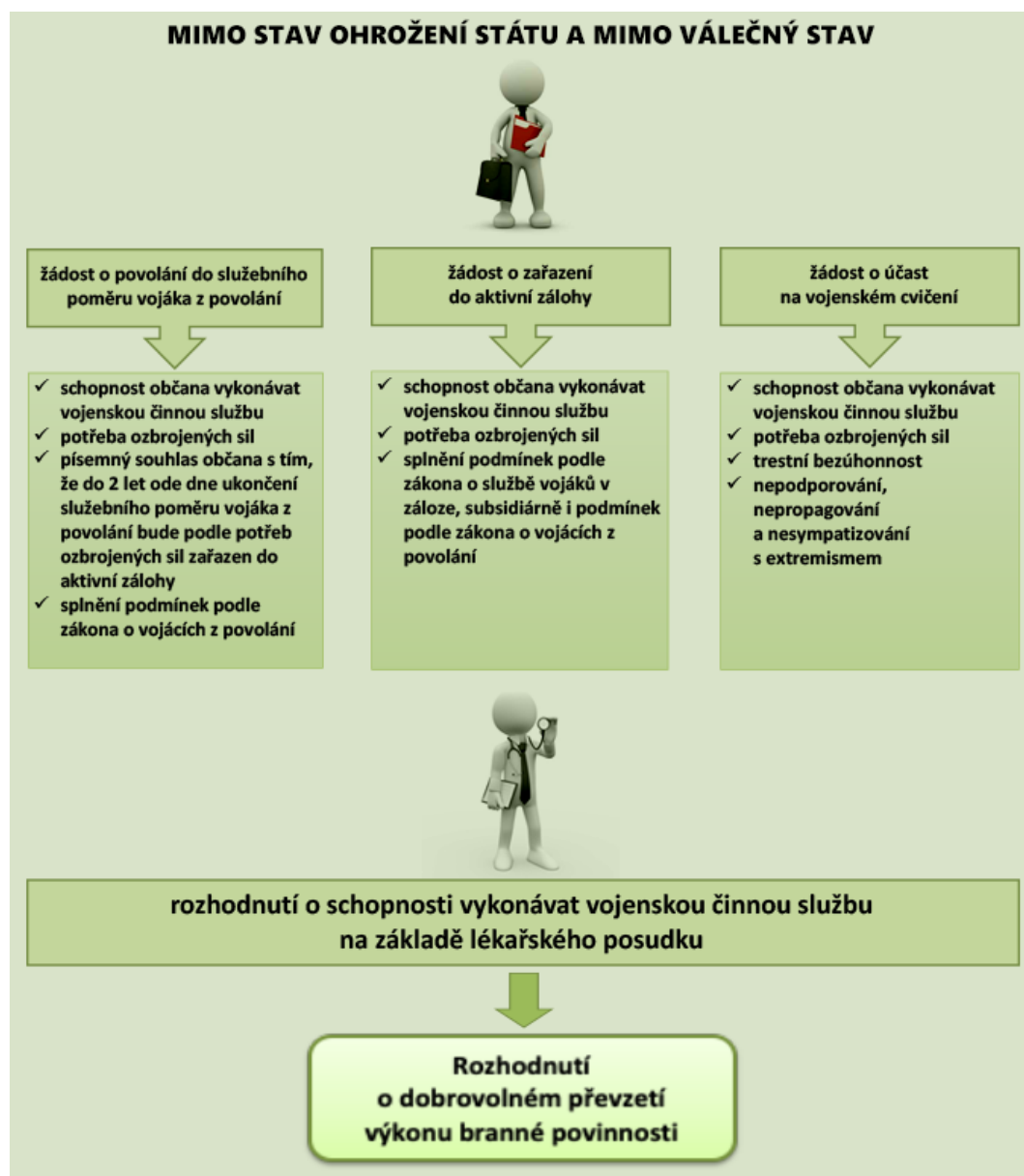
DOBROVOLNÉ PŘEVZETÍ
VÝKONU BRANNÉ
POVINNOSTI

Brannou povinnost může dobrovolně převzít cizinec nebo občan ČR, kterému branná povinnost zanikla.

*dobrovolné převzetí
výkonu branné povinnosti*

Dobrovolné převzetí výkonu branné povinnosti

Výkon branné povinnosti může v míru (mimo stav ohrožení státu a mimo válečný stav) převzít (neodvedený) občan nebo voják v záloze pouze **dobrovolně**.

Žádost se podává příslušnému krajskému vojenskému velitelství (příslušnost je dána místem trvalého pobytu občana), které o ní rozhoduje podle právními předpisy stanovených podmínek.

K posílení plnění úkolů ozbrojených sil mimo vyhlášení stavu ohrožení státu a válečného stavu, tj. v době míru, jsou zřizovány jednotky aktivní zálohy vytvořené z řad vojáků v aktivní záloze. Stejně tak se v době míru připravují k plnění úkolů ozbrojených sil vojáci v záloze, kteří požádali o účast na dobrovolném vojenském cvičení. Tito vojáci v záloze jsou v době míru spolu s bývalými vojáky z povolání zařazenými do zálohy po jejich propuštění ze služebního poměru nejpřípravenější zálohou, vycvičenou k plnění úkolů nejen pro mír, ale i při vyhlášení stavu ohrožení státu a válečného stavu. Tito vojáci v záloze budou prioritně doplňováni do jednotek ozbrojených sil vytvářených po přechodu na válečnou organizační strukturu.

V procesu vyvolaném těmito žádostmi se přednostně zjišťuje, zda je žadatel schopen vykonávat vojenskou činnou službu. Jde především o lékařské posouzení, ale i o evidenční kontrolu údajů, které se týkají žadatele a ověření osobní způsobilosti k vojenské činné službě. Jako podklad pro řízení žadatel vyplní dotazník a příslušnou část nechá vyplnit svému registrujícímu lékaři. Krajské vojenské velitelství nebo rekruotační pracoviště zabezpečí lékařskou prohlídku u vojenského poskytovatele zdravotních služeb, který následně vystaví lékařský posudek. **Tato část je zakončena rozhodnutím příslušného krajského vojenského velitelství o schopnosti k výkonu vojenské činné služby**, které v době míru nahrazuje rozhodnutí vydané v odvodním řízení.

Vykonat **vojenské cvičení** může občan ČR dvojím způsobem:

- požádá o zařazení do aktivní zálohy
- požádá o účast na vojenském cvičení.

vojenské cvičení

Vojáka do aktivní zálohy zařazuje příslušné krajské vojenské velitelství rozhodnutím vydaným ve správním řízení. Vojáci v aktivní záloze se připravují k plnění úkolů ozbrojených sil formou vojenského cvičení, a to v rámci pravidelných vojenských cvičení v celkové délce do šesti týdnů v kalendářním roce. Voják v záloze, který doposud nevykonal žádnou vojenskou činnou službu, absolvuje po zařazení do aktivní zálohy (v prvním roce) základní přípravu v délce do dvanácti týdnů.

Na základě žádosti adresované příslušnému krajskému vojenskému velitelství mohou být vojáci v záloze povoláni na **dobrovolné vojenské cvičení** v celkové délce do dvanácti týdnů v kalendářním roce. Občan podává žádost o vykonání dobrovolného vojenského cvičení společně se žádostí o dobrovolné převzetí výkonu branné povinnosti. Podat ji může opakovaně. Podání žádosti není zapovězeno ani vojákovi zařazenému do aktivní zálohy, který tak může absolvovat dobrovolně delší výcvik, pokud je to v zájmu ozbrojených sil. Voják v aktivní záloze podává pouze žádost o účast na dobrovolném vojenském cvičení.

Na pravidelné nebo dobrovolné vojenské cvičení povolává vojáka v záloze krajské vojenské velitelství povolávacím rozkazem, který doručí nejpozději 30 dnů před začátkem vojenského cvičení. Krajské vojenské velitelství může vojákovi v záloze povolit odklad výkonu vojenského cvičení.

Dalším druhem vojenské činné služby je **služba v operačním nasazení**. Jejím obsahem již není výcvik, ale samotné plnění úkolů ozbrojených sil. Délka služby v operačním nasazení může být až 7 měsíců v kalendářním roce. Tuto službu mohou vykonávat pouze vojáci v záloze.

služba v operačním nasazení

Povolání vojáka v aktivní záloze do služby v operačním nasazení

- **na území ČR** i bez jeho souhlasu (pokud půjde o službu v operačním nasazení na záchranné práce při živelních pohromách nebo při jiných

voják v aktivní záloze

závažných situacích ohrožujících životy, zdraví, životní prostředí nebo značné majetkové hodnoty, může být lhůta pro nástup stanovena povolávacím rozkazem i kratší než 30 dnů),

- **mimo území ČR** pouze s jeho písemným souhlasem.

Před vysláním do služby v operačním nasazení může navíc voják v aktivní záloze absolvovat až dvanáctidenní přípravu formou pravidelného vojenského cvičení, ve kterém se soustředěnou formou připraví na působení v misi a sladí své postupy s jednotkou, ve které bude úkoly plnit.

Voják v záloze, který není zařazen do aktivní zálohy, může být se svým souhlasem povolán krajským vojenským velitelstvím do služby v operačním nasazení na území ČR v délce do třiceti dnů v kalendářním roce a to pouze vyžadují-li to záchranné práce při živelních pohromách nebo při jiných závažných situacích ohrožujících životy, zdraví, životní prostředí nebo značné majetkové hodnoty. I v tomto případě platí, že lhůta pro nástup stanovena povolávacím rozkazem může být i kratší než 30 dnů.

Zařazení vojáků v záloze nebo ostatních občanů ČR do jednotek aktivní zálohy je založeno na principu dobrovolnosti. Žádost o zařazení do aktivní zálohy podávají současně se žádostí o dobrovolné převzetí výkonu branné povinnosti.

Naproti tomu zařazení vojáků v záloze, u kterých došlo k zániku služebního poměru vojáka z povolání, do aktivní zálohy je založeno ze zákona na předpokladu, že se zařazením do aktivní zálohy souhlasili již při vstupu do služebního poměru vojáka z povolání. V případě potřeby ozbrojených sil tak mohou být zařazeni do aktivní zálohy do dvou let od zániku služebního poměru vojáka z povolání, a to na dobu tří let. Po uplynutí této doby může být voják v záloze, bývalý voják z povolání, do aktivní zálohy zařazen jen na základě jeho žádosti o zařazení do aktivní zálohy.

Podmínky pro zařazení do aktivní zálohy jsou velmi podobné podmínkám, které musí splnit občan k povolání do služebního poměru vojáka z povolání. Rozdíl je především ve vyžadovaném omezení občanských práv. Na rozdíl od vojáka z povolání nemusí voják zařazený do aktivní zálohy přerušit svůj obvyklý způsob obživy, může být členem politické strany nebo politického hnutí a odborové organizace. Nižší požadavky jsou kladeny i na zdravotní způsobilost.

Občan nebo voják v záloze žádající o zařazení do aktivní zálohy musí podat prohlášení o tom, že nepodporuje, nepropaguje nebo nesympatizuje s hnutím, které prokazatelně směřuje k potlačování práv a svobod člověka, nebo hlásá národnostní, náboženskou anebo rasovou zášť nebo zášť vůči jiné skupině osob. Zařazení do aktivní zálohy vojáka v záloze, který by činnost v tomto směru vyvíjel, by bylo v rozporu s demokratickými principy, na kterých je založen právní řád naší republiky a také fungování ozbrojených sil. Současně je také prověřována trestní bezúhonnost žadatele na základě opisu z Rejstříku trestů.

Podmínkou zařazení samozřejmě je také zájem (potřeba) ozbrojených sil na využití schopností konkrétního občana nebo vojáka v záloze. Jde tedy především o odborné vzdělání nebo praxi žadatele, možnosti jeho zařazení do jednotek aktivní zálohy, ale také vhodnost zařazení s ohledem na úkoly žadatele v rámci krizového řízení v jeho civilním postavení. Zařadit do aktivní zálohy zaměstnance městské nebo obecní policie, osoby, která je ze zastávané funkce členem krizového štábu, by tedy bylo velmi nevhodné. Služba takového vojáka v záloze v operačním nasazení by totiž byla velmi pravděpodobně v konfliktu s jeho úkoly mimo ozbrojenou sílu. Do aktivní zálohy nelze zařadit osoby, které mají na základě § 25 branného zákona výjimku z povinnosti dostavit se k odvodnímu řízení a vykonávat mimořádnou službu. Jedná se zejména o poslance a senátory Parlamentu ČR, členy vlády, soudce Ústavního soudu, prezidenta a členy Nejvyššího kontrolního úřadu, členy bankovní rady České národní banky, občany ve funkcích s diplomatickými a konzulárními výsadami a imunitami, hejtmány

krajů, primátora hlavního města Praha, ředitele krajských úřadů a ředitele magistrátu hlavního města Prahy a dále příslušníky bezpečnostního sboru i zaměstnance ČR zařazeného k výkonu práce v bezpečnostním sboru i těhotné ženy a ženy nebo muže pečující o děti do jejich určitého věku.

O žádosti občana nebo vojáka v záloze o zařazení do aktivní zálohy se rozhoduje ve správním řízení. Ředitel příslušného krajského vojenského velitelství rozhodnutím uplatňuje vrchnostenské veřejnoprávní postavení vůči občanovi. V tomto rozhodnutí se mimo obvyklé náležitosti rozhodnutí podle správního řádu uvádí:

- vojenská hodnost, která vojákovu v aktivní záloze náleží,
- vojenský útvar nebo vojenské zařízení, pro které je voják v aktivní záloze připravován,
- služební místo a jemu odpovídající vojenská hodnost,
- výše odměny a motivační odměny a
- doba zařazení do aktivní zálohy.

Proti rozhodnutí je samozřejmě možné se odvolat, případně jej napadnout správní žalobou u soudu.

Zařazení do aktivní zálohy zaniká především uplynutím doby, na kterou byl voják v záloze rozhodnutím ředitele krajského vojenského velitelství do aktivní zálohy zařazen. K zániku zařazení vojáka do aktivní zálohy však může dojít i před uplynutím stanovené doby, ale pouze ze zákonem předpokládaných důvodů. O vyřazení se musí rozhodnout, pokud u vojáka:

- dojde k zániku branné povinnosti,
- vznikne překážka pro zařazení do aktivní zálohy (výkon veřejných funkcí a některých funkcí ve státní správě a samosprávě, popř. jde o příslušníky nebo zaměstnance bezpečnostních sborů),
- zanikne potřeba ozbrojených sil ČR,
- dojde ke ztrátě způsobilosti pro další výkon služby podle závěrů dvou po sobě jdoucích služebních hodnocení,
- dojde k povolání do služebního poměru vojáka z povolání,
- dojde k tomu, že přestane splňovat některou z podmínek, která je stanovena pro zařazení do aktivní zálohy,
- dojde k dosažení důchodového věku podle zákona o důchodovém pojištění, nebo
- dojde k odnětí hodnosti.

Z aktivní zálohy může být vyřazen voják na základě své žádosti, z důvodu hodných zvláštního zřetele, které musí voják doložit (např. smrt, závažné onemocnění nebo úraz osoby (rodiče, manžela, registrovaného partnera, druha, dítěte, sourozence, pěstouna, osvojitele) vyžadující dlouhodobou osobní přítomnost vojáka v aktivní záloze)

Voják v aktivní záloze je z aktivní zálohy před uplynutím doby, na kterou byl do aktivní zálohy zařazen, vždy vyřazen rozhodnutím ředitele příslušného krajského vojenského velitelství.

Voják na vojenském cvičení, voják, který vykonává službu v operačním nasazení nebo který je ve služebním poměru vojáka z povolání vykonává ode dne účinnosti vyhlášení stavu ohrožení státu nebo válečného stavu mimořádnou službu.

mimořádná služba

Voják v záloze vykonává mimořádnou službu ode dne nástupu k vojenskému útvaru na základě povolávacího rozkazu vydaného krajským vojenským velitelstvím nebo na základě mobilizační vyhlášky.

Mimořádná služba končí nejpozději do 3 měsíců po zrušení stavu ohrožení státu nebo válečného stavu. Během této doby se vojáci z jejího výkonu propouštějí buď jednotlivě

nebo hromadně. Před propuštěním z výkonu mimořádné služby je voják povinen podrobit se lékařské prohlídce vojenským lékařem.

mobilizace

Mobilizací ozbrojených sil se rozumí hromadné povolávání vojáků v záloze k výkonu mimořádné služby za válečného stavu. Mobilizace ozbrojených sil může být částečná nebo všeobecná. Částečná mobilizace se může vztahovat na část území ČR nebo na část vojáků v záloze, všeobecná mobilizace se vztahuje vždy na celé území ČR a na všechny vojáky v záloze.

Mobilizaci ozbrojených sil **nařizuje prezident republiky na návrh vlády.** Prezident republiky mobilizaci vyhláší v hromadných sdělovacích prostředcích.

Vyhlášení mobilizace a podrobnosti mobilizace se zveřejňují mobilizační vyhláškou. Mobilizační vyhláška se doručuje občanům a právnickým osobám veřejnou vyhláškou prostřednictvím krajských vojenských velitelství a na úředních deskách územních samosprávných celků.

demobilizace

Demobilizací se rozumí propouštění vojáků z výkonu mimořádné služby. Demobilizaci nařizuje prezident republiky na návrh vlády po ukončení válečného stavu demobilizačním nařízením.

Válečný veterán

16

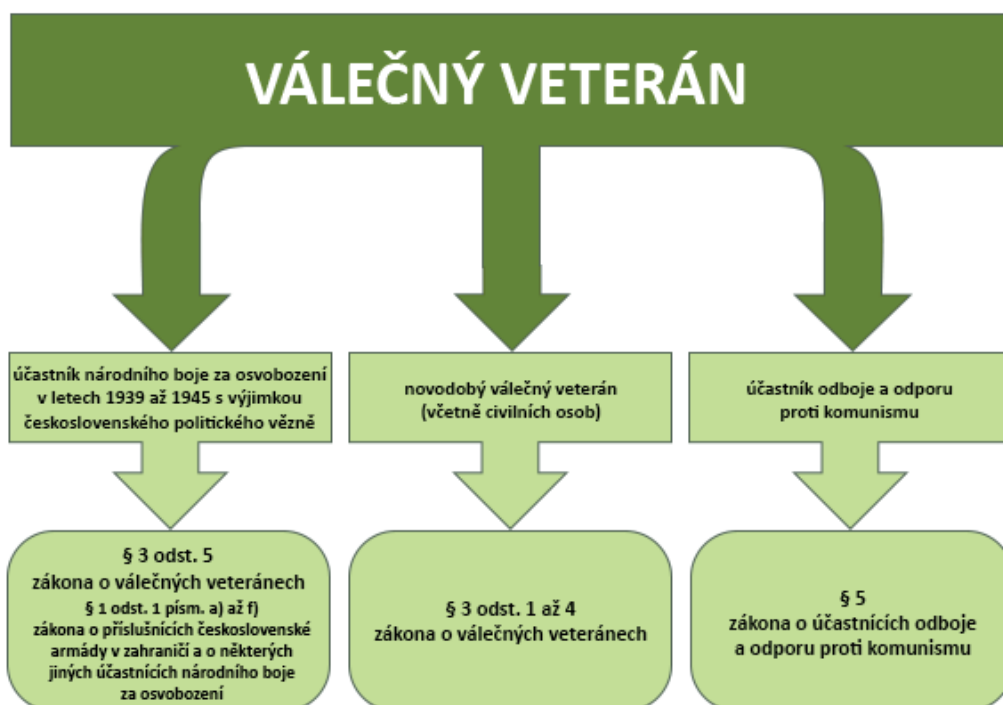
Právní úprava: zákon č. 170/2002 Sb., o válečných veteránech

právní úprava

Pojem válečného veterána a úkoly v oblasti péče o válečné veterány upravuje **zákon č. 170/2002 Sb., o válečných veteránech**.

Válečným veteránem se může stát pouze občan ČR, který splňuje podmínky definované shora zmíněným zákonem.

Rozlišujeme tři skupiny válečných veteránů:

pojem válečný veterán

Status válečného veterána dle zákona o válečných veteránech náleží účastníkům národního boje za osvobození v letech 1939 až 1945, kteří jsou **nositeli osvědčení podle zákona č. 255/1946 Sb., o příslušnících československé armády v zahraničí a o některých jiných účastnících národního boje za osvobození**.

účastník národního boje za osvobození 1939-1945

Jedná se o všechny účastníky odboje z období druhé světové války s výjimkou československých politických vězňů (tj. osob vězněných a internovaných v koncentračních a internačních táborech). Řadíme sem příslušníky československé armády v zahraničí, osoby konající službu ve spojenecké armádě, příslušníky první československé armády na Slovensku, československé partyzány, účastníky domácího či zahraničního hnutí a účastníky povstání v květnu 1945, kteří byli za bojů těžce zraněni či utrpěli těžkou poruchu zdraví.

Do kategorie **novodobých válečných veteránů** řadíme **účastníky zahraničních misí**, kterých se ČR či její právní předchůdci zúčastnili po roce 1989. Jedná se např. o misi v Perském zálivu, v zemích bývalé Jugoslávie, v Iráku, Kosovu či Afghánistánu.

novodobý válečný veterán

Pro vymezení statusu novodobého válečného veterána je rozhodující doba, v níž se konkrétní zahraniční mise uskutečnila, resp. kdy dotyčná osoba začala v zahraniční misi působit, neboť s účinností od 1. června 2014 došlo ke zpřísnění podmínek, které je nutno pro získání tohoto postavení naplnit.

Zákon o válečných veteránech, ve znění účinném do 31. května 2014, stanovil, že válečným veteránem je ten občan, který po roce 1945 konal nepřetržitě po dobu alespoň 30 kalendářních dnů jako příslušník ozbrojených sil nebo policie službu v místě ozbrojeného konfliktu nebo službu v mírových operacích podle rozhodnutí mezinárodní organizace, jíž je ČR členem. Pokud občan v místě výkonu služby utrpěl újmu na zdraví nebo vykonal záslužný čin, není délka výkonu služby rozhodující. Stejně tak i v případě, kdy samotná mise trvala kratší dobu než stanovených 30 dnů.

S účinností od 1. června 2014 však došlo k **rozlišení misí dle míry jejich nebezpečnosti a v té souvislosti ke stanovení odlišného časového úseku výkonu služby nutného pro získání statusu válečného veterána**. Nyní zákon o válečných veteránech definuje, že válečným veteránem je ten občan, který po 8. květnu 1945 jako voják v činné službě, příslušník armády, která byla v rozhodné době považována za armádu spojeneckou, nebo příslušník armády státu, jehož je ČR právním nástupcem, anebo jako příslušník bezpečnostního sboru konal službu:

- 1) nepřetržitě alespoň po dobu 90 kalendářních dnů v zahraniční misi v místě ozbrojeného konfliktu, nebo v místě s výrazně zhoršenou bezpečnostní situací,
- 2) v souhrnu nejméně po dobu 360 kalendářních dnů v jiných zahraničních misích než je uvedeno pod písmenem a), které se uskutečnily na základě rozhodnutí mezinárodní organizace, jíž je ČR členem; nejkratší započitatelná doba podle tohoto ustanovení však činí nejméně 90 dnů nepřetržitě výkonu služby, nebo
- 3) jednotlivě v zahraničních misích po dobu kratší než dobu podle písmene a) nebo b), kdy však celková doba služby po vzájemném sečtení činí alespoň 360 kalendářních dnů; doba výkonu služby v místě ozbrojeného konfliktu nebo v místě s výrazně zhoršenou bezpečnostní situací kratší než doba uvedená pod písmenem a) se v tomto případě do celkové doby služby započítává čtyřnásobně, pokud po tomto přepočtu dosáhne nejméně 90 dnů.

Obdobně jako v předchozí právní úpravě jsou zde zakotveny určité výjimky, kdy není rozhodující, zda je výše zakotvená doba výkonu služby splněna. Jedná se o případy, kdy:

- 1) zahraniční mise v místě ozbrojeného konfliktu, nebo v místě s výrazně zhoršenou bezpečnostní situací (tj. nikoliv jakákoliv mise) byla ukončena v kratší než devadesátidenní lhůtě,
- 2) občan v průběhu zahraniční mise vykonal mimořádně záslužný čin nebo
- 3) občan utrpěl bez vlastního zavinění v průběhu mise újmu na zdraví a mise mu z toho důvodu byla ukončena.

V uvedených případech je ministr obrany oprávněn využít **institutu odstranění tvrdosti zákona** a na základě žádosti občana rozhodnout o tom, že za válečného veterána se považuje i osoba, která jinak podmínky definované v § 3 odst. 1 zákona o válečných veteránech nenaplnuje.

Naproti tomu zákon o válečných veteránech počítá i s případy, kdy **konkrétní osoba definované podmínky beze zbytku naplňuje, ovšem přesto jí status válečného veterána nenáleží**. V těchto případech může Ministerstvo obrany osvědčení válečného veterána zrušit. Jedná se o případy, kdy:

- 1) byla dotyčná osoba pravomocně odsouzena k nepodmíněnému trestu odnětí svobody za trestný čin spáchaný v souvislosti s výkonem služby nebo plněním úkolů (civilní osoba) v některé z misí,
- 2) byla dotyčná osoba pravomocně odsouzena za jakýkoliv trestný čin k trestu ztráty vojenské hodnosti,
- 3) vojákovi zanikl služební poměr odnětím hodnosti podle zákona o vojácích z povolání,
- 4) příslušníku bezpečnostního sboru byl pravomocně uložen kázeňský trest odnětí služební hodnosti podle zákona č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů.

Výkon služby vojáka či příslušníka bezpečnostních sborů zahájený před 1. červnem 2014 se vždy posuzuje dle dřívějšího znění zákona a je tak postačující, pokud dotyčná osoba konala službu v zahraniční misi bez rozlišení po dobu 30 dnů; není přitom rozhodující doba, kdy dotyčná osoba požádala o vydání osvědčení válečného veterána.

S účinností od 1. června 2014 došlo k rozšíření skupiny novodobých válečných veteránů i o skupinu tzv. **osob civilních**. Je tak reflektována skutečnost, že do zahraničních misí již začali být vysíláni též erudovaní odborníci – civilisté. Status válečného veterána tak náleží i tomu státnímu občanu ČR, který jako zaměstnanec ústředního orgánu státní správy, bezpečnostního sboru nebo ozbrojených sil plnil úkoly v místě ozbrojeného konfliktu, anebo v místě s výrazně zhoršenou bezpečnostní situací nebo v jiné zahraniční misi, a to po dobu stanovenou výše pod písm. a), b) nebo c). V tomto směru však může být hodnocena pouze doba plnění úkolů mimo území ČR ode dne 1. června 2014, předchozí období nelze vůbec zohledňovat.

civilní osoba

S účinností od 17. listopadu 2011 náleží postavení válečného veterána i tomu **účastníku odboje a odporu proti komunismu** dle zákona č. 262/2011 Sb., o účastnících odboje a odporu proti komunismu, který je státním občanem ČR a uskutečňoval odboj a odpor proti komunismu některou z forem definovaných v § 3 odst. 1 zmíněného zákona. Touto formou odboje a odporu se rozumí ozbrojený, nebo jiný srovnatelný boj vedený proti komunistickému režimu v Československu, provádění sabotáží, spolupráce se zahraniční zpravodajskou službou demokratického státu, převaděčství nebo překračování státních hranic za účelem účasti v odboji a odporu proti komunismu (agenti-chodci). Za formu odboje a odporu proti komunismu se rovněž považují s tím srovnatelné jiné statečné činy nebo statečné veřejné postoje na podporu ozbrojených akcí směřovaných proti komunistickému režimu v Československu.

*účastník odboje a odporu
proti komunismu*

Osvědčení válečného veterána

Status válečného veterána sice vzniká při splnění zákonem definovaných podmínek přímo ze zákona, avšak k jeho prokázání je nutné získat osvědčení, které vydává Ministerstvo obrany na základě písemné žádosti oprávněné osoby.

Ve sporných případech vydává Ministerstvo zahraničních věcí na žádost Ministerstva obrany stanovisko, ve kterém definuje, zda se jedná o misi předpokládanou zákonem, jaké bylo místo a doba jejího trvání, popř. zda armáda, ve které osoba v rozhodné době konala službu, byla či je armádou spojeneckou či nikoliv.

O podané žádosti je vedeno správní řízení. Pokud Ministerstvo obrany zjistí (ať již náhledem do své databáze či provedeným šetřením), že podmínky uvedené v ustanovení § 3 zákona o válečných ve-

*osvědčení válečného
veterána*

teránech jsou splněny, vydá, bez dalšího, předmětné osvědčení. Pokud však zjistí, že podmínky naplněny nejsou, vydá o této skutečnosti meritorní rozhodnutí, jímž podanou žádost zamítne.

úkoly ministerstva

Úkoly Ministerstva obrany

Ministerstvo obrany dle § 8 zákona o válečných veteránech plní tyto úkoly:

- vydává oprávněným osobám osvědčení válečného veterána a vede evidenci vydaných osvědčení,
- umožňuje spolkům, které sdružují převážně válečné veterány, bezplatné využívání objektů, s nimiž hospodaří ministerstvo a právnické osoby jím zřízené, k provozování schůzové činnosti nebo pořádání kulturních a společenských akcí,
- zabezpečuje oslavy Dne válečných veteránů a může zabezpečovat slavnostní a pietní akce s účastí válečných veteránů, zejména u příležitosti státních svátků a významných výročí účasti ozbrojených sil v ozbrojených konfliktech a mírových operacích,
- zřizuje a spravuje domovy péče o válečné veterány,
- rozhoduje o přijetí válečného veterána a jeho manžela, druha nebo partnera a tzv. třetí osoby do domova péče o válečné veterány a rozhoduje o přerušeni nebo ukončení jejich pobytu v domově.

benefity pro válečné veterány

Benefity

Ministerstvo obrany může válečným veteránům poskytovat určité benefity – výhody. Zákon o válečných veteránech v té souvislosti stanovuje, že Ministerstvo obrany může druhoválečnému veteránovi poskytovat **příspěvek na stravování a zabezpečovat závodní stravování ve vlastních stravovacích zařízeních**. Stejně tak může činit ve vztahu ke všem ostatním válečným veteránům, kteří jsou poživateli dávek důchodového pojištění, jež vyplácí orgán sociálního zabezpečení Ministerstva obrany.

Vedle toho může Ministerstvo obrany válečnému veteránovi, který je vojákem nebo zaměstnancem ministerstva, poskytovat v případě potřeby **pomoc při začleňování do občanského života, psychologickou péči a umožňuje mu pobyt ve vojenském ubytovacím zařízení** na dobu nutnou k překonání jeho tíživé sociální situace, nejdéle však na dobu jednoho roku.

Dále může Ministerstvo obrany válečnému veteránovi a jeho manželovi, druhovi nebo partnerovi v případě potřeby a v závislosti na jejich zdravotním stavu poskytnout **finanční podporu na lázeňskou léčebně rehabilitační péči nebo rekreační pobyt**. Finanční podporu na lázeňskou léčebně rehabilitační péči nelze poskytnout těm válečným veteránům, kteří mají možnost získat obdobnou podporu ze svého pracovního nebo služebního poměru.

Ministerstvo obrany zřizuje a spravuje **domovy péče o válečné veterány**. Jsou zřízeny domovy v Karlových Varech a při Ústřední vojenské nemocnici-Vojenské fakultní nemocnici v Praze. V těchto domovech je poskytováno zejména bydlení, strava, zaopatření a služby s pobytem spojené a v případě potřeby osobní vybavení. Péče se poskytuje formou trvalého nebo dočasného pobytu. Do domova lze přijmout válečného veterána, který vzhledem ke svému zdravotnímu stavu a sociálním poměrům potřebuje péči v domově. Zdravotní postižení vylučující přijetí do domova stanoví ministerstvo vyhláškou. V případech hodných zvláštního zřetele, zejména ze zdravotních důvodů, může ministerstvo do domova přijmout válečného veterána s manželem, druhem nebo partnerem. Válečný veterán (popř. jeho manžel, druh či partner) se podílí na úhradě nákladů na bydlení, stravu a služby. Ze strany Ministerstva obrany je tento pobyt částečně dotován.

domovy péče o válečné veterány

Na žádný z uvedených benefitů nevzniká právní nárok. Oproti tomu např. druhováleční veteráni mají jakožto účastníci odboje dle zákona o sociálních službách nárok na pečovatelskou službu, s výjimkou nákladů na stravu, zcela bez úhrady.

Válečný veterán, kterému zanikla branná povinnost, může být jmenován dle zákona o válečných veteránech do vyšší vojenské hodnosti, a to i posmrtně.

*jmenování do vyšší
vojenské hodnosti*

Vojenský materiál

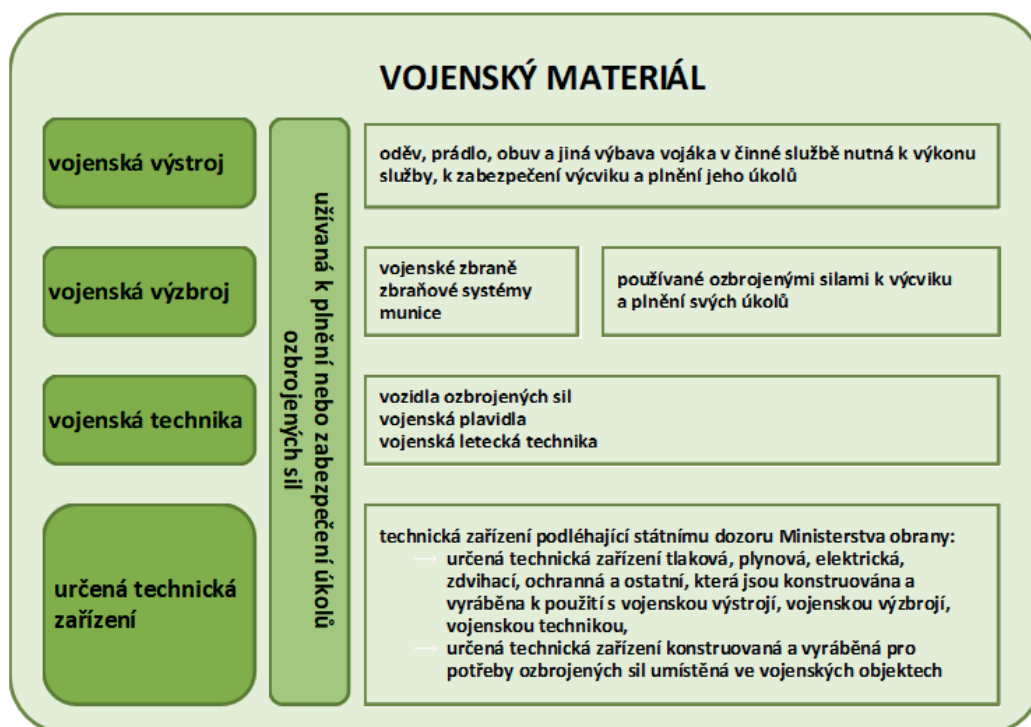
17

Právní úprava: zákon č. 219/1999 Sb., ozbrojených silách ČR, vyhláška č. 387/2010 Sb., o zobrazení vojenského znaku a národního rozlišovacího znaku, způsobu označování vojenského materiálu vojenským znakem a mezinárodně platným rozeznávacím znakem, zobrazení vojenského stejnokroje a vojenských odznaků a jejich nošení a označování vojenské techniky národním rozlišovacím znakem nebo státním symbolem anebo znakem Hradní stráže (o vojenských znacích a stejnokrojích).

právní úprava

Ozbrojené síly jsou k zabezpečení stanovených úkolů vybaveny vojenským materiálem včetně potřebné vojenské techniky. **Ozbrojené síly jsou tedy oprávněny užívat vojenský materiál k plnění svých úkolů.**

pojem vojenský materiál

Vojenský materiál (vojenská výzbroj, vojenská výstroj a vojenská technika) se označuje od roku 1948 vojenskou značkou, kterou tvoří dva zkrřížené meče, jejichž rukojeti jsou dole, přičemž meč z pravé strany je pod mečem z levé strany. Rukojeti i čepele obou mečů jsou hladké bez vroubkování a rukojeti jsou kulovitě zakončeny.

označení vojenského materiálu

Zobrazení znaku, jeho popis a způsob označování vojenského materiálu pochází z roku 1948, a to oznámením ministra národní obrany UL11/48 o označování materiálu vojenské správy vlastnickým znakem

(uveřejněno v č. 247/1948 Úředního listu II). Tato úprava se převzala zákonem o ozbrojených silách ČR a je zakotvena též ve vyhlášce o vojenských znacích a stejnokrojích.

Způsob označení vojenského materiálu vojenským znakem se provádí, v závislosti na druhu materiálu a jeho použití v ozbrojených silách, ražením, tiskem barvou, vypalováním, leptáním, vulkanizováním nebo nalepením evidenčního štítku s předtištěným vojenským znakem. Vojenský materiál se označuje tak, aby následným používáním nedošlo k odstranění vojenského znaku.

*užívání vojenského
materiálu jinými subjekty*

Organizační složky státu zřízené ministerstvem a právnické osoby, k nimž plní ministerstvo funkci zakladatele nebo zřizovatele, mohou v rozsahu jejich předmětu podnikání nebo hlavního předmětu činnosti užívat vojenský materiál, s výjimkou vojenské výzbroje. K jiným účelům mohou vojenský materiál, s výjimkou výzbroje, užívat jen se souhlasem vlády.

*mezinárodně platné
rozeznávací znaky*

Ozbrojené síly jsou oprávněny užívat na vojenském materiálu určeném k humanitárním účelům mezinárodně platné rozeznávací znaky pro vojenskou zdravotnickou službu, vojenský duchovní personál a civilní obranu. Mezinárodním rozeznávacím znakem vojenské zdravotnické služby a vojenského duchovního personálu je červený kříž na bílém poli (v muslimských zemích se používá též červený půlměsíc a v zemích, které nepoužívají ani červený kříž a ani červený půlměsíc, se používá červený krystal). Mezinárodním rozeznávacím znakem civilní ochrany je rovnostranný modrý trojúhelník na oranžovém pozadí.

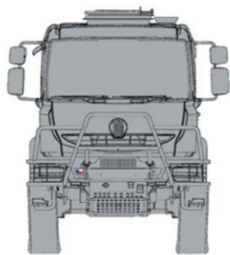

národní rozlišovací znak

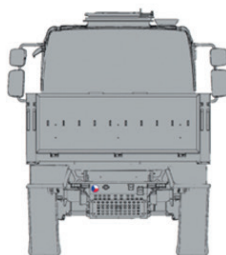

Armáda ČR je oprávněna užívat na vojenské technice národní rozlišovací znak ČR nebo státní symboly. Národní rozlišovací znak je kruhového tvaru, rozdělený na tři stejnoměrné klíny bílé, červené a modré barvy. Jednotlivé barvy národního rozlišovacího znaku jsou odvozeny od barev státní vlajky.

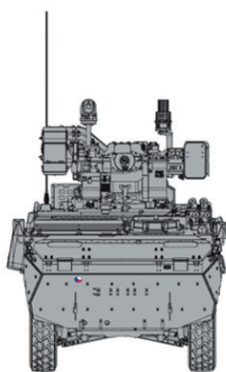
Vyobrazení umístění národního rozlišovacího znaku a znaku útvaru na vozidlech ozbrojených sil:

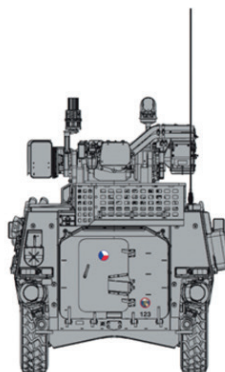
Čelní pohled

Zadní pohled

Čelní pohled

Zadní pohled

Hradní stráž je oprávněna užívat na vojenské technice národní rozlišovací znak nebo znak Hradní stráže. Znak Hradní stráže tvoří tři sdužené gotické štíty v konfiguraci dva nad třetím. V prvním štítě je historický znak Čech, stříbrný dvouocasý lev ve skoku se zlatou zbrojí a zlatou korunou na červeném poli. Ve druhém štítě se nachází znak Moravy, orlice stříbro-červeně šachovaná se zlatou zbrojí a korunou na modrém poli. Ve třetím štítě je znak Slezska, černá orlice se stříbrným perisoniem s křížkem uprostřed a ukončením trojlístky, se zlatou korunou a červenou zbrojí na zlatém

podkladu. Štíty jsou zlatě lemovány a konturovány tak, že druhý překrývá první a oba překrývají třetí. V bodech překrytí lemů na vnějším okraji znaku vyrůstají zpod štítů tři lipové lístky, z nichž prostřední je vždy větší než dva krajní.

Na vojenské technice mohou být další znaky a nápisy, například věžová čísla, znaky vojenských útvarů nebo vojenských zařízení, které nesmějí být větší než národní rozlišovací znak.

znak Hradní stráže

Vzdušné síly na svých letounech užívají nápis v anglickém jazyce CZECH AIR FORCE, který stanoví jejich příslušnost k leteckým silám armády. Vojenské dopravní letouny, které jsou určeny pro přepravu ústavních činitelů, jsou zbarveny ve dvou odstínech stříbrné (šedé) barvy, na každém boku oddělených státní vlajkou stylizovanou do pruhu jdoucím od předních dveří na zád, kde se spojují. Na svislé ocasní ploše je umístěn stylizovaný symbol českého lva ze státního znaku České republiky.

Umístění národního rozlišovacího znaku na vrtulnících:

Umístění národního rozlišovacího znaku na vojenském dopravním letadle určeném pro přepravu ústavních činitelů:

Vojenský stejnokroj

Podle ustanovení § 2 odst. 7 zákona o ozbrojených silách ČR se pod pojmem vojenský stejnokroj rozumějí stanovené součástky vojenské výstroje určené pro jednotné vystrojení ozbrojených sil, které jsou charakterizovány barvou, stříhem, odznaky, rukávovými znaky.

Vojenský stejnokroj a vojenské odznaky nosí jen vojáci v činné službě. Při slavnostních příležitostech mohou nosit vojenský stejnokroj vojáci v záloze a také osoby, kterým bylo nošení vojenského stejnokroje povoleno služebním orgánem. V rozsahu stanoveném služebním

vojenský stejnokroj

orgánem mohou vojenský stejnokroj nebo jeho součásti nosit také žáci a studenti vojenských škol.

Vojenská vozidla

Technickou způsobilost vojenských vozidel schvaluje Vojenská policie.

registr vozidel

Evidenci vozidel ozbrojených sil vede Vojenská policie v **registru vozidel**

- přiděluje jim vojenskou poznávací značku,
- vydává osvědčení o technickém průkazu vozidla ozbrojených sil,
- vojenským vozidlům vydává technický průkaz vojenského vozidla.

Registr vozidel není veřejně přístupný.

Vojenská plavidla

Technickou způsobilost vojenských plavidel schvaluje Ministerstvo obrany, pokud ji již neschválil civilní subjekt podle zákona o vnitrozemské plavbě (Plavební úřad podle § 10 zákona č. 114/1995 Sb.)

vojenský plavební rejstřík

Ministerstvo obrany eviduje vojenská plavidla ve **vojenském plavebním rejstříku** a současně

- vydává osvědčení vojenského plavidla a
- přiděluje vojenské poznávací znaky.

Technické prohlídky a zkoušky určených technických zařízení na vojenských plavidlech se provádí ve vojenských zařízeních určených ministerstvem.

Vojenský plavební rejstřík není veřejně přístupný.

Vojenská letadla

vojenský letecký rejstřík

Ministerstvo vede **vojenský letecký rejstřík ČR**, ve kterém jsou evidována vojenská letadla.

Vojenský letecký rejstřík není veřejně přístupný a zapisují se do něj

- letadla ozbrojených sil,
- letadla právnických osob zabezpečujících úkoly pro zajišťování obrany státu nebo právnických osob zabývajících se vývojem, výrobou, zkouškami, instalací, údržbou, opravami, modifikacemi anebo konstrukčními změnami letadel určených k plnění úkolů při zajišťování obrany státu,
- letadla právnických osob zabezpečujících úkoly zkušebních a předváděcích letů.

Zápisem do vojenského leteckého rejstříku se letadlo stává vojenským letadlem a získává státní příslušnost České republiky.

Vojenská letadla zapsaná do vojenského leteckého rejstříku se označují národním rozlišovacím znakem nebo státní vlajkou, poznávací značkou a označením provozovatele. Grafický návrh označení vojenského letadla schvaluje ministerstvo.

Ministerstvo obrany

- schvaluje typ vojenské letecké techniky,
- může uznat typ vojenské letecké techniky schválený jiným státem nebo Úřadem pro civilní letectví,
- kontroluje letovou způsobilost nebo provozní způsobilost vojenských letadel evidovaných ve vojenském leteckém rejstříku,
- provádí a ověřuje
 - způsobilost výrobku vojenské letecké techniky k létání (tzv. letovou způsobilost),

- způsobilost vojenské letadlové části nebo zařízení k létání (tzv. uvolnění do provozu),
- o provozní způsobilost vojenského leteckého pozemního zařízení k zajištění letového provozu (tzv. provozní způsobilost).

Podmínkou schválení letové způsobilosti, provozní způsobilosti nebo uvolnění do provozu je

- shoda vojenské letecké techniky se schváleným typem a
- posouzení a ověření jeho letové způsobilosti, provozní způsobilosti nebo uvolnění do provozu.

Posuzováním a ověřováním letové způsobilosti, provozní způsobilosti nebo posuzováním uvolnění do provozu může Ministerstvo obrany pověřit právnickou nebo fyzickou osobu.

Schvalování technické způsobilosti vojenských zbraní a munice a jejich evidence

Technickou způsobilost vojenských zbraní a munice, které byly konstruovány, vyrobeny nebo upraveny pro plnění úkolů ozbrojených sil ČR, schvaluje Ministerstvo obrany.

*technická způsobilost
vojenských zbraní
a munice*

Technické prohlídky a zkoušky vojenských zbraní a munice, které jsou používány ozbrojenými silami ČR k plnění jejich úkolů, se provádějí ve vojenských zařízeních určených Ministerstvem obrany.

Ministerstvo eviduje vojenské zbraně a munici, které jsou používány ozbrojenými silami k plnění jejich úkolů, ve **vojenském centrálním registru zbraní a munice**. Vojenský centrální registr zbraní a munice není veřejně přístupný.

*vojenský centrální registr
zbraní a munice*

Obranná standardizace

18

Právní úprava: zákon č. 309/2000 Sb., o obranné standardizaci, katalogizaci a státním ověřování jakosti výrobků a služeb určených k zajištění obrany státu a o změně živnostenského zákona

právní úprava

Základním právním předpisem, který řeší oblast obranné standardizace, je zákon č. 309/2000 Sb., o obranné standardizaci, katalogizaci a státním ověřování jakosti výrobků a služeb určených k zajištění obrany státu a o změně živnostenského zákona, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon č. 309/2000 Sb.“).

Kromě toho oblast obranné standardizace řeší i usnesení vlády č. 1194/2000 k Pravidlům připomínkového řízení k návrhu na přistoupení ke standardizační dohodě NATO a způsobu vypořádání připomínek.

Zákon č. 309/2000 Sb. v obecných ustanoveních definuje základní používané pojmy, jako je obranná standardizace, standardizační dohoda NATO a její účel a popisuje proces přistupování k této dohodě.

Dále tento zákon

- vymezuje působnost (veřejné úkoly) Úřadu pro obrannou standardizaci, katalogizaci a státní ověřování jakosti při obranné standardizaci,
- vymezuje pojem český obranný standard a
- určuje závazná pravidla pro jeho tvorbu a správu českého obranného standardu.

OBRANNÁ STANDARDIZACE

přistupování ČR ke standardizačním dohodám NATO

tvorba českého obranného standardu

způsob provádění českého obranného standardu

pojem obranná standardizace

Pojem **obránná standardizace** se obecně chápe jako **sjednocování operačních postupů, systému velení a řízení a zabezpečování slučitelnosti a zaměnitelnosti výzbrojně-technického potenciálu našich ozbrojených sil se silami armád NATO.**

Cílem obranné standardizace je poskytovat nástroje pro obranné plánování k zajištění operační pohotovosti a zlepšení účinnosti využití všech vyčleněných zdrojů v souladu s obrannou politikou ČR.

Pro účely zákona se chápe pojem obranná standardizace v užším pojetí. Vychází se přitom z hlavních úkolů obranné standardizace, za které se považuje zabezpečení postupu přistupování ČR ke standardizačním dohodám NATO, tvorba českého obranného standardu a způsob jejich provádění.

standardizační dohoda

Standardizační dohoda je dokument připravený odbornými orgány členských států NATO pro jednotlivé oblasti činností zajišťujících obranu. Standardizační dohoda se vyhledává, přistoupí-li k ní dostatečný počet členských států.

Standardizační dohody řeší požadavky

- na velení a řízení,
- na výzbroj, munici, další vojenskou techniku a jiný materiál,
- na logistiku
- na administrativu

ozbrojených sil členských států NATO.

V současné době existuje přes 1200 standardizačních dohod. Kromě toho se ročně vydávají nové standardizační dohody. Dále se vydává řada doplňků, oprav a revizí současných standardizačních dohod podle schváleného Standardizačního programu NATO.

*přistoupení ke
standardizační dohodě*

Přistoupení ke standardizační dohodě představuje určitý mechanismus, na kterém se dohodly členské státy. Jeho základem je ochota členského státu převzít závazky, které ze standardizačních dohod vyplývají, a promítnout je do vnitrostátního právního řádu. Přistoupení se uskutečňuje **formou prohlášení o přistoupení ke standardizační dohodě**. Přistoupení ke standardizační dohodě je formální akt, na základě kterého se členský stát rozhodne, zda přistoupí ke standardizační dohodě jako celku nebo s výhradami, které má možnost zformulovat. Dále může přistoupit ke standardizační dohodě jejím promítnutím do vnitrostátního právního řádu, nebo ji může odmítnout. V každém případě musí členský stát vyjádřit své stanovisko ke každé standardizační dohodě.

Přistoupení ke standardizačním dohodám, které členské státy NATO přijaly před přijetím ČR do NATO, představuje dlouhodobý proces s vymezením priorit.

Standardizační dohoda tedy umožňuje zavedení stejné nebo podobné výzbroje, munice a jiného materiálu a stejných nebo podobných způsobů činnosti v oblasti operační, logistické a administrativní.

Ředitel Úřadu pro obrannou standardizaci, katalogizaci a státní ověřování jakosti podepisuje za ČR prohlášení o přistoupení ke standardizační dohodě, přičemž Úřad pro obrannou standardizaci, katalogizaci a státní ověřování jakosti

- oznamuje příslušným orgánům NATO přistoupení ČR ke standardizační dohodě,
- eviduje, uchovává a zpřístupňuje standardizační dohody a oznamuje přistoupení ČR ke standardizační dohodě ve Věstníku Úřadu pro technickou normalizaci, metrologii a státní zkušebnictví; toto oznámení obsahuje název, číslo, stručnou charakteristiku standardizační dohody a podmínky jejího zpřístupnění,
- zajišťuje tvorbu, schvalování, vydávání a evidenci standardů.

český obranný standard

Český obranný standard

Český obranný standard stanovuje požadavky na výrobky a služby nebo na postupy při činnostech v oblasti operační, logistické a administrativní, které slouží k zajištění obrany státu.

Český obranný standard stanovuje požadavky:

- na výrobky, které se týkají např. užitečných vlastností, bezpečnosti, úpravy názvosloví a značek, zkoušení, balení, označování a zneškodnění výrobku,
- na služby, které se týkají např. zabezpečení logistiky pro jednotlivé součásti ozbrojených sil,

- na postupy, které se týkají rozpracování činností a opatření, např. k ujednocení terminologie.

Český obranný standard se označuje zkratkou ČOS.

Přijetí českého obranného standardu oznamuje Úřad pro obrannou standardizaci, katalogizaci a státní ověřování jakosti ve Věstníku. Oznámení obsahuje název, číslo a stručnou charakteristiku standardu a podmínky jeho zpřístupnění. Český obranný standard vydává a rozesílá tento úřad nebo právnická osoba zřízená ministerstvem. Vyplývá-li to ze standardizační dohody, k níž ČR přistoupila, musí být příslušný český obranný standard uplatněn v jí uzavírané smlouvě.

tvorba českého obranného standardu

Český obranný standard se vytváří

- přijetím požadavků standardizační dohody, nebo
- na základě návrhovatelky, kterým může být ministerstvo nebo jiný správní úřad.

Český obranný standard se tedy tvoří dvěma způsoby:

- převzetím požadavků standardizačních dohod se rozumí zapracování do českého obranného standardu těch požadavků standardizační dohody, které doposud nejsou promítnuty ve vnitrostátním právním řádu, českých technických normách (ČSN), harmonizovaných českých technických normách (ČSN – EN, ČSN – ISO, apod.). Nejsou-li požadavky standardizační dohody dosud obsaženy ve vnitrostátním právním řádu nebo ČSN, je do českého obranného standardu převzata standardizační dohoda jako celek,
- mimo rámec požadavků standardizačních dohod se bude český obranný standard tvořit na základě konkrétního požadavku navrhovatele.

Návrh na tvorbu českého obranného standardu zasílá navrhovatel Úřadu pro obrannou standardizaci, katalogizaci a státní ověřování jakosti.

návrh na tvorbu českého obranného standardu

Návrh obsahuje

- název žadatele,
- předmět a obsah navrhovaného standardu,
- zdůvodnění potřeby jeho vytvoření,
- časový harmonogram pro jeho zpracování a
- termín nabytí jeho účinnosti.

Úřad pro obrannou standardizaci, katalogizaci a státní ověřování jakosti rozhodne o návrhu na tvorbu českého obranného standardu a své rozhodnutí zašle navrhovateli. Po přijetí návrhu na tvorbu českého obranného standardu Úřad pro obrannou standardizaci, katalogizaci a státní ověřování jakosti určí zpracovatele návrhu českého obranného standardu. Zpracovatelem může být Ministerstvo obrany, právnická osoba jím zřízená nebo navrhovatel.

Zpracovatel musí při zpracování českého obranného standardu zajistit

- využívání dosaženého stupně rozvoje vědy a techniky,

- jednotnost a vzájemný soulad standardů a jejich soulad s právními předpisy,
- režim ochrany utajovaných informací podle zvláštního právního předpisu.

Věstník Úřadu

Zpracování návrhu českého obranného standardu oznamuje Úřad pro obrannou standardizaci, katalogizaci a státní ověřování jakosti ve **Věstníku**. Toto oznámení obsahuje název návrhu českého obranného standardu, jeho obsahovou charakteristiku, název zpracovatele a lhůtu pro přihlášení zájemců o posouzení návrhu standardu (posuzovatel) u zpracovatele; tato lhůta činí nejméně 30 dnů ode dne uveřejnění tohoto oznámení. Oznámení obsahuje dále podmínky zpřístupnění návrhu standardu posuzovateli.

Návrh českého obranného standardu zasílá zpracovatel ke stanovisku ministerstvům a jiným správním úřadům, jejichž působnosti se věcně dotýká, a navrhovateli. Ministerstva, jiné správní úřady a navrhovatel jsou povinni zaslat svá stanoviska zpracovateli do 30 dnů od doručení návrhu standardu. V případě, že ministerstvo nebo jiný správní úřad nezašle stanovisko ve stanovené lhůtě, má se za to, že s návrhem standardu souhlasí.

Zpracovatel projedná návrh českého obranného standardu s posuzovatelem, který se ve stanovené lhůtě přihlásil u zpracovatele a zaslal k návrhu českého obranného standardu stanovisko ve lhůtě 30 dnů od jeho zpřístupnění.

Jsou-li stanoviska k návrhu českého obranného standardu souhlasná, zašle jej zpracovatel Úřadu pro obrannou standardizaci, katalogizaci a státní ověřování jakosti ke schválení a vydání.

Jsou-li k návrhu českého obranného standardu uplatněny připomínky, projedná je zpracovatel s tím, kdo je uplatnil. Nedojde-li při projednání připomínek ke shodě, rozhodne na návrh zpracovatele Úřad pro obrannou standardizaci, katalogizaci a státní ověřování jakosti.

Odpovídá-li návrh českého obranného standardu obsahovým požadavkům na jeho tvorbu, ředitel Úřadu pro obrannou standardizaci, katalogizaci a státní ověřování jakosti český obranný standard schválí; v opačném případě návrh českého obranného standardu vrátí zpracovateli k dopracování.

Náklady na zpracování standardu hradí navrhovatel.

Katalogizace

19

Právní úprava: zákon č. 309/2000 Sb., o obranné standardizaci, katalogizaci a státním ověřování jakosti výrobků a služeb určených k zajištění obrany státu a o změně živnostenského zákona

právní úprava

V činnosti moderních ozbrojených sil sehrává v současnosti důležitou úlohu nové pojetí zabezpečování vojsk potřebným materiálem a službami, tj. moderní a efektivní logistika. Lapidárně řečeno to znamená mít správnou položku materiálu na správném místě ve správný čas a s nejnižšími náklady. Naplnění tohoto pravidla předpokládá existenci databáze o veškerém materiálu ozbrojených sil, vytvořené na základě jednotných zásad a předpisů a zahrnující veškeré potřebné informace.

V NATO je zaveden **Kodifikační systém NATO** (*NATO Codification System, NCS*) jako základní nástroj vytvářející předpoklady pro efektivní fungování armádní logistiky. NCS je založen na obecně závazných směrnících a postupech, současně však umožňuje zohledňovat národní specifika.

Kodifikační systém NATO

Členství ČR v NATO proto vyžaduje postupné sladění systému logistického zabezpečení. Jedním ze základních prvků pro jeho slučitelnost je zavedení Jednotného systému katalogizace v podmínkách ČR, který je založen na principech Kodifikačního systému NATO.

Legislativní rámec pro využívání Kodifikačního systému NATO byl vytvořen v roce 2000 schválením zákona č. 309/2000 Sb.

Hlava III tohoto zákona vymezuje systém katalogizace výrobků a rozsah jeho užívání, stanovuje zásady pro provádění katalogizace výrobků a práva a povinnosti zainteresovaných subjektů.

Pojmy

Katalogizace	pořízení a aktualizace katalogizačních dat o výrobku, výrobci a dodavateli
Katalogizační data	údaje nezbytné pro přidělení katalogizačního čísla výrobku, katalogizačního kódu výrobce a katalogizačního kódu dodavatele Úřadem pro obrannou standardizaci, katalogizaci a státní ověřování jakosti
Jednotný systém katalogizace	soubor vzájemně provázaných standardů, metod a prostředků vycházejících z Kodifikačního systému NATO, které slouží ke zpracování katalogizačních dat
Katalogizační číslo výrobku	třináctimístný numerický kód přidělený výrobku

pojem katalogizace

Katalogizační kód dodavatele a katalogizační kód výrobce	pětimístný alfanumerický kód, který slouží k jejich určení
---	---

*působnost Úřadu při
katalogizaci*

Působnost Úřadu pro obrannou standardizaci, katalogizaci a státní ověřování jakosti při katalogizaci

Úřad pro obrannou standardizaci, katalogizaci a státní ověřování jakosti provádí katalogizaci výrobků. Při této činnosti

- plní úlohu národního kodifikačního úřadu vyplývající ze zásad Kodifikačního systému NATO,
- stanoví po projednání s ministerstvy, jinými správními úřady a kraji (dále jen „uživatel“) podmínky pro užívání systému katalogizace, a to na základě jejich žádosti o užívání systému katalogizace,
- kontroluje úplnost návrhu katalogizačních dat o výrobku před přidělením katalogizačního čísla výrobku a před zařazením výrobku do systému katalogizace. Na základě této kontroly
 - přidělí katalogizační číslo výrobku, katalogizační kód výrobce a katalogizační kód dodavatele a zařadí výrobek do systému katalogizace, pokud je návrh katalogizačních dat o výrobku úplný,
 - přeruší řízení o zařazení výrobku do systému katalogizace, zjistí-li v návrhu katalogizačních dat o výrobku nedostatky, a vrátí jej uživateli k jejich odstranění,
 - rozhodnutím návrh zamítne, není-li výrobek určen k zajištění obrany státu; proti tomuto rozhodnutí nelze podat opravný prostředek.

katalogizační doložka

Podmínkou pro podání žádosti o katalogizaci výrobků je **uplatnění katalogizační doložky na výrobek dosud nekatalogizovaný uživatelem ve smlouvě s dodavatelem**. Katalogizační doložka obsahuje povinnost dodavatele zpřístupnit uživateli dokumentaci o výrobku.

Úřad pro obrannou standardizaci, katalogizaci a státní ověřování jakosti

- na základě změn v dokumentaci k výrobku, předložených uživatelem, změní katalogizační data o výrobku,
- vyřadí katalogizovaný výrobek ze systému katalogizace, nemá-li výrobek uživatele,
- v rámci spolupráce poskytuje katalogizační data katalogizovaných výrobků a přehled jejich dodavatelů a výrobců příslušným orgánům NATO, obdobným úřadům nebo orgánům členských států NATO a obdobným úřadům nebo orgánům jiných států, které užívají kodifikační systém NATO,
- na žádost uživatele vyžaduje u příslušných orgánů NATO, obdobných úřadů nebo orgánů členských států NATO a obdobných úřadů nebo orgánů jiných států, které užívají kodifikační systém NATO, katalogizaci výrobku vyrobeného v jejich státě,
- poskytuje uživateli na jeho žádost přehled výrobků zařazených do systému katalogizace, přehled uživatelů, dodavatelů, výrobců a agentur, kterým bylo vydáno nebo odejmuto osvědčení o způsobilosti nebo pozastavena účinnost tohoto osvědčení.

*práva a povinnosti
uživatele*

Práva a povinnosti uživatele

Uživatel je povinen předat návrh katalogizačních dat o výrobku Úřadu pro obrannou standardizaci, katalogizaci a státní ověřování jakosti s uvedením agentury, která jej zpracovala.

Při dodávce již katalogizovaného výrobku je uživatel povinen bezodkladně informovat

Úřad pro obrannou standardizaci, katalogizaci a státní ověřování jakosti o provedených změnách v dokumentaci výrobku.

Uživatel je povinen bezodkladně oznámit Úřadu pro obrannou standardizaci, katalogizaci a státní ověřování jakosti, že přestal užívat katalogizovaný výrobek, a předkládat jednou ročně, nejpozději však do 31. ledna následujícího roku, přehled katalogizačních čísel užívaných výrobků. Nesplněním této povinnosti zaniká uživateli právo užívat systém katalogizace.

Uživatel je oprávněn užívat katalogizační data o výrobku, o jehož katalogizaci požádal a který byl Úřadem pro obrannou standardizaci, katalogizaci a státní ověřování jakosti zařazen do systému katalogizace.

Práva a povinnosti dodavatele

*práva a povinnosti
dodavatele*

Dodavatel, na základě katalogizační doložky uplatněné uživatelem, je povinen

- uplatnit katalogizační doložku u subdodavatelů na výrobek, který má být předmětem katalogizace,
- zpřístupnit uživateli dokumentaci o výrobku podle § 10 odst. 2,
- informovat bezodkladně uživatele při dodávce již katalogizovaného výrobku o provedených změnách v dokumentaci o výrobku.

Dodavatel je povinen bezodkladně informovat Úřad pro obrannou standardizaci, katalogizaci a státní ověřování jakosti o tom, že uživatel vůči němu uplatnil katalogizační doložku.

Dodavatel je oprávněn užívat katalogizační data o svém výrobku, který byl Úřadem pro obrannou standardizaci, katalogizaci a státní ověřování jakosti zařazen do systému katalogizace.

Státní ověřování jakosti

20

Právní úprava: zákon č. 309/2000 Sb., o obranné standardizaci, katalogizaci a státním ověřování jakosti výrobků a služeb určených k zajištění obrany státu a o změně živnostenského zákona,
zákon č. 500/2004 Sb., správní řád.

právní úprava

Produkty (tj. výrobky a služby) určené k zajištění obrany státu jsou svým charakterem, použitím a náklady na životní cyklus natolik specifické, že je nutné před jejich dodáním ověřit, zda splňují stanovené požadavky na kvalitu. Tyto produkty se vyznačují vysokou mírou konstrukční a technologické náročnosti, z čehož vyplývají určitá rizika vztahující se k produktu a jeho výrobcí. Mnohdy nestačí pouze posoudit finální produkt, ale je nutné průběžné monitorování podmínek, za kterých je výroba realizována. Ve vybraných případech se rovněž posuzuje systém managementu kvality dodavatele.

KVALITA

kvalita

stupeň splnění požadavků
(potřeb nebo očekávání, které jsou stanoveny, obecně se předpokládají nebo jsou závazné)
souborem trvalých charakteristických vlastností produktu

Zákon č. 309/2000 Sb. byl schválen v době, kdy byl všeobecně používán pojem jakost. Proto je s pojmem jakost spojeno vše, co přímo souvisí se zákonem č. 309/2000 Sb.:

- název Úřadu pro obrannou standardizaci, katalogizaci a státní ověřování jakosti,
- pojem státní ověřování jakosti,
- pojem odborný dozor nad jakostí,
- pojem auditu systému jakosti,
- pojem osvědčení o jakosti a kompletnosti,
- pojem osvědčení o shodě systému jakosti s požadavky odběratele,
- pojem výjimka z požadavků na jakost.

OVĚŘOVÁNÍ

ověřování

proces, kterým se prostřednictvím poskytnutí objektivních důkazů potvrzuje, že specifikované požadavky byly splněny

Do roku 2000 zabezpečovali kvalitu dodávek do rezortu Ministerstva obrany zástupci vojenské správy (ZVS) formou vojenské přejímky u dodavatelů.

Vstup ČR do NATO v roce 1999, následné přijetí standardizační dohody NATO (STANAG) 4107 a potřeba ověřování kvality vybraných produktů určených k zajištění obrany státu i mimo rezort MO (např. pro Policii ČR) si vynutily přijetí zákona č. 309/2000 Sb.

Tímto zákonem byly stanoveny základní zásady a podmínky uplatňování státního ověřování jakosti a byl zřízen Úřad.

V členských státech NATO je na ověřování kvality produktů určených k zajištění obrany státu kladen velký důraz. Tento důraz vychází z potřeby zajistit dostatečnou obrannou způsobilost jednotlivých členských států NATO s co možná nejefektivnějším vynaložením finančních prostředků. Proto je ověřování kvality dáno do působnosti příslušného státního orgánu (úřadu), který má právo vystupovat za stát a provádět státní ověřování kvality na území svého státu a delegovat Státní ověřování jakosti do jiných států.

*dokumenty ke státnímu
ověřování jakosti*

Dokumenty vztahující se ke státnímu ověřování jakosti:

AQAP ¹⁾	publikace NATO, kterou jsou stanoveny jednotné zásady pro ověřování kvality
ČOS ²⁾	publikace zavádějící příslušný AQAP do prostředí ČR
AQAP 2110	do prostředí ČR zaveden ČOS 051622 – Požadavky NATO na ověřování kvality při návrhu, vývoji a výrobě
AQAP 2120	do prostředí ČR zaveden ČOS 051626 – Požadavky NATO na ověřování kvality při výrobě
AQAP 2131	do prostředí ČR zaveden ČOS 051631 – Požadavky NATO na ověřování kvality při výstupní kontrole
ISO 9001 (EN ISO 9001)	Quality management systems – Requirements, evropská norma
ČSN EN ISO 9001	Systémy managementu kvality – Požadavky. Jedná se o českou verzi evropské normy EN ISO 9001. Evropská norma EN ISO 9001 má status české technické normy.
STANAG 4107	Mutual Acceptance of Government Quality Assurance and Usage of the Allied Quality Assurance Publications (AQAP) – Vzájemné uznávání státního ověřování jakosti a používání spojeneckých publikací pro ověřování kvality (AQAP)

Lze identifikovat několik důvodů, proč je nutné u produktů určených k zajištění obrany státu, zejména u složitých zbraňových systémů, munice, vojenské letecké a pozemní bojové techniky, vynakládat takové úsilí k ověření jejich kvality. Mezi tyto důvody patří následující aspekty:

- vysoké požadavky odběratele na některé kvalitativní znaky;
- nedodržení požadavků na kvalitu by mohlo být při použití produktu zdrojem nedozírných následků, a to jak na majetku, tak zejména na zdraví a životech uživatelů těchto produktů;
- možnosti ověření kvality produktů při jejich přejímce odběratelem jsou značně omezené vzhledem ke specifickým požadavkům na jejich kvalitu;
- velká finanční náročnost na vlastní pořízení produktů, je tedy nutné minimalizovat náklady na údržbu a provoz produktů po celou dobu jejich životnosti (životního cyklu).

státní ověřování jakosti

Státní ověřování jakosti lze obecně definovat jako **proces, kterým Úřad zjišťuje na žádost odběratele, zda dodavatel plní požadavky na kvalitu vyplývající ze smlouvy**, a sice zda:

- **výrobek nebo služba se shoduje s požadavky stanovenými v této smlouvě,**

¹⁾ Allied Quality Assurance Publication – Spojenecká publikace pro ověřování kvality

²⁾ Český obranný standard

- **dodavatel poskytuje záruky na kvalitu výrobku nebo služby stanovené v této smlouvě,**
- **dodavatel je schopen plnit další požadavky stanovené odběratelem v této smlouvě.**

Odběratelem se rozumí ministerstva, jiné správní úřady, kraje, příslušné orgány NATO, obdobné úřady nebo orgány členských států NATO nebo obdobné úřady nebo orgány jiných států.

Z uvedeného vyplývá, že se státní ověřování jakosti může, na základě žádosti, provádět ve prospěch např. Policie ČR, Správy státních hmotných rezerv, Vězeňské služby, Generálního ředitelství cel, Agentury NATO pro pořizování a zásobování. V žádném případě se však neprovádí na žádost a ve prospěch nestátních nebo soukromých subjektů.

Úřad provádí státní ověřování jakosti pouze na území ČR. V případě, že se pořizovaný produkt vyrábí na území jiného státu, je státní ověřování jakosti delegováno na příslušný orgán daného státu.

Úřad provádí státní ověřování jakosti pro české odběratele bezplatně, rovněž tak pro členské státy NATO a agentury NATO. Pro další zahraniční odběratele se státní ověřování jakosti provádí bezúplatně, pokud je tak stanoveno v dvoustranné dohodě s daným státem, v opačném případě se státní ověřování jakosti provádí za úhradu. Výše úhrady se stanoví maximálně v hodnotě 2 % z ceny produktů, podle rozsahu státního ověřování jakosti a charakteru a množství produktů pořizovaných odběratelem. Finanční úhrada za provedení státního ověřování jakosti je příjmem státního rozpočtu.

Stanoví-li tak smlouva mezi odběratelem a dodavatelem, pak Úřad v rámci státního ověřování jakosti realizuje:

odborný dozor nad jakostí	konečnou kontrolu výrobku nebo služby	audity jakosti
----------------------------------	--	-----------------------

Rozsah státního ověřování jakosti se pro každý konkrétní obchodní případ volí zejména podle charakteru produktu a dodavatele, podle rizik produktu, rizik systému managementu kvality dodavatele a rizik jeho procesů.

rozsah státního ověřování jakosti

V závislosti na zjištěných rizicích může být státní ověřování jakosti prováděno v rozsahu:

- konečné kontroly produktu, nebo
- konečné kontroly produktu a odborného dozoru nad jakostí, nebo
- konečné kontroly produktu a auditu systému jakosti dodavatele, nebo
- konečné kontroly produktu, odborného dozoru nad jakostí a auditu systému jakosti dodavatele.

Úřad je oprávněn, na základě žádosti odběratele z ČR, požádat o státní ověřování jakosti obdobný úřad nebo orgán členského státu NATO nebo obdobný úřad nebo orgán jiného státu v případě, že výrobek je vyráběn nebo služba poskytována na jeho území. Úřad tak zabezpečuje státní ověřování jakosti delegováním této služby na partnerský orgán jiného státu.

mezinárodní rozměr

Úřad je oprávněn, k zajištění státního ověřování jakosti, jménem státu uzavírat:

- dohody o uznávání a provádění státního ověřování jakosti s příslušnými orgány NATO, obdobnými úřady nebo orgány členských států NATO nebo obdobnými úřady nebo orgány jiných států, nebo

- dohody o provádění státního ověřování jakosti na konkrétní výrobky nebo služby s odběrateli, pokud s nimi Úřad nemá uzavřenou dohodu podle předchozí odrážky.

Úřad, jako správní orgán, rozhoduje o předložené žádosti o státní ověřování jakosti. Je oprávněn přerušit správní řízení, zjistí-li v žádosti o státní ověřování jakosti nedostatky. Náležitosti žádosti o státní ověřování jakosti jsou stanoveny zákonem č. 309/2000 Sb.

Při provádění státního ověřování jakosti je Úřad oprávněn přerušit odborný dozor nad jakostí nebo konečnou kontrolu, zjistí-li nedostatky. Úřad je oprávněn pokračovat v odborném dozoru nad jakostí nebo v konečné kontrole, pokud dodavatel prokáže, že tyto nedostatky odstraní a prokáže, že provedl opatření k nápravě k zamezení jejich opakování a prokáže účinnost těchto opatření.

Úřad vydává:

- osvědčení o jakosti a kompletnosti, prokázal-li dodavatel shodu výrobku nebo služby s požadavky stanovenými ve smlouvě,
- osvědčení o shodě systému jakosti s požadavky odběratele, pokud byl výsledek provedeného auditu systému jakosti vyhovující.

odborný dozor nad jakostí

Odborný dozor nad jakostí

Odborným dozorem nad jakostí Úřad ověřuje, zda **procesy dodavatele, jejichž výsledkem je produkt, se uskutečňují v souladu s požadavky odběratele stanovenými ve smlouvě s dodavatelem a zabezpečují dosažení požadované kvality výrobku nebo služby.**

Provádí se v průběhu výroby výrobku nebo poskytování služby. Úřad při provádění odborného dozoru nad jakostí kontroluje

- provádění vstupní kontroly materiálu a subdodávek,
- zda se jednotlivé výrobky vyrábějí nebo služby poskytují podle dokumentace a zda se uskutečňují všechny předepsané kontroly technických parametrů výrobku v průběhu výroby nebo služby v průběhu jejího poskytování,
- řízení procesů dodavatele,
- dodržování metrologického řádu, zejména předepsané přezkušování měřidel, přístrojů a zkušebních zařízení,
- průběh interních auditů dodavatele, jejich vyhodnocování a realizaci přijatých opatření,
- činnost dodavatele při nakládání s výrobky a jejich částmi, které nejsou shodné s dokumentací,
- nápravu zjištěných nedostatků,
- činnost v oblasti řízení dokumentace systému kvality dodavatele,
- zajištění identifikovatelnosti výrobku nebo služby v průběhu výroby výrobku nebo poskytování služby,
- skladování hotových výrobků a manipulaci s nimi,
- zda počet vadných výrobků nepřekročí v průběhu výroby nebo poskytování služby smluvně stanovený počet,
- další činnosti dodavatele podle požadavků odběratele vyplývající ze smlouvy.

Zjistí-li Úřad v průběhu odborného dozoru nad jakostí u dodavatele

- nedostatky v systému kvality, které ohrožují kvalitu výrobku nebo služby,
- nedostatky v procesech, které ohrožují kvalitu výrobku nebo služby,
- nedostatky u výrobku v průběhu výroby nebo u služby v průběhu jejího poskytování,
- další nedostatky, které ohrožují kvalitu výrobku nebo služby,

přeruší odborný dozor nad jakostí a písemně o tom vyrozumí dodavatele a odběratele. Dodavatele zároveň vyzve k nápravě a odstranění zjištěných nedostatků.

Úřad pokračuje v odborném dozoru nad jakostí na žádost dodavatele, který písemně doloží způsob odstranění zjištěných nedostatků a prokáže, že opatření učiněná k nápravě jsou dostatečná.

Konečná kontrola

konečná kontrola

Konečnou kontrolou produktu Úřad ověřuje **shodu produktu s požadavky stanovenými odběratelem ve smlouvě s dodavatelem**. Provádí se po ukončení výroby (u hotových výrobků) nebo po poskytnutí služby.

Zjistí-li Úřad při konečné kontrole:

- že produkty nejsou shodné s požadavky uvedenými v dokumentaci,
- že nebyl dodržen stanovený postup výroby výrobku nebo poskytování služby,
- že dodavatel nedodržel lhůty pro zavedení změn do výroby stanovené ve smlouvě,
- překročení počtu vadných produktů stanoveného ve smlouvě,
- nedostatky v metrologickém zajištění výroby,
- další nedostatky v činnosti dodavatele při výrobě výrobku nebo poskytování služby,

přeruší konečnou kontrolu a písemně o tom vyrozumí dodavatele a odběratele. Dodavatele zároveň vyzve k nápravě zjištěných nedostatků.

Úřad pokračuje v konečné kontrole na požádání dodavatele, který písemně doloží způsob odstranění všech nedostatků a prokáže, že opatření učiněná k nápravě jsou dostatečná a účinně vedou k dosažení shody.

Konečnou kontrolu Úřad neprovádí v době přerušování odborného dozoru.

Úřad vydá osvědčení o jakosti a kompletnosti pouze na produkty, u kterých dodavatel prokázal shodu s požadavky stanovenými ve smlouvě.

Audity jakosti

audity jakosti

Úřad podle zákona č. 309/2000 Sb. provádí následující audity jakosti:

- 1** audit systému jakosti
- 2** audit procesů
- 3** audit výrobku nebo služby

Při těchto auditech prověřuje, zda jsou splněné smluvně stanovené požadavky odběratele na příslušnou oblast.

Auditem systému jakosti Úřad ověřuje, zda systém managementu kvality dodavatele splňuje požadavky odběratele. Tyto audity mají charakter zákaznických auditů (tzv. audit druhou stranou) a jsou u dodavatelů prováděny bezplatně. Pro stanovení požadavků na systém managementu kvality se využívají příslušné české obranné standardy, které vychází z příslušných publikací AQAP.

audit systému jakosti

Při auditu systému jakosti Úřad u dodavatele konkrétně prověřuje:

- dokumenty související se systémem managementu kvality (politika kvality, cíle kvality, plány kvality), zda tyto dokumenty odpovídají požadavkům norem ISO a ČOS a zda jsou v praxi uplatňovány,
- záznamy z přezkoumání systému managementu kvality vedením dodavatele, výsledky interních a externích auditů a jak je se zjištěními dále pracováno,
- fungování základních procesů, které ovlivňují kvalitu produktů,
- zavedení managementu konfigurace (tj. identifikace, dokumentování, řízení, vykazování stavu a prověrky funkčních a fyzických znaků produktu popsané v dokumentaci produktu a později dosahované u produktu).

Úřad provádí auditu jakosti:

- na žádost odběratele v rozsahu a na základě smlouvy mezi dodavatelem a odběratelem nebo smlouvy o provedení auditu jakosti uzavřené mezi dodavatelem a Úřadem,
- na žádost dodavatele v rozsahu a na základě smlouvy o provedení auditu jakosti uzavřené mezi dodavatelem a Úřadem.

O provedeném auditu jakosti vydá Úřad dodavateli zprávu. Ve zprávě uvede výsledek provedeného auditu jakosti s výrokem „vyhovující“ nebo „nevyhovující“ a zároveň uvede zjištěné nedostatky.

V případě nevyhovujícího výsledku provedeného auditu jakosti může Úřad stanovit dodavateli lhůtu k odstranění nedostatků. Lhůta k odstranění nedostatků může být stanovena maximálně na dobu 12 měsíců. Pokud dodavatel nedostatky odstraní, může po uplynutí stanovené lhůty požádat Úřad znovu o provedení auditu jakosti a zároveň uvede, jakým způsobem nedostatky odstranil.

U provedeného auditu systému jakosti, pokud je jeho výsledek vyhovující, vydá Úřad dodavateli ke své zprávě osvědčení o shodě systému jakosti s požadavky odběratele a stanoví dobu jeho platnosti.